KORSBANERET

1903

BX
8049
K844
1903
GTU
Storage

HERRE, HJÄLP MIG.

Och strax räckte Jesus ut handen och fattade i honom. Matt 14.

KORSBANERET

In hoc signo vinces.

KRISTLIG KALENDER

FÖR

1903.

REDIGERAD AF

J. G. DAHLBERG.

TJUGUFJÄRDE ÅRGÅNGEN.

Med 59 porträtt och planscher.

GRADUATE THEOLOGICAL UNION
LIBRARY
1962

ROCK ISLAND
LUTHERAN AUGUSTANA BOOK CONCERN.

BX8049
K844
1903

APR 26 1965

Det skall ske på den tiden, att hednafolken skola söka Israels rot, som skall stå tilll ett *baner* för folken, och dess rum skall vara äradt.

Jes. 11: 10.

Hans *baner* öfver mig är kärlek.

Höga visan 2: 4.

I vår Guds namn uppresa vi *baneret.*

Ps. 20: 6.

Och Moses byggde ett altare och kallade dess namn *Jehova Nissi* (Herren mitt baner).

2 Mos. 17: 15.

PACIFIC LUTHERAN
THEOLOGICAL SEMINARY
LIBRARY

20413

INNEHÅLL.

I. Sid.

Hvad är ditt hopp (poem), af Ludvig..... 7
Hvilka äro dessa? Af J. G. D..... 9
Ansgarius, af N. Forsander..... 14
Min son (poem), af Ludvig..... 35
En ny epok i vår Telugumission, af C. A. Blomgren 37
Framåt (poem), af Gustaf E—n..... 40
J. C. Bring och diakonissanstalten i Stockholm, af E. A. Fogelström..... 42
Se, jag kommer snart, af A. F. Almer..... 71
Han kommer snart (poem), af D—..... 80

II.

Ur pastoralvårdens historia.

En erfaren evangelisk lärare och en oerfaren evangelisk predikant, af P. S 85
Några reflexioner och erfarenhetsrön, af X..... 96
Frigjord, af J. T.....106
Hjärtat och plånboken, af J. T.....108
Hans tungas band blef lossadt, af J. T.....110
Vid sjukläger, af N. N.....112

III.

Lefnadsteckningar.

Teol. dr. Per Johan Swärd, af S. P. A. L.....119
Teol. dr. Pehr Anderson Cederstam, af E. Norelius 129
Pastor Carl Peter Rydholm, af N. Forsander.....145
Pastor Bengt Magnus Halland, af J. E. Rydbäck 151
Pastor Victor Vixell, af F. A. J 158

Till fru Christina Fridlunds minne, af Ludvig.....168
Ingeniör Anders Forsberg, af Erland Anderson..170
Charles P. Holmberg, af C. A. E.....178
Carl Gustaf Thulin, af A. W. Stark.....184
Hemförlofvade stridsmän (poem), af Gustaf E—n 187

IV.

Kyrko-album.....191

I.

Hvad är ditt hopp?

Du ser, hur stöden vika från dig alla,
hur ovaraktigt allt i världen är;
de smärtans tårar, som på kinden falla,
du kan ej tälja, och din själs begär
kan här ej mättas af hvad världen bjuder,
och därför frågan till ditt hjärta ljuder:
hvad kan dig trösta, och hvad är ditt hopp?

Har du bland skuggorna en ljusglimt funnit,
i öde öken har du funnit stig?
Mån' källan, som ur brustna klippan runnit,
på pilgrimsfärden vederkvickte dig?
Har du i ordet sett de löften klara,
som Herren gifvit åt sin barnaskara,
och trott och tror dem, o, då har du hopp!

Då kan du lida och du kan försaka,
du vet, att kort är ändock mödans tid;
och när du kastar blickarna tillbaka,
hur obetydlig synes lifvets strid;
och ser du framåt emot dag, som stundar,
du vet, att faderns öga aldrig blundar;
det följer dig, det är ditt vissa hopp.

Du nalkas grafven, hon dig ej förskräcker,
hon endast vinkar dig till stilla ro:
du känner honom, som ur grafven väcker,
till honom sträcker sig ditt hjärtas tro;
du vet, där spirar en gång upp ur gruset
den späda brodd, som vecklas ut i ljuset,
från död till lif du går, det är ditt hopp.

Din ande sträcker sig till rymder höga,
där pärleportar för dig öppna stå,
du ser de boningar, som där sig löga
i milda strålar, som från Lammet gå,
ditt hopp du grundar på Guds Sons försoning,
du vet, det hjärta, som är Jesu boning,
har rätt att hoppas på ett evigt lif.

Förutan hopp om lif, som evigt varar,
hvad vore lifvet och tillvaron här?
Men när vår Frälsare så ljuft förklarar,
att evig salighet han dem beskär,
som honom älska, ack, hur bördan lättas,
hur sorgsna själar med det hoppet mättas,
att en gång evigt vara honom när!

LUDVIG.

Hvilka äro dessa?

Upp. 7: 13, 14.

Då Johannes var på ön Patmos, uppenbarades för honom, hvad som snart skall ske (Upp. 1: 1, 9). Enligt vårt sätt att räkna, är det länge, sedan Johannes mottog denna Jesu Kristi uppenbarelse Men Herren räknar nog icke såsom vi (Ps. 90: 4; 2 Petr. 3: 8). Tiden är dock i annalkande, då Människosonen kommer i skyarna och denna uppenbarelse når slutlig fullbordan.

Sedan Johannes i Upp. 7 kapitel omtalat de med insegel tecknade etthundra fyratiofyra tusen af alla Israels barns stammar, säger han: "Därefter såg jag, och se, en stor skara, som ingen kunde räkna, utur hvarje släkt och stam och folk och tungomål stodo inför tronen och inför Lammet, klädda i hvita, fotsida kläder och med palmer i sina händer. Och de ropade med hög röst och sade: Frälsningen tillkomme vår Gud,

som sitter på tronen, och Lammet. Och alla änglar stodo omkring tronen och omkring de äldsta och omkring de fyra djuren och föllo ned på sina ansikten inför tronen och tillbådo Gud, sägande: Amen. Lofvet och härligheten och visheten och tacksägelsen och äran och makten och starkheten tillkomme vår Gud ifrån evighet till evighet. Amen." (Upp. 7: 9—12).

Då Johannes såg denna härliga, underbara syn, frågade honom en af de äldste: "Dessa, som äro klädda i de hvita, fotsida kläderna, *hvilka äro de, och hvarifrån hafva de kommit?*" När Johannes svarat: "Herre, du vet det", sade den äldste: "Dessa äro de, som komma ur den stora vedermödan; och de hafva tvagit sina kläder och gjort dem hvita i Lammets blod."

Du Herrens klena hjord, du Jesu Kristi brud, som ofta känner din ringhet, din fattigdom, du, som ofta är i betryck och vedermöda, se upp mot Lammet, mot denna oräkneliga skara af frälsta. Hvilka äro dessa, och hvarifrån hafva de kommit? Det heter: "De komma ur den stora vedermödan." Ser du icke, de hafva varit, där du är. De hafva varit i bekymmer, i oro, i vedermöda. Nu äro de inför tronen och sjunga frälsningens segersång. Så är då detta vägen äfven för Jesu efterföljare: *genom lidande till härlighet.* Men "om vi uthärda, så skola

vi ock härska med honom" (2 Tim. 2: 12). Du fattige och dock så rike Jesu lärjunge eller lärjunginna, som nu en liten tid lider mångahanda bedröfvelser, "håll det du hafver, att ingen tager din krona!" Ser du icke, att själfva bedröfvelsen, vedermödan är ett godt, ett hoppfullt tecken, en lifserfarenhet, ur hvilken uppstiga välsignade frukter. Om alla dessa hette det: *"De komma ur den stora vedermödan."* Lofvadt vare Herrens namn! En gång viker för Jesu trogna all nöd, alla bekymmer, all oro, allt tvång, allt lidande. En gång skola de med alla heliga änglar prisa och lofva Gud: "De *komma ur* den stora bedröfvelsen." Korsets baner förer till seger, till evig ro och salighet.

Hvilka äro dessa, som stå inför tronen och sjunga frälsningens segersång? Jo: Dessa äro de, som hafva tvagit sina kläder och gjort dem hvita i Lammets blod. Detta är sålunda den enda orsaken, hvarför de kommit ur den stora vedermödan och nu stå lofsjungande inför tronen. Något eget, hvaraf de berömma sig, hafva de icke; men de äro renade i Jesu blod och sjunga därför: "Frälsningen tillkomme vår Gud, som sitter på tronen, och Lammet." Se, där är Lammet, Guds Lamm, som borttager världens synd! Såsom Guds Lamm var han en gång i förnedring och hängde på förbannel-

sens träd för våra synders skull; i sin upphöjelse är han *Lammet.* I en af sina syner (Upp. 5) hörde Johannes "en röst af många änglar omkring tronen och af djuren och af de äldsta, och deras antal var tiotusen gånger tiotusen och tusen gånger tusen, säga med hög röst: *Lammet, som blifvit slaktadt,* är värdigt att mottaga makt och rikedom och vishet och starkhet och ära och lof." Vidare säger Johannes: "Och allt skapadt, som är i himmelen och på jorden och under jorden, och hvad som är på hafvet, ja, allt, hvad som är i dem, hörde jag säga: "Honom, som sitter på tronen, och Lammet vare lof och ära och härlighet och kraft ifrån evighet till evighet" (Upp. 5: 13, 14).

Kære läsare! Guds Lamm, Jesus Kristus, har återlöst oss åt Gud med sitt blod. Detta blod är ett mäktigt, ett välsignadt blod, ty det kan rena från alla synder (1 Joh. 1: 7). Alla vi, som äro döpta till Kristus Jesus, som äro begrafne med honom genom dopet i döden, hafva en gång renats i detta dyra blod.

Därmed hafva vi fått del i allt, hvad honom tillhör, allt hvad han åt oss förvärfvat. Hafva vi förlorat detta, måste vi återvända till Gud, att vi må blifva tvagne i Lammets blod, få rättfärdighetens hvita kläder. Vi hafva i våra församlingar ordet och sakramenten, och i dessa

flödar Jesu blod till rening, till syndernas förlåtelse, lif och salighet: vi hafva en brunn emot alla synder och all orenlighet.

Men så är det ock såsom Luther säger någonstädes: Vår berömmelse är den, att vi hafva syndernas förlåtelse. Nu gäller det för en hvar att hylla Sonen, att han icke förtörnas och vi förgås på vägen (Ps. 2: 12); det gäller för oss såsom Jesu lärjungar att blifva fasta i tron intill änden, på det vi en gång, tvagne i Lammets blod, må komma ur vedermödan och in i den eviga glädjen. Gud vare lof, att han beredt frälsning åt oss! Prisad vare Herren för sitt nåderike på jorden, att vi få tillhöra hans stridande församling, stå under korsets segerbaner. Herren vare tack för ordet och de heliga sakramenten! Må vi en gång, för Jesu blods skull, vara med i den oräkneliga skaran och lofsjunga Gud!

Dig vare pris för lifvets ord,
för dopets bad och nådens bord.
Din frid oss här i tiden gif
och efter döden evigt lif.

J. G. D.

Ansgarius.

Där är ett land i norden, långt borta på andra sidan hafven. Om det landet är torftigt, bör det dock vara kärt för oss svensk-amerikaner. Därifrån hafva vi ärft kristlig tro och bildning, och där stodo våra fäders hem från urminnes tider. Att de hafva bott där omkring tre tusen år, det visas af rika fynd af prydnader, vapen och mynt, funna särskildt i södra Sverige. Men historia och saga betyga ock, att nordbon i forna tider dyrkade afgudar.

I tidens fullbordan restes ett kors på Golgata, fjärran borta i Guds löftes land. Det korset var ett förbannelsens träd, och han, som led och dog på det korset, var Guds Son och på samma gång Människosonen. Hans kors blef ett lifvets träd; ty han led och dog för oss, och hans heliga blod utgöts på korset till syndernas förlåtelse för alla folk och släkten. Om vi nu äls-

ka det gamla, sagorika landet i höga norden och dess folk, då är det ju också ett nöje för oss att höra, huru korsets evangelium om lif och syndernas förlåtelse har genom Guds nåd kommit till våra förfäder.

Först må dock sägas några ord om de gamla skandinavernas eller götarnes hedniska religion och deras moraliska karaktär. Om dessa stycken äro vi hufvudsakligen hänvisade till de så kallade Eddorna eller sagoskildringarna från Island. Dessa blefvo först upptecknade, sedan kristen tro predikats i de nordiska länderna, och därför kunna visserligen åtskilliga af dessa sagor hafva fått sin nuvarande gestalt under kristendomens inverkan. Men sagokretsen såsom ett helt har så ursprungligt nordiska drag och öfverensstämmer så mycket med sydgermanernas gudatro, att den helt visst innehåller de nordiska germanernas religiösa föreställningar.

Likasom alla andra hedningar tillbådo våra hedniska förfäder naturkrafterna och det skapade i stället för Skaparen själf. Nordens kraftiga och vilda natur öfverväldigade dem i deras affall från den sanne Guden. Sålunda voro deras högsta gudar: Oden, solgud; Tor, åskans gud; och Frö, årsväxtens gud och gifvare. Och efter sina egna lustar tänkte sig de krigiska

och vilda nordborna dessa gudar. Tor förde ständigt strid med jättar och troll; och gudarna skulle med ungdom och kämpalekar belöna alla tappra hjältar, som stupade på slagfältet.

Men den nordiska gudasagan innehåller därjämte något, som icke fanns till i de högt bildade grekernas och romarnes gudaläror. Från äldsta tider och ännu i dag finnes det i svenska folkets hjärtan en djupare religiös känsla och en innerligare evighetslängtan än hos många andra folk. Medvetandet om skuld och dom samt framför allt evighetshoppet i Ragnaröksmyten bära vittne härom. Enligt denna myt skola slutligen de goda och onda gudaväsendena förgöra hvarandra, och världen skall förgås i brand; men då kommer uppståndelsens morgon, och Allfader, hvars namn ingen vågar att nämna, bestiger tronen för evigt.

Känslorik var den gamle nordbons karaktär. Han hyste i sin barm både trofast kärlek och vildt hat. Han vördade kyskhet, personlig frihet, ära och mod; och han hatade tyranni och feghet. Hans håg vändes därför till äfventyrliga bedrifter och till det vilda haf, som omslöt hans långsträckta och klippiga kustland. Tidigt blef han viking.

Detta frihetsbegär hos våra nordiska förfäder ledde dem ofta till vild våldsamhet, slagsmål

och dråp; och kämparne sjönko ofta ned i sådan råhet, att de rusade fram såsom vilddjur. Evighetshoppet stod för våra hedniska förfäder fjärran och var så dunkelt, att det icke kunde inverka på deras gudsdyrkan och sedliga lif. Blodiga offer, ja, äfven människooffer framburos för att därmed försona vredgade gudar. Det var att blota. Detta skedde vid de tre årliga afgudafesterna, höstblotet, midvinterblotet och sommarblotet. Rof, grymhet, träldom och självmord blefvo också de hemska frukter, hvilka gjorde den forntida nordbon till en sådan fasa för söderns folk, att de bådo i litanian: "För nordmännens raseri, bevara oss, milde Herre Gud."

Hvem skulle och hvem kunde befria ifrån mörkrets välde detta förvildade men med Jesu blod dyrköpta folk? Voro de öfvergifna af både Gud och människor? Herren Jesus har ju befallt sin församling att göra alla folk till hans lärjungar; men hvem ville blifva Herrens sändebud att samla dessa våra arma fäder omkring hans kors?

Herren Jesus hade redan genom sina profeter utlofvat, att han skulle sänka sin Ande ned öfver landet i norr (Sak. 6: 8); dock dröjde det ännu länge, innan han gaf en öppen dörr åt missionsarbetet i Norden. En gammal krönika

berättar, att "när Kristus låt sig föda, då stodo Lund och Skanör i gröda"; men timligt välstånd frambringar ej kristendom. Det dröjde omkring 800 år därefter, innan evangelii milda och saliga ljus upplyste vårt gamla fädernesland. Strax före dess ankomst förklarade kejsaren Karl den store, att missionsarbete bland skandinaverna vore omöjligt och skulle icke försökas.

Det fanns emellertid ett Guds utkorade redskap, som icke frågade: "Skall jag taga vara på min broder?" Ansgarius hette denne Kristi tjänare, som gärna ville offra sitt eget lif, om det så behagade Gud, om blott några själar kunde räddas undan från den hemska afgudadyrkan. I kärlek till sin Frälsare och sina medåterlösta bröder och i förtröstan på honom vågade han att träda fram inför de vilda och krigiska nordborna med fridens evangelium.

Såsom barn af dessa hedningar böra vi alltid hafva denne Ansgarius i tacksam åminnelse och efterfölja honom i kärlek, tålamod och självuppoffring, i första rummet för våra egna landsmäns eviga väl men också för missionens heliga sak bland hednafolk. Måtte hans bild upplifva mången ung person att offra sig på Herrens altare såsom ett Jesu Kristi vittne.

Under det gångna århundradet höllos Ans-

garii-fester både i Sverige och Danmark till åminnelse af hans ankomst till Norden och af hans död. Missionsföreningar och kyrkor hafva namngifvits efter honom, och han har blifvit kallad Nordens apostel. Allt fortfarande må Ansgarius kallas Nordens apostel, äfven om någon kristen fånge dessförinnan bekänt Kristi namn för hedningarne i Norden. Det är också en möjlighet, att några vikingar på sina härjningståg i södern hade fått någon kunskap om Kristus. De kallade honom "Hvite-krist" för de hvita kläders skull, som anlades vid dopet. Men detta, liksom ett missionsföretag i Holstein af ärkebiskopen Ebo, hade endast tillfällig betydelse.

Ansgarius föddes år 801 i Picardie, Frankrike, i närheten af det berömda klostret Corbey. I detta kloster insattes han, då han, fem år gammal, förlorade sin moder. Hennes fromma bild och klosterlifvet inverkade kraftigt på gossens sinne och blef sedan af stor betydelse för honom och hans kallelse.

I klostret hörde han klosterlegenden om jungfru Maria och fromma helgon och martyrer. Och sålunda drömde han en gång, att han befann sig på en slipprig och dyig plats, hvarifrån han endast med stor svårighet kunde komma. Men där bredvid var en ljuflig väg, på hvilken

han såg en majestätisk kvinnogestalt röra sig, omgifven af flera andra kvinnor, alla hvitklädda, och bland dem hans egen moder. Och då han igenkände henne, sökte han springa fram till henne, men förmådde icke komma fram genom kärret. Men då kvinnoskaran närmade sig honom, hörde han henne, som föreföll honom vara de andras drottning, och som han vore viss om att vara den heliga Maria, säga till sig: "Son, vill du komma till din moder?" Och då han med ifver svarade, att det ville han gärna, tog hon åter till orda och sade: "Därest du vill blifva delaktig af vårt sällskap, måste du undfly fåfänglighet och lättja; ty den som finner behag däri, kan icke vara i vår gemenskap."

Det berättas vidare, att gossen Ansgarius efter den synen blef allvarligare och flitigare än förut, och att han sedermera blef munk. Till detta steg bidrog äfven det, att han fick höra om Karl den stores död år 814. Han hade några år förut sett honom i all hans kejserliga makt och härlighet. Någon tid därefter trodde Ansgarius sig å nyo hafva haft en syn och därvid sett Herren Gud och den himmelska härligheten samt hört en röst, som ropade till honom ur härligheten: "Gack, och du skall återvända till mig." På grund af denna syn hyste Ansgarius det hoppet, att han skulle slutligen få en martyrs blodiga krona.

Äfven andra synder trodde Ansgarius sig hafva haft. Men vi förbigå dem och omnämna endast det, att han en gång skall hafva hört från Frälsarens mun de orden: "Frukta dig icke, det är jag, som utstryker dina öfverträdelser!" Tron på syndernas förlåtelse för Kristi skull gaf honom styrka och mod till hans själ och till hans framtida kallelse. Ansgarius blef först lärare vid klosterskolan i Corbey och sedermera, då ett nytt kloster, Korvey, därifrån anlades 822 i Westfalen, skickades han dit som föreståndare för dess klosterskola.

År 826 kom den danske konungen Harald till Ingelsheim, nära Mainz, där kejsaren Ludvig den fromme höll sitt hof. Fördrifven från sitt land sökte Harald hjälp hos honom, och därtill lät han öfvertala sig att mottaga det kristna dopet. Han var den förste nordiske konung, som blef döpt. Kejsaren med gemål stodo faddrar åt honom och hans familj. De nydöpte erhöllo dyrbara dopdräkter, och den fromme kejsaren önskade att kunna sända med dem en präst för att stadfästa dem i evangelii lära. Hvar skulle han få en man, som vore villig att gå åstad och predika evangelium i fjärran hednaland? Vala, abbot i Corbey och kejsarens anförvant, stod upp och förklarade, att Ansgarius vore den rätte mannen. Ansgarius hämtades

och förklarade genast: "Jag är villig att gå." En hans klosterbroder Aubert erbjöd sig också själfmant att följa med honom på missionsfärden.

Det är nog möjligt, att Kristi evangelium icke trängde så djupt ned i hjärtat hos Harald och hans sällskap. Såsom exempel uppå sådana höfdingars omvändelse kan omtalas, huru en gång en nordisk krigare betedde sig vid sitt dop. Vid en påskhögtid kommo ända till femtio vikingar och begärde att signas med korset och blifva döpta. Förut hade de frankiska hofmännen vid dessa tillfällen plägat gifva dem dyrbara hvita dräkter och vapen; men den gången hade förrådet tagit slut, och endast några stycken vanligt linne voro kvar. Då den gamle krigsbussen fick ett sådant stycke, ropade han förbittrad till kejsaren: "Redan tjugu gånger har jag här låtit döpa mig, och jag har ständigt blifvit klädd med en präktig, hvit klädning. Men en säck såsom den där passar icke för riddare utan för svinaherdar. Skämdes jag icke att gå naken härifrån, så skulle jag gärna lämna åt dig både din skjorta och din Kristus."

Ansgarius färdades med Harald och hans danskar upp öfver floden Rhen och sedan på öppna hafvet till Slesvig. På vägen stannade de några dagar i Dorstad, där det fanns en

kristen församling, hvilken Ansgarius besökte och uppmuntrade. Missionärernas framgång med sitt arbete i Danmark blef dock icke stor. Harald blef åter bortdrifven från sitt rike, och

Ansgarius, nordens apostel.

Aubert insjuknade samt måste vända tillbaka till Corbey, där han dog år 829.

Det mesta och bästa, Ansgarius kunde göra under sådana omständigheter, var upprättandet af en missionsskola, där han undervisade i kris-

tendomens hufvudläror sådana ynglingar, som kommo till honom. Detta har blifvit ett föredöme i missionsarbetet och har ständigt ländt till framtida välsignelse. Och den ödmjuke, tålige munkens person kunde nordmännen icke gärna hata, om än deras stolta sinne förargade sig på korsets predikan. Ansgarius uppförde sig mot dem helt annorlunda, än påfvens prelater sedan brukade göra. Det berättas, att en sådan på påfvens manér framräckte sin toffelbeklädda fot för att kyssas af nordiska krigare. Men en af dessa tog fatt i biskopens fot och lyfte upp den till sin mun, så att den stackars biskopen föll först på ryggen och stod sedan på hufvudet framför den väldige nordiske kämpen.

Medan Ansgarius var i Danmark kommo genom Guds nådiga skickelse några svenskar till den tyska riksdagen i Worms, sålunda till den plats, där Luther omkring 700 år därefter uppträdde. De förtäljde, att icke så få af Sveriges folk åstundade att höra något om Kristus och undfå det heliga dopet. Ansgarius blef nu återkallad af kejsaren och begaf sig på hans uppdrag våren 830 till Sverige i sällskap med en klosterbroder Witmar. De utrustades med skänker till den svenske konungen; men på öfverfarten, troligtvis utanför den skånska kusten, öfverföllos de af vikingar, som frånröfvade dem

skänkerna samt 40 dyrbara böcker och allt, hvad de eljest hade. Med knapp nöd räddade Ansgarius och hans följeslagare sina lif. Ansgarius ville icke vända hem igen, hvarför de trängde fram genom djupa skogar och öfver vida sjöar, till dess de kommo till Birka.

Birka (ordet betyder handelsstad) låg på Björkön i Mälaren och var landets handelscentrum, till dess det förstördes omkring år 1000 och ersattes först af Sigtuna och sedermera af Stockholm. I Birka regerade då en konung Björn, och denne gaf med allas bifall åt missionärerna rättighet att fritt predika Kristi evangelium i landet. Flere kristna, som höllos där såsom fångar, styrktes nu i sin tro genom Guds ords predikan och sakramenten. Äfven flera svenskar mottogo undervisning i kristendomen. Åtskilliga af dessa omvände sig till Herren och blefvo döpta. Bland dessa må nämnas Hergeir, konungens rådgifvare och höfding i staden. Denne förblef ståndaktig i den kristna tron till sin död och lät bygga en kyrka på sin arflott, den första kristna kyrkan i landet.

Sommaren 831 återvände Ansgarius och Witmar till Tyskland och förde med sig bref från konung Björn till kejsar Ludvig den fromme. Denne senare upprättade då ett ärkebiskopsdöme i Hamburg, hvarunder de samtliga nordis-

ka länderna skulle lyda. Och i november 831 invigdes Ansgarius till denna plats af kejsarens broder, biskop Drogo i Metz, i närvaro af tre ärkebiskopar.

Emellertid afskickades Gauzbert till missionen i Birka och blef vigd till Sveriges förste biskop. Men sedan denne i 13 år verkat med välsignelse och framgång, blef hans frände och medarbetare Nithard dödad, år 845, och han själf med följeslagare förjagad ur landet. Samma år härjades Hamburg af danska vikingar; Ansgarii kyrka, kloster och dyrbara boksamling uppbrändes, och den fromme ärkebiskopen var utan hem. I sin nöd och fattigdom förtröstade han dock på Herren och kom därvid icke på skam; ty efter flera svårigheter blef han år 848 insatt som biskop i Bremen, hvarmed ärkebiskopsdömet i Hamburg förenades.

Medan Ansgarius ännu verkade i Hamburg, tillsåg han den danska missionen och uppfostrade ynglingar, som han friköpt ur fångenskap, för att utsända dem som missionärer. Men efter Hamburgs brand och sedan Gauzbert fördrifvits från Sverige, synes missionen i Birka hafva legat nere. Efter sju år skickade Ansgarius eremiten Ardgar dit, och dennes ankomst blef till mycken uppmuntran för den kristne höfdingen Hergeir vid hans död. Jämte Her-

geir omnämnes en svensk kristen kvinna, Frideborg, som under många försmädelser hade förblifvit trogen sin Frälsare och hans lära och nu genom samme eremit bereddes till en salig hädanfärd. Efter dessas död återvände Ardgar till sitt forna eremitlif, och förgäfves sökte Ansgarius att förmå biskop Gauzbert att åter begifva sig till Sverige.

Så snart Ansgarius hade blifvit biskop i Bremen, vände han sig till den danske konungen Hårek och fick af honom tillåtelse att uppbygga en kyrka i Slesvig, den första kristna kyrkan i Danmark. Församlingen där stadgades och förökades dels genom personer, som blifvit döpta i Hamburg eller i köpstaden Dorstad, och dels genom många, som på denna ort blefvo omvända genom Guds ords predikan och sedan undfingo det heliga dopet.

Däreftér beredde Ansgarius sig till att för andra gången begifva sig till Birka. Man hade valt denna stad för missionen i Sverige, emedan det macedoniska ropet om hjälp hade kommit därifrån genom dess ombud, troligtvis resande köpmän, som hade infunnit sig i Worms. Birka var ock en den mest passande utgångspunkt för missionsverksamhet, emedan det såsom stor handelsstad hade många förbindelser med andra orter, och emedan det låg nära intill Uppsala,

där nordens hedningar hade sin förnämligaste offerlund och sitt säte för afgudadyrkan.

Denna gång erhöll Ansgarius rekommendation till svearnes konung, Björn, från konung Ludvig den tyske och från danske konungen Hårek. Den senare skref, att han kände Ansgarius väl, och att han aldrig i sitt lif sett en så god man eller träffat på så mycken ärlighet som hos denne. Ansgarii mission bedrefs nog i det tidehvarfvets katolska anda. Med sitt tålmodiga och ärliga väsen vann han nordmännens beundran, om än dessa icke så lätt förstodo korsets hemlighet, utan tänkte, att om de själfva varit tillstädes vid Kristi lidande, så skulle de riktigt hafva piskat upp judarne och förrädaren Judas.

I sällskap med Gauzberts systerson Eribert färdades Ansgarius sjövägen till Birka och ankom dit år 853. Vid deras ankomst hade det hedniska partiet genom den ondes tillskyndelse stegrat sin fiendskap emot kristendomen och liksom till motvärn upptagit en konung Erik bland gudarne. Olof, som nu var konung i Birka, vågade icke gifva missionärerna rättighet att förkunna kristendomen. Men Ansgarius besökte honom, bragte honom skänker, framförde hälsningarna och vann hans välvilja. Efter lottkastning beslöto konung Olof och hans höf-

dingar, att frågan om frihet att predika den nya läran skulle upptagas på allmänt ting till odalmännens, den fria allmänhetens, afgörande. På tinget blef det stoj och motsägelser; men då uppträdde en gammal man och sade: "Hören mig, konung och folk! Det är icke först i dag, flere af oss hafva fått veta något om att dyrka den Guden, och att han förmått hjälpa dem, som hoppas på honom; ty det hafva många af oss erfarit både i sjönöd och i allt slags trångmål. Hvarför skola vi då kasta bort det, som vi veta är nyttigt för oss? Det är ju icke så sällan, att några af oss rest till Dorstad och frivilligt antagit denna gudsdyrkan, då de förnummo, att den skulle blifva dem till gagn. Nu ligga många röfvarenästen där emellan, och genom vikingarnes öfverfall har denna resa blifvit oss mycket farlig. Hvad vi förr sökte med bekymmer, då det var så långt borta, hvarför taga vi icke emot det, när det bjudes oss strax? Och när vi hafva erfarit, att den Gudens nåd har varit oss nyttig i många ting, hvarför skulle vi icke då gärna tillåta, att hans tjänare förblifva hos oss? Så akten, folk, vårt råd, och kasten icke bort, hvad som är till edert eget gagn! Skulle det en gång hända, att vi mista våra egna gudars ynnest, då är det godt att hafva denne Gudens nåd, som alltid och i allting kan och vill hjälpa dem, som åkalla honom!"

Efter den gamle mannens tal blef menigheten enig och beslöt, att prästerna skulle fritt få sprida kristendomen. Konungen gaf dem med glädje detta besked, och sedan ett följande ting stadfästat samma beslut, bedrefvo Ansgarius och Eribert med ifver öppet sitt missionsarbete. Flere läto döpa sig, och en ny kyrka byggdes. Därefter återvände Ansgarius till Bremen och kvarlämnade sin medarbetare att vårda Herrens späda plantering i Norden. Till hans hjälp sände Ebo sedan en omvänd dansk, Asfred, och då båda sedan öfvergåfvo fältet, skickade Ansgarius en annan omvänd dansk, Rimbert, såsom biskop och missionär till Birka. Denne verkade där till välsignelse ännu en tid långt efter Ansgarii död.

Ansgarius oroades under sina sista lefnadsdagar däröfver, att han icke enligt sina förhoppningar hade af Herren aktats värdig att undfå martyrkronan. Intet tal om hans egna förtjänster eller helighet kunde trösta honom. Då tyckte han sig en gång under bönen hafva blifvit hänryckt och hört denna röst: "Tro fast och tvifla ingalunda därpå, att Gud af sin nåd både vill förlåta dig dina synder, öfver hvilka du nu är bekymrad, och uppfylla allt, hvad han lofvat." Sedan blef han frimodig och beredde sig på sin hemgång. Så kom hans dödsdag den 3

februari 865. Dagen förut höll han högmässa, predikade och förmanade sina präster, munkar och sin menighet; men först och sist talade han om missionens heliga värf i Norden. Det gjorde han ock följande natt, och på morgonen uppstämde munkar och präster lofsången: "O Gud, vi lofve dig" (Te Deum laudamus) och läste den atanasiska tron. Nu emottog han den heliga nattvarden under bönesuckarna: "Kom ihåg mig, Herre, efter din miskund, för din godhets skull. Gud vare mig syndare nådig." Till sist utropade han: "I din hand befaller jag min ande; du förlossar mig, Herre, du sanningens Gud." Och så afsomnade denne Nordens apostel i Herren Jesu frid.

Ansgarii efterträdare som ärkebiskop i Bremen blef hans lefnadstecknare och vän Rimbert. Denne besökte äfven Sverige och understödde missionen därstädes. Men egentlig framgång hade dock icke nordiska missionen, förrän den äfven upptogs af engelsmän, som själfva härstammade från Norden, eller hvilkas fäder blifvit underkufvade af de nordiska vikingarna.

Sådana äro i hufvudsak de yttre ledande dragen i Ansgarii lefverne. Låtom oss dock fästa vår blick på honom och se honom i utförandet af sin heliga mission i Norden.

Han säges hafva haft en mild och vänlig upp-

syn och detta särskildt, då han predikade om Jesu Kristi nåd och kärlek till stora syndare. Under sitt föregående missionsarbete bland danskarne hade han haft tillfälle och anledning att lära sig de nordiska folkens gemensamma tungomål. Och så kunde han därför på ett enkelt och lättfattligt språk tilltala de hedniska svenskarne eller svearne, såsom de götar kallades, hvilka hade bosatt sig omkring Mälaren. Han talade till dem efter deras uttrycks-sätt, huru Gud, den store allfadern, så älskade världen, att han utgaf sin enfödde Son till ett sannskyldigt, enda och evigt gällande offer. Guds enfödde Son hade blifvit människa såsom vi och föddes af den heliga jungfrun Maria, och han hade ingått fosterbrödralag med oss och för oss lidit och dött samt för oss öfvervunnit djäfvul, död och helvete. Och så manade Ansgarius det vilda och fridlösa folket att i det heliga dopet komma till nåd och barnarätt hos denne Gud samt finna frid uti Herren Kristi brodersfamn och efterföljelse.

Låtom oss ock som hastigast betrakta honom, där han sitter såsom Nordens ärkebiskop. Han har utsändt präster och missionärer i sitt stora stift, som omfattade många hedniska konungadömen, och han har i sin skola undervisat i evangelii lära flera ädla nordiska ynglingar, som

han uppfostrade för att blifva korsets banérförare bland sina landsmän. Men han tröttnar och behöfver hvila från det arbetet. Liksom Paulus försörjer han sig då med sina händers arbete för att kunna uppoffra allt för Herrens skull. Ansgarius binder fisknät, och därunder sjunger han sin psaltare och är upptagen med fromma betraktelser. Till Davids psalmer har han också skrifvit hjärtinnerliga betraktelser. Denna samling finnes ännu kvar, men vi hafva icke några predikningar från honom. Hela hans lif är dock en predikan för oss. Hans bönesamling till psaltaren är ett ödmjukt och botfärdigt hjärtas utgjutelse inför Herren och talar om en innerlig längtan efter frid och ro i Gud. Till tidehvarfvets fromhetslif hörde väl den vidskepliga vördnaden för jungfru Maria. Dit hörde också den tagelskjorta, Ansgarius bar närmast inpå sin kropp till späkning mot synden. Men det var till Jesu ära och sina bröders frälsning Ansgarius ville verka och dö.

Ansgarius är Nordens apostel. Välsignadt vare hans heliga minne! Han hade icke samma höga kallelse och samma stora trosfrimodighet som Paulus, hedningarnes helige apostel, men han var dock rik på uppoffrande kärlek, gudhängifven tro och lefvande hopp. Vare han för oss alla ett härligt föredöme i dessa stycken!

Hans lifsgärning mane oss alla till mera uppoffring för missionens heliga värf, så väl bland våra förskingrade och förströdda landsmän som ock bland de arma hedningarne. Af Gud hafva vi undfått mera än han af evangelii kunskap om den fria nåden i Kristus och rättfärdigheten af tro; måtte vi blifva trogna och ödmjuka i förvaltandet af våra dyra skatter. Fullheten af Kristi evangelium och icke någon tillfällig, tom yttre sedvänja är det heliga arf, som vördade fäder under hänsvunna sekler bevarat åt oss.

Herre, uppväck bland oss alla dina första vittnens anda. Kalla och utsänd ibland oss trogna tjänare, som villigt gå åstad och predika ditt evangelium. Utrusta dem med din Helige Andes gåfvor och nåd, att de må inbärga många och rika skördar för den eviga saligheten i din gemenskap. Och Herre, dig vare tack för Ansgarius och alla dina vittnen!

N. Forsander.

Min son?!

Min son? — O nej, nej det kan så ej vara!
Nog minns jag honom, minns hans ögon klara
och mörka lockarna, hans hjässa bar.
På detta anlet' bakom dessa galler
en nattens skugga, född af laster, faller,
och brott gestalten redan nedböjt har.

Min son? — Ah, rösten, gode Gud, jag känner
ju den! — Du eld, som i mitt inre bränner,
du ångest, bränn, min sista kraft förbränn!
Är han det barn, som hvilat i mitt sköte? —
Du last, som skapat detta bittra möte,
förbannad du, — förbannad om igen!

Min son! — En brottsling uti bojor slagen,
hvi vardt för mig ej ändad lefnadsdagen,
förr'n denna syn sig borrat i min själ?
Hvi blef ej ögat skumt och döft mitt öra,
förr'n denna röst jag skulle åter höra? —
O, hemska last, som modersglädjen stjäl!

Ve dig, du stad, som lastens nästen sållar
i gränder, gömda under mörkrets fållar,
vid gator, strålande i ljus och prakt,
att arm och rik och låg och hög, ja, alla
i samma nät, i samma synd må fal'a
och slås i bojor af fientlig makt!

Ve dig, du land! Se, blod i strömmar flyter,
och flod af tårar öfver dig sig bryter
och barns och mödrars klagan hvälfver fram!
Hur länge vill du guld på lasten skörda?
Statt upp och skaka af din tunga börda
af brott, förbannelse och neslig skam!

Ve, ve den värld, där Kristi rike varat
i tusen år, där han sin makt förklarat,
ve denna värld, som honom kastat bort!
Det stundar dom. Jag hör basuner skalla,
och de all världen till Guds domstol kalla:
en gräslig lön skall skördas inom kort.

Min son! Min son! Jag beder, men jag bäfvar!
Ack, öfver dig en dom, förfärlig, sväfvar,
och lagens röst jag in i själen hör!
O Gud, till dig jag lyfter mina händer,
mitt barn det är, en af de tärda bränder.
Hjälp! Stöd mig! — Hjälp! — Jag dignar! —
o, jag — dör!

LUDVIG.

En ny epok i vår Telugumission.

Ett förslag antogs på General Councils möte i Lima, Ohio, den 11 oktober 1901, som börjar en ny epok i vår telugu-mission. Styrelsen fick då i uppdrag att återkalla vår äldste missionär, teol. d:r H. C. Schmidt. Hvarför togs ett sådant steg? På den frågan är svårt att svara. Mången gåta göms i hvarje bröst, och mycket händer, som vi ej förstå. Guds hand är med och styr i stort och smått; tron ser det, men otron kallar det ödet. Bortom grafven skall mycket blifva klart, som nu är dunkelt. Detta gifver lugn och tröst åt många. "Endast i Gud haf din ro, min själ! ty han är mitt hopp", Ps. 62: 6. Vi vilja dock tro, att Gud styrt äfven detta till nytta för sitt rike. Ett är visst, och det är, att detta steg var början till *en ny epok* i vår mission.

En annan man är kallad att utgå för att ord-

na och leda arbetet. Denne man är dr John H. Harpster, som äger allas aktning, som lärt känna honom. Han är en äldre man, lugn, ädel, djuptänkt och därtill en nitisk och erfaren missionär. Han har varit i Indien på Guntur-fältet i många år. För oss synes det, som om ledningen af vår mission icke kunnat läggas i bättre hand än d:r Harpsters. Gud skydde, styrke och stödje honom!

På mötet i Lima valdes äfven till en stor del ny styrelse, och denna har nu en ny ordförande, d:r H. E. Jacobs, hvilken är så väl känd inom hela vår kyrka, att vi ej här behöfva sprida något ljus öfver honom. Få män äga så djup inblick i allt, som rör vår kyrka och vår mission, som han. Man känner vid styrelsens möten, att en säker och van hand håller rodret. Då två sådana män som Jacobs och Harpster stå i spetsen för vår mission, bör den, mänskligt att tala, gå framåt. Dock, "Paulus planterar, Apollos vattnar, men Herren gifver växten."

Mått och steg tagas att så snart som ske kan sända ut nya män på fältet. Arps hälsa är bruten, Isaacsons likaså. Hvarje lucka i ledet måste fyllas. Fältet vidgar sig. Skörden står mogen. Må vi bedja sädens Herre, att han sänder arbetare i den mycknа säden. Hvarje bref, som når oss från Indien, är en bön om män och me-

del, ty Guds ord går fram där med kraft. På vårt fält susar en Andens pingstvind. Men hvar är inom vår synod den man, som vill och kan gå dit ut? Ack, att en *ny missionsepok* ville inbryta äfven i vår synod!

Dock, den kommer. Mångt och mycket tyder därpå. Större summor samlas nu än förr för vår yttre mission, och gamla lån gäldas af synod och konferenser till den kassan. *Då dessa medel till yttre missionen blifvit återbetalda, skall Gud kröna vår hemmission med större framgång.* Vår synods ädla kvinnor ömma för Indiens zenanas. De ha samlat tre tusen dollars för vårt hospital; de ha utsändt fröken Hedvig Wahlberg att hjälpa d:r Lydia Woerner. Snart skall vårt hospital där borta öppna sina dörrar för indiska kvinnor och barn och vår läkaremission öppna hjärtan och hem för Kristus. Och då jag tänker på den lilla kärntrupp af unga män vid vårt läroverk i Rock Island, som beder och arbetar för vår mission, då vidgar sig mitt hjärta. Herren hägne vår mission och gifve den under vårt nya sekel ny framgång!

"Gud, vår Gud, välsigne oss, Gud välsigne oss och all världen frukte honom!" Ps. 67: 7—8.

Carl A. Blomgren.

Framåt.

Det går framåt genom ökenland,
de lefvande strömmar brusa.
Från nordens till yttersta söderns strand
evangeliska vindar susa.
Budbärare sändas
med frid och tröst;
och eldar tändas
i människobröst.
Se, skaror tåga ur mörkret fram
och finna räddning vid korsets stam.

Det går framåt! Se djäfvulens garn
och uppresta bålverk remna.
Den striden är Guds, och därför hans barn
skola segrande fältet lämna.
De korsfanan bära
på lifvets stråt
och tåga till ära
framåt, framåt,
tills, frälsta, de en gång finna ro
och få för evigt hos Jesus bo.

Det går framåt, o, så glöm ej det,
du stridande lilla skara!
Framåt gå du trygg i din Herres fjät
och akta på stjärnan, den klara;
ty stjärnan brinner
för dig — och se,
snart helt du finner
din Frälsare.
O broder, syster, i sorg, i gråt
vårt valspråk är detta: framåt, framåt!

GUSTAF E—N.

J. C. Bring och diakonissanstalten i Stockholm.

Bland de lifsyttringar, som under nittonde århundradet arbetade sig fram inom den evangeliska kyrkan i allmänhet och därmed bland vårt svenska folk, finnes, jämte missionen, ingen af så djupt ingripande och varaktig betydelse som diakonissverksamheten. Ehuru J. C. Bring icke var grundläggaren af "den svenska diakonissanstalten", har den dock under hans ledning blifvit, hvad den nu är, och utgör en så betydelsefull frukt af hans arbete, är så sammanväxt med Brings lifsgärning, att man näppeligen kan betrakta dem hvar för sig: de höra tillsamman. Om så väl personen som verksamheten i fråga, kunna här, för utrymmes skull, endast några kortfattade hufvuddrag meddelas.*

* Då de uppgifter som här meddelas icke grunda sig på författarens personliga iakttagelser, äro de hämtade antingen ur "Minnesskrift till Svenska Diakonissanstaltens Femtioårsjubileum 1901" eller ur "Febe" eller andra skrifter, hvilka tid efter annan utgifvits från diakonissanstalten i Stockholm.

1. Diakonissanstaltens förberedelse.

Initiativet till den svenska diakonissanstalten togs icke af Bring och knappast af någon annan människa utan — vi kunna tydligt märka det — af Herren själf.

Det var ett litet senapskorn i form af en årsberättelse, som Herren lät flyga ut från diakonissanstalten i Strassburg, ut öfver land och haf, tills det nådde våra fäders land Där slog det rot, än i ett, än i ett annat hjärta, växte så småningom upp och blef ett stort och skuggrikt träd. Med afseende på diakonissverksamhetens begynnelse bland vårt svenska-folk, kunna vi därför tryggt tillämpa ordet: "Af Herren är detta skedt och är underligt för våra ögon."

Den 14 april 1849 sammanträdde en del framstående kristna personer i Stockholm och bildade *"Sällskapet för beredande af en Diakonissanstalt."* Bland de 16 män och kvinnor, som underskrifvit denna "stiftelsecurkund", finna vi de äfven bland oss välkända namnen, P. M. Elmblad och C. O. Rosenius. "Först gällde det nu att utsända en eller flera unga kvinnor till Kaiserswerth att där vinna utbildning för kallet och för andras fostran till detsamma samt att anskaffa ett hem, i hvilket man kunde plantera ett svenskt Kaiserswerth." En prästdotter från Småland, Mari Cederschiöld utsändes

våren 1850. En grundplåt af närmare 3,000 riksdaler banko insamlades, och sedan "syster Maria" erhållit goda vitsord af pastor Fliedner samt äfven besökt andra tyska diakonissanstalter, återvände hon våren 1851 och öfvertog föreståndarinnebefattningen. Den 9 juli samma år invigdes den lilla anstalten i en hyrd lokal på Kungsholmen. Själavården anförtroddes åt den värmhjärtade lektor Elmblad, hvilken stundom biträddes af den älskvärde dr P. Fjellstedt. "Rummet var litet, arbetsmödan, tarfligheten och enkelheten var stor, men allt sammanknöts genom ett starkt kärlekens och fridens band." Fliedner hade uttryckt sin önskan, att allt måtte blifva "rätt enkelt", och så blef det äfven. Emedan verksamheten var okänd, och emedan "en viss smälek lådde vid både sak, namn och dräkt", kunde den endast gå sakta framåt. "De tvenne systrar, som först kommo, lämnade anstalten efter ett halft år; af de fyra, som sedan kommo, stannade endast en; det tredje halfåret åter en, så att efter ett och ett halft års arbete hade blott tvenne härdat ut!" Första diakonissinvigningen ägde rum i Bethlehems-kyrkan den 7 juni 1855. *Efter 5 år ägde anstalten — endast 4 systrar!*

För att erhålla mera utrymme för barn och sjuka flyttades anstalten 1857 till Jaktvarfvet,

Det Gamla Diakonisshuset.

där en välbelägen egendom inköptes. Man hoppades, att där, vid Mälarens härliga strand, skulle diakonissanstaltens bopålar komma att stanna för alltid. Men Herren hade beslutat annorlunda. Under de 7 år, anstalten var belägen där, växte visserligen systerantalet hastigt — ända till 123 —, men denna tillväxt var säkerligen mindre välgörande. På grund af de då i Sverige rådande förhållandena blef systrarnas utbildning en lärarinnebildning mera än önskligt varit. "Ett helt seminarium uppväxte inom anstalten och utgjorde en stark dragningskraft." Många lockades dit, hvilka hvarken hade kallelse eller lust till egentligt diakonissarbete. "Fröken C., som själf varit lärarinna och som alltjämt ensam förestod anstalten, började också känna sina krafter svika. Det blef allt mera klart, att här behöfdes en passande prästerlig föreståndare vid hennes sida; och för många bedjande hjärtan blef det ett allvarligt böneämne, att Gud ville utkora och sända en sådan. Snart kunde det äfven med glädje sägas: 'Herren har hört oss', men samtidigt blef det också klart, att fröken C. måste draga sig helt undan."

Johan Christoffer Bring föddes i Össjö prästgård i Lunds stift den 6 april 1829. "Den Bringska släkten är gammal och inom detta

stift en af de mest ansedda prästsläkter." Allt från barndomen önskade äfven Johan Bring träda i sina fäders fotspår. Under sin studietid utmärkte han sig för en ej ringa "klar tankegång och logisk skärpa." Redan vid 23 års ålder blef han prästvigd (år 1852), och "alla, som då kände honom, voro öfvertygade därom, att han skulle bli sin kyrka till en prydnad och till stor välsignelse." Sin första tjänstgöring fick den unge pastorn i Tulltorps och Sventorps församlingar i sin fädernebygd, och under hela de första tio åren af sin verksamhet (1852—1862) fick han kvarstanna där. Vi behöfva här icke inlåta oss på något, som tillhör denna period af hans lif. Vare det nog sagdt, att Bring under sin tjänstgöring som församlingslärare var trogen, allt mer mognade och därvid erhöll den särskildt välbehöfliga förberedelse, som är alldeles nödvändig för en sådan kallelse som den, hvilken framdeles skulle blifva hans.

Den 15 maj 1859 ingick han i äktenskap med sin kusin, Fredrika Billing, och i september 1861 erhöll han kallelsen att blifva diakonissanstaltens föreståndare. Ehuru han kände, att "anspråken på en diakonissanstalts föreståndare kunna icke vara ringa", kände han

ock, att denna kallelse var från Gud, och efter en allvarlig kamp antog han densamma.

Vid den tid, då Bring tillträdde sin tjänst såsom diakonissanstaltens föreståndare, i maj 1862, räknade anstalten 27 diakonissor och 44 profsystrar eller tillsammans 71 systrar. "Af dessa voro 3 systrar anställda vid sjukvårdsstationen, 25 vid skolor, 8 vid barnhem och 1 vid fattighus." På grund af de stora förändringar, som sedan 1862 genom statens försorg vidtagits i fråga om folkskoleundervisningen, kom diakonissors anställning vid skolorna snart att upphöra. För en tid syntes sedermera sjukvården blifva diakonissornas uppgift. På senare tid har dock församlingsvård allt mer framträdt såsom deras högsta och förnämsta uppgift. För att rätt uppfatta diakonissverksamhetens inre utveckling såväl i allmänhet som ock särskildt bland vårt folk både i Sverige och Amerika, är det nödvändigt att väl märka detta: dessa historiska uppgifter äro därför mycket betecknande! Fliedner* skref redan på sin tid: *"Församlingsdiakonien är blomman af all diakoni"*; och 1888 sade Bring: "Under *senare* åren har diakonissornas tjänst *inom församlingarna* ofta blifvit begärd. Den, som älskar diakonissaken,

* Theodor Fliedner, se "Kórsbaneret" för år 1901.

måste glädja sig däråt, ty *i sådan verksamhetsform framträder diakoniens grundtanke mest förverkligad.*" Under Brings tjänstetid skedde därför icke allenast diakonissverksamhetens yttre storartade blomstring och utveckling utan äfven den djupgående och grundliga omgestaltningen af verksamhetens inre art och karaktär: denna verksamhet har allt mer och mer blifvit, hvad den bör vara, *en församlingens sak.*

Men härmed hafva vi gått berättelsen i förväg och måste därför återvända.

II. Uppblomstringen.

Med Brings ankomst till diakonissanstalten våren 1862 kunde det ordet i sanning tillämpas: "Herren gaf och Herren tog", ty, såsom redan antydts, måste anstaltens "grundläggarinna", fröken Marie Cederschiöld på grund af sjukdom draga sig helt tillbaka.* Den nye föreståndarens första och visst icke minsta bekymmer blef därför: "huru skall anstalten erhålla en ny, passande husmoder?" Såväl enligt sakens natur som ock för verksamhetens skull måste denna fråga få en rätt lösning. Om allt skall kunna ledas den rätta vägen vid en diakonissanstalt, måste "*man och kvinna*",

* Hon lefde dock länge, allt fortfarande såsom en trofast vän till anstalten. Hon dog i Lund den 6 jan. 1892.

som förestående det hela, stå vid hvarandras sida. Enligt Kaiserswerth-förbundets grundsatser är detta alldeles nödvändigt. Kan det, kanske icke alldeles utan skäl, sägas, att diakonissanstalten i Stockholm från början icke blifvit ledd på bästa sätt, emedan en kvinna *ensam* förestod densamma, så kunde man hafva lika mycken orsak att frukta, att utvecklingen framdeles icke blifvit den bästa, om en *man ensam* kommit att stå i denna ställning. Det var tvifvelsutan en af Brings stora förtjänster, att han klart insåg detta.

Tomrummet, som fröken C. lämnat efter sig, kändes mycket stort, men Herren, som hör bön, skulle dock snart fylla det. Detta skedde, då fröken Clara Eckerström i april 1864 tiilträdde den husmoderliga kallelsen. I denna rikt begåfvade, stilla, ödmjuka och älskvärda kvinna fick diakonissanstalten en husmoder, som sedermera allt jämt, lifvet igenom, stod troget vid Brings sida och äfven öfverlefde honom.

Men innan vi gå vidare, måste vi nämna något om en särskild "vigning", som den unge föreståndaren måste genomgå, innan han kunde få tjäna till större välsignelse. Redan under första året af sin nya verksamhet måste Bring utstå "kanske sitt lifs hårdaste kamp, då hans ungdoms brud, Fredrika Billing, efter ett

knappt 4-årigt äktenskap togs ifrån honom. En dotter följde sin moder inom 3 veckor, och B. stod nu ensam med sin blott en månad gamle son." Så svårt detta än var, fick han dock genomgå "flera sådana eldsdop". Hans andra äktenskap, som ingicks 1866 med diakonissan Ada Terserus, upplöstes ock efter sex år af döden. Två små barn i detta äktenskap måste han äfven offra. Huru allt detta skulle utöfva ett djupt, varaktigt inflytande på en sådan person som Bring, kan man lätt ana. Det var förvisso en fortsatt "vigning", hvarmed Herren själf på sitt underbara sätt fostrade denne sin trotjänare för hans stora verk!

När diakonissanstalten 1857 flyttade in i den vackra, rymliga egendomen vid Jaktvarfvet, trodde ingen, att det endast efter 7 års tid skulle blifva att flytta därifrån. Det var icke heller lusten att flytta, som var den bevekande orsaken därtill. Men Herren, som redan gifvit det lilla senapskornet god växtkraft, hade stora ting i beredskap för diakonissanstalten. Genom en särskild Guds ledning blef en egendom på de södra bergen oförmodadt till salu för 30,000 riksdaler. Då denna erbjöd ej blott stort utrymme för framtida utveckling, utan också hade det vackraste läge, man kan tänka sig, insåg diakonissanstaltens kassaförvaltare

det utomordentliga tillfällets betydelse och inköpte egendomen genast i sitt eget namn. Efter någon tid blef denna egendom sedermera öfvertagen af anstalten. Egendomen på Jaktvarfvet, hvilken kostat 40,000 riksdaler och under de senare åren stigit mycket i värde, kunde nu försäljas till kronan för ej mindre än 112,000 riksdaler. Detta blef nu god hjälp vid flyttningen. Således kom diakonissanstalten slutligen 1864 till det vackra Ersta och fick därigenom det skönaste läge, den mest hänförande och storslagna utsikt som kan tänkas, så att anstaltens nuvarande föreståndare med rätta kunnat skrifva: *"ingen diakonissanstalt på jorden har fått en så härlig plats att bygga och bo på som vår.* Å ena sidan nedanför oss hufvudstaden i all sin skönhet, ehvad det är solljus dag eller strålande gasilluminering, å den andra saltsjöinloppet med dess lifliga panorama och en vid fri horisont bakom det hela — kan man begära bättre? Huru mycket det lyfter sinnet och lättar under mödorna, det veta med tacksamhet alla de, som fått sitt hemvist i denna 'stad på berget'."

Ja, diakonissanstalten i Stockholm är sannerligen *"en stad på berget"*, och det i *dubbel* mening — en stad, som lyser och värmer ej allenast öfver hela Sverige och andra länder i

Europa utan till och med långt bort på denna sidan världshafvet! Men huru denna anstaltsstad blifvit, hvad den nu är, kan ej med ord beskrifvas: man måste komma dit, själf få se och erfara det för att kunna göra sig en rätt föreställning därom. Här kan endast lämnas några kortfattade antydningar om dess historiska utveckling.

Diakonisshus och sjukhus blefvo först uppförda till en kostnad af tillsammans 111,000 kr. Öfver ingången till moderhuset skrefvos orden: *"Tjänen Herren med fröjd."* Snart begynte anstaltens friska lifskrafter äfven skjuta nya skott. Mera jord inköptes, flera hus byggdes, filialer uppstodo. Ett kapell, som rymmer 800 personer, uppfördes till en kostnad af omkring 45,000 kr., för det mesta inkomna såsom gåfvor af tacksamma vänner och åhörare. Då gudstjänstlifvet vid diakonissanstalten, liksom hjärtat i kroppen, var af största betydelse, var därmed ett stort önskningsmål vunnet. Vi kunna lätt föreställa oss, att den dag, då kapellet invigdes, den 29 december 1872, var för Bring och hans vänner en stor seger- och glädjedag. Till sitt yttre är kapellet icke storståtligt, men dess inre är ljust, skönt och kyrkligt stämningsfullt. Om det anderika, djupa och fridfulla gudstjänstlif-

Sjukhuset, Kapellet och Gravkapellet

Interiör af kapellet.

vet på Ersta borde skrifvas ett helt kapitel, som här måste utelämnas. Däri finnes med säkerhet "kärlekens hemlighetsfulla verkstad"! Magdalenahem, räddningshem och barnhem upprättades. År 1881 byggdes ett litet vackert grafkapell, som användes till likrum, sveprum och obduktionsrum. Däri på väggen stå inskrifna orden: "Salige äro de döde, som i Herren dö", och: "Lär oss betänka, att vi måste dö", m. fl. I november 1884 invigdes ett hem "för åldriga och otjänstbara systrar." Detta kostade omkring 40,000 kr. Öfver dess port läsas orden: "Det är de gamlas ära, att de Gud frukta." I november 1885 invigdes ett "sjukdom" (för kroniska sjuka), som hade kostat 81,600 kr., hvaraf en onämnd vän först gifvit 30,000 kr. och sedan ytterligare 10,000 kr. Oaktadt dessa många byggnadsföretag var anstalten allt jämt trångbodd. Särskildt var det smått om rummet i diakonisshuset, hvarest föreståndaren med familj äfven måste bo. Men till Brings 25-åriga tjänstjubileum uppförde hans många vänner för honom ett pastorshus, som ej blott med hänsyn till sitt läge utan ock i flera andra afseenden säkerligen är ett af de ljusaste och vackraste i hela Sveriges rike. Ehuru systrarna härigenom fingo litet mera utrymme i moderhuset, blef dock "den gamla

stugan" snart åter för trång. Så kommer det största byggnadsföretaget: ett nytt diakonisshus. Sedan man länge planlagt och rådgjort därom, anskaffat ritningar och kostnadsförslag, såg man "häpnande på de väldiga dimensionerna och de stora siffrorna samt undrade, hvarifrån medlen skulle komma." När man besinnar, att anstalten på knappa 30 år nedlagt öfver 450,000 kr. i byggnader, är detta ju icke heller underligt. Men Herren visste råd. "Just då behofvet var som störst, kom en gåfva från en anstaltens vän på öfver 100,000 kr. Den 13 september 1895 lades grundstenen och den 17 mars 1896 invigdes det nya diakonisshuset. "Styrelsens ordförande lämnade vid detta tillfälle en öfverblick öfver diakonissmoderhusets fyra hem och redogjorde för tillkomsten af detta, det fjärde, som nu togs i besittning. Det hade kostat omkring 140,000 kr., men trots denna stora summa hade anstalten icke slutat någon nybyggnad med så ringa skuld som nu: så underligt hade hjälpen kommit — från Herrens namn!" Doktor Bring anknöt invigningstalet till de ord, som stå vackert målade rundt högtidssalen: *"Vår hjälp är i Herrens namn, hans, som har gjort himmel och jord"*, och: *"Se, Herrens öga är vändt till dem, som frukta honom, till dem, som hoppas på hans nåd,"*

Pastorshuset.

Det Nya Diakonisshuset.

samt: *"De, som skåda upp till honom, varda strålande af fröjd."* Inskriften från det gamla diakonisshuset öfverfördes ock till det nya, ty därmed ville man angifva grundstämningen åt det arbete, som här allt fort skall uträttas: *"Tjänen Herren med glädje!"* Sedan den stora systerskaran flyttat in i det nya diakonisshuset, användes det gamla för olika ändamål, såsom för paramentafdelningen, hospits, sjukrum, m. m.

Man må icke föreställa sig, att under all denna yttre utveckling den inre förbisågs eller försummades. Hos Bring var tvärt om den andliga sidan af verksamheten städse hufvudsaken, och då hans anderiktning genomträngde anstaltslifvet i sin helhet, är det företrädesvis i *inre* afseende, som diakonissanstalten i Stockholm är *"en stad på berget"*. Det är icke den snabba yttre utvecklingen, än mindre det offentliga erkännandet och människogunsten, som kännetecknar denna anstalt. För en lång tid fick Bring erfara, hvad det är att arbeta fram en god sak under likgiltighet, misstänksamhet och motstånd, t. o. m. från sådana, hos hvilka man bort finna stöd och hjälp. Liksom annorstädes har diakonissverksamheten i Sverige måst kämpa sig fram och endast så småningom vunnit allmänt erkännande. Diako-

nissanstalten i Stockholm har icke heller skonats från svårare sållningstider. Under 5-årsperioden 1866—1870 var det 136 systrar, som inträdde, men under samma tid utträdde icke mindre än 131. Hvad systrarnas antal angår, måste anstalten erfara icke blott stillastånd utan till och med tillbakagång. Och under de följande årens svåra lärostrider i fäderneslandet kunde diakonissanstalten helt naturligt icke heller undgå att erfara följderna däraf. Att sådant måste kännas värst för Bring, anstaltens föreståndare, kan man lätt föreställa sig. Han undgick icke heller att blifva föremål för skandalskrifvarens giftiga penna. Ja, till och med romanförfattare och teaterspelare gjorde honom till föremål för sin hemska lek. Det var en tid, då det såg mörkt ut för den, som i sann kristlig och kyrklig anda ville tjäna sitt folk och sitt land.

I sin verksamhet afsåg Bring alltid att hafva ett fast underlag för framtida utveckling, han ville städse bygga på solid, säker grund. Han förutsåg den nyssnämnda sållningstiden och uttalade sig i årsberättelsen för 1865 med afseende på den minskning af 10 systrar, som redan då ägt rum, sålunda: *"Det gäller här: bättre väga än räkna, om ej antalet stiger så högt, måtte troheten väga så mycket mera!"*

I dessa ord ligger säkerligen nyckeln icke blott till Brings karaktär utan ock till de mest utmärkande karaktärsdragen af den svenska diakonissanstalten: den djupa tacksamma kärlekens andeprägel.

Den svenska diakonissanstalten har icke vuxit så fort som många andra. Till tiden är hon den tionde i ordningen af de evangeliska diakonissanstalterna, men efter antalet systrar är hon endast den tjuguandra. Den danska diakonissanstalten är t. ex. 14 år yngre, men har likväl flera systrar, och den norska anstalten är 19 år yngre men räknar dock ungefär dubbelt så många systrar. I inre afseende, med hänsyn till systrarnas fostran och inflytande, är dock diakonissanstalten i Stockholm med säkerhet en af de mest betydande i hela kristenheten; och detta erkännes af sakkännare ej blott vid de andra skandinaviska anstalterna utan också annorstädes. I Tyskland sades det mig år 1897, att med hänsyn till *kvalitet* står diakonissanstalten i Stockholm i främsta ledet eller näst efter den af Wilhelm Löhe grundlagda anstalten i Neuendettelsau.

III. Doktor Brings död.

Få människors hädanfärd har framkallat så djup sorg och saknad som J. C. Brings, och om

lika få kan det sägas i sanning så som om honom: "Han talar ännu, ehuru han är död." Liksom diakonissanstalten blifvit, hvad den är, under Brings ledning, så hade ock B. till stor del blifvit, hvad han var, genom det inflytande, verksamheten utöfvat på honom. Under det han fostrade, blef han själf fostrad. Och liksom Bring allt mer lärt sig älska sin anstalt och dess verksamhet, så hade han äfven själf blifvit allt mer älskad och innerligt vördad såsom en rätt fader i Kristus. Så sammanvuxen som Bring var med diakonissanstalten, kunde man ej annat än hoppas, att dess omfattande verksamhet ännu i många år skulle få stå under hans mogna tillsyn och visa ledning. Ehuru icke alldeles utan förebud, kom dock "slaget" den 16 mars 1898 mycket oväntadt. Midt under en passionspredikan i sitt kära kapell träffades B. af en utgjutning i hjärnan. Fastän det tydligt märktes, att något fattades honom — han kunde icke uttala orden såsom vanligt —, kom han dock igenom sin predikan. Ehuru man de följande dagarne hoppades, att han skulle blifva bättre, minskades dock talförmågan allt mer, och snart nog blef det klart, att han, som predikat så mycket, just med sin predikan afslutat sitt arbete. Under sin sjukdom fick han dock i gärning hålla en lång och

skön "passionspredikan", lika ödmjukt stilla och djup som hans lif och verksamhet förut hade varit. Först den 4 juli insomnade han i frid.

Biskop Billing skrifver: "Om man ej förut vetat, huru älskad och vördad Johan Bring var, så fick man vittnesbörd därom nu. Icke blott inom den krets, som närmast omgaf honom, och icke allenast i Stockholm utan landet rundt märktes det, att med hans bortgång hela vår svenska kyrka lidit en mycket kännbar förlust. Lördagen den 9 juli jordfästades han i Ersta kapell. Flera gripande stunder föregingo den högtidliga jordfästningen. Dagen förut bars han i öppen kista till kapellet, och rörande var att se deltangandet i sorgen hos de grupper, som öfver allt stodo samlade, där tåget gick fram. Sedan saknades aldrig i kapellet, så länge den aflidnes stoft fanns där, grupper af sådana, som sutto i stillhet bedjande och gråtande. Så många kände sig, som om de blifvit faderlösa, i sin sorg vittnade de också om hvad de af B. fostrats till, ty i den var det djup stillhet och alls intet uppskrufvadt väsende."

På många sätt visade det sig, huru man rundt omkring i landet och äfven därutöfver kände, att Brings bortgång var en mycket stor för-

lust. Danska och norska diakonissanstalternas föreståndare infunno sig personligen; den finska anstalten sände en blomsterkrans. Stockholms prästerskap var allmänt närvarande vid begrafningen. Hennes majestät drottningen skickade en blomsterkrans, vid hvilken hon fäst en skrifvelse af sin egen hand, innehållande dessa ord: "En gärd af tillgifvenhet och djup saknad. Upp. 14: 13." En stor skara följde med till grafven. Sedan Brings son, regementspastorn Teofilus Bring, framburit ett sista tack till den bortgångne, förrättades jordfästningen af biskop Billing, som talade öfver orden i 1 Kor. 15: 10. Det var samma ord, som det talades öfver vid den förste diakonissfadern Fliedners bår — lika sant och skönt nu som då. *Hvad Guds nåd förmår* uträtta med och genom en människa, kan man i sanning se i doktor Brings lif och verksamhet!

Korsbanerets utrymme tillåter icke en fullständigare skildring af doktor Brings personlighet, men något måste likväl tilläggas. Den, som skrifvit dessa rader, kan säga i sanning, att utom doktor T. N. Hasselquist har han aldrig kommit i beröring med någon människa, som på honom utöfvat ett så djupt varaktigt och helgande inflytande som doktor Bring. Att jag sommaren 1897 i hela tre månader fick bo vid

Dr J. C. Bring.

diakonissanstalten i Stockholm och dagligen stå i den innerligaste personliga gemenskap med den kære diakonissfadern under det sista året af hans krafts dagar, det räknar jag såsom en af de största nådesvälgärningar af all de många sådana, som den kære Guden så rikligen bevisat mig. Det är därför med djup saknad och innerlig tacksamhet, denna minneskrans nedlägges på den dyre gudsmannens graf.

Dr Bring var intet snille men förvisso en rikt begåfvad personlighet. Till sina naturliga anlag var han företrädesvis melankolisk. Det säges, att den, som känt honom längre tillbaka, ofta tyckte, att han var dyster, och äfven mot slutet af hans lif kändes något slutet hos honom. Man har kallat honom "den tyste B.", men med större skäl kunna vi kalla honom den stilla, vänlige, trogne. Fast och fåordig var han dock alltid. Underbart hade evangelii kraft bevisat sig i hans hjärta och helgat hela hans person. Det dystra draget i hans anlete hade allt mer utplånats, och ett klart, härligt ljus bredde sig däröfver. Innerlig kärlek, ödmjukhet och vänlighet lyste från hans öga. Hög och vördnadsbjudande, som han för öfrigt var, kände man sig ej blott liten inför honom utan på samma gång i sitt hjärta dragen till honom och fästad vid honom. Minst torde Brings begåfning hafva

varit i hvad som stundom kallas "praktiskt hänseende." När det gällde att "tala och tigga" för diakonissverksamheten, kände han sig oduglig. Men att detta stod i djup öfverensstämmelse med hans inre lif, synes tydligt af ett yttrande, som han en gång fällde: *"Jag önskar, att Gud måtte få tala."* Men om Bring på grund af en afgjord afsmak för reklam icke gjorde sin sak så bekant, som mången önskat, inför människor, så kunde han i stället konsten att tigga af sin rike Gud, förstod att på bönevägen få människohjärtan ledda som vattubäckar. Han var förvisso som få *en bönens man.* Häri finna vi också hemligheten uti att B. kunde uträtta så mycket. Alla de många sammanhållande trådarna för det vidtomfattande arbetet måste han såsom föreståndare städse hålla i sin egen hand; och att "det är mycket arbetsamt, ansvarsfullt och svårt att föreslå en diakonissanstalt", erkände han villigt. Att han ägde stor administrativ förmåga, kan icke förnekas, men själf erkände han dock gärna, att han aldrig kunnat uträtta, hvad han gjorde, om han icke till sin hjälp haft sina många, goda "ledande systrar".

Såsom predikant och skriftställare var dr Bring stor, men störst var han såsom kateket och själasörjare. Hans predikan var enkel och

flärdfri samt i bästa mening djupt uppbygglig, hvarför de åhörare, han samlat omkring sig, också gärna ville höra honom år efter år. Biskop Billing skrifver: "Få äro de präster, som predikat för så många medlemmar af vårt svenska folk, som B. gjort", och åter: "Jag antager, att ingen nu lefvande svensk präst skrifvit så många predikningar som han." En lång lista af Brings skrifter äro ock i tryck utgifna. De flesta äro uppbyggelseskrifter och med säkerhet bland de anderikaste, som finnas i vår på uppbyggelseskrifter så rika svenska litteratur. Här nämna vi endast fyra af de böcker, B. utgifvit, och hvilka vi innerligt önska måtte blifva allt mer lästa och begrundade af vårt folk. Dessa äro: *"Några drag i kärlekens bild"* (5:te upplagan utg. 1894); *"Minnen från andaktsstunder vid diakonissanstalten, I—II"* (1877); *"För våra sjuka"* (1891), och *"Jesu bergspredikan"* (1893).

För den, som älskade Guds ord, blef det till rik uppbyggelse, en verklig högtidsstund, när helst man fick höra B. katekisera, vare sig det skedde öfver en bibeltext såsom i predikoförhören eller öfver ett stycke i katekesen såsom vid vissa andra morgonböner. Hvilken outtömlig skatt B. ansåg oss äga i vår katekes, framgår af svaret, jag för 12 år sedan fick af honom på frå-

gan, hvad som tillhörde den rätta fostran af diakonissor: "Det är katekesen först, katekesen sen, och katekesen hela tiden igenom." Däri finna vi nog också nyckeln ej blott till Brings kyrkliga hållning i allmänhet utan äfven såsom själasörjare. Det inflytande, han utöfvade såsom själasörjare, var sällsynt djupt och vidtomfattande. Ej blott systrarna voro innerligt fästade vid honom, utan han ägde ock en stor skara skriftebarn långt utom anstaltens område.

Af yttre utmärkelser, som Bring erhöll, kan nämnas, att han under åratal var vice ordförande i Stockholms prästsällskap och ledamot i Svenska kyrkans missionsstyrelse. Sedan 1886 var han ledamot af Nordstjärneorden, ordinarie hofpredikant sedan 1891, och 1893 blef han teologie doktor. "Den sistnämnda utmärkelsen beredde honom glädje, särskildt för det erkännande, den innebar för den sak, hvaråt han vigt sitt lifs gärning."

IV. Diakonissanstaltens femtioårsjubileum.

Då det förvisso var Herren, som gaf diakonissanstalten Bring såsom föreståndare, och då det likaledes var Herren, som efter en trettiosexårig arbetsdag aflöste sin trogne tjänare, kunde man ju äfven vänta, att samme Herre också skulle bevisa en sådan omsorg om denna sin

plantering, att dess medlemmar och vänner efter den djupa sorgen snart med jubel skulle få sjunga: "Välsignadt vare Herrens namn!" Att så äfven skedde, skall det följande visa.

Med den goda hjälp, som styrelsen och de ledande systrarna kunde gifva, tjänstgjorde Brings sista prästerlige medhjälpare, nuvarande kyrkoherden Claes Caroli, under ett års tid såsom föreståndare. Det var verkligen underbart att märka, huru stilla, fredligt och lugnt allt därvid gick sin jämna gång utan ringaste slitningar. Man kunde knappast undgå att märka, hurusom Brings fredliga och stilla ande hvilade öfver det hela. Som doktor Brings efterträdare kallade diakonissanstaltens styrelse kyrkoherden Ernst Lönegren i Öved af Lunds stift. Och då han "i denna kallelse såg en Herrens befallning, vågade han ej afböja den." Den 1 maj 1899 inträdde han i arbetet. Huru det var möjligt, att allt detta kunnat försiggå så stilla och fredligt, "utan störande slitningar", det visar för visso, att Brings önskan, "att Gud måtte få tala", blifvit uppfylld, eller att saken, icke personen här vore det hufvudsakliga. Träffande förklaras det ock med den nye föreståndarens egna ord: "En grund ström skall alltid finna stenar och stackar att brusa och

fräsa mot; en djup ström går stilla och mäktig sin bana mot målet."

Den 4—9 juni 1901 firades diakonissanstaltens högtidliga *50-årsjubileum,* och det var en öfver all beskrifning högtidlig, fröjdefull och storartad högtid. Man kan godt säga, att det var en det svenska folkets och den svenska kyrkans jubelfest på samma gång som diakonissanstaltens. Många inbjudna gäster voro närvarande ej blott från olika delar af Sverige utan ock från alla de nordiska diakonissanstalterna, från flera tyska anstalter samt tre från diakonissanstalten i Omaha. Den stora högtidsdagen, den 5 juni, höll ärkebiskopen högtidstal, föreståndaren höll minnestal, och vid gudstjänstens slut framträdde konung Oscar II och höll å sin drottnings vägnar ett tal, hvarvid han öfverlämnade 76,000 kr. såsom en jubelgåfva till diakonissanstalten. Af en onämnd vän till anstalten ökades denna summa redan samma dag med en gåfva af 10,000 kr. Under dessa gripande högtidsdagar kändes det säkerligen i mångas hjärtan, hvad en kyrkoherde yttrade till den, som skrifver detta: *"Diakonissanstalten och dess verksamhet utgör den ljusaste punkten inom vår svenska kyrka."*

Huru den svenska diakonissanstalten under de 50 åren utvecklat sig, kan här slutligen en-

dast med några summariska uppgifter antydas. Den 1 april 1901 ägde anstalten 179 diakonissor, 40 profsystrar och 32 förprofsystrar eller tillsammans 251 systrar. Antalet stationer utom anstalten, vid hvilka diakonissor arbetade, var 108, hvaraf *52 voro församlingsvårdsstationer med 54 systrar.* På de 108 stationerna tjänstgjorde tillsammans 148 systrar. Vid moderhuset med sina filialer vistas öfver 300 personer. Inkomsterna och utgifterna belöpa sig årligen till omkring 140,000 kronor.

Den "öfversikt af systerantalet samt dess ökning och minskning", som föreståndaren lämnat i sin "Minnesskrift", är mycket lärorik. Icke mindre än 953 systrar (nästan ett tusen svenska kvinnor!) hade under de flydda 50 åren intagits på förprof, men däraf hade dock endast 474 blifvit upptagna till profsystrar och 279 invigda till diakonissor. Inalles hade 56 genom döden afgått, hvaraf 12 voro förprofsystrar, 16 profsystrar och 28 diakonissor. Ett antal af 652 hade för en eller annan orsaks skull lämnat anstalten, men af dessa voro 438 förprofsystrar, 142 profsystrar och endast 72 diakonissor. Bland orsakerna till utträde ur anstalten angifves, att 59 blifvit trolofvade, 122 hade på egen begäran utgått och 265 befunnits olämpliga för kallet. Bland dessa senare var det 198 förprof-

systrar, 51 profsystrar och endast 16 diakonissor. Endast 12 profsystrar och 2 diakonissor hade afgått på grund af sjuklighet. Dessa sifferuppgifter äro i sanning mycket lärorika. De visa å ena sidan, att diakonisskallet i synnerhet i början är allvarligt pröfvande, men å andra sidan visa dessa statistiska uppgifter också, att denna kallelse är så skön och djupt tillfredsställande, att en kvinna, som låtit sig fostras rätt in i densamma, sedermera gärna stannar kvar däri lifvet igenom. Anmärkas bör ock, att en "alldeles afgjord tendens till större fasthet" har visat sig den senare tiden i anstaltens historia. Då "icke en fjärdedel" af de inträdande systrarna kvarstannade under den första 25-årsperioden, äro förhållandena nu mycket gynnsammare.

Ett visst vemod, som icke kunde fördöljas, hvilade öfver jubelfesten 1901, enär anstaltens mångåriga husmoder, fröken Clara Eckerström, icke fick närvara bland de många gästerna och med dem deltaga i jubelglädjen. Hennes krafter hade så småningom aftagit, och nu låg hon bunden vid sin sjuksäng. Att hon dock i anden kunde deltaga i jubelfirandet och kanske erfor högre glädje än mången annan, därom fingo besökande vänner härliga vittnesbörd, då de vid olika tillfällen aflade besök hos den älskade dia-

Fröken Clara Eckerstrom.

konissmodern i hennes sjukrum. Såsom hon under sin arbetsdag hade vandrat omkring "med den saktmodiga och stilla andens oförgängliga väsende, som är kostbart inför Gud", så hvilade ock öfver hennes sjukläger, liksom förut öfver doktor Brings, en underbart stilla och ljuflig frid. Efter 38-årigt troget arbete fick hon den 9 sept. 1901 ingå i sin Herres glädje. Redan den 23 oktober valdes diakonissan Lovise Heimburger att fylla den viktiga husmoderliga kallelsen, och allhelgonadagen blef hon högtidligen införd i sitt nya kall — lika stilla och fredligt, som det förut skett vid den nye föreståndarens inträde. Så hade då genom Guds stora barmhärtighet båda de ansvarsfulla förestående platserna erhållit nya, friska krafter på ett sätt, som bådar mycket godt och ingifver stora förhoppningar för den svenska diakonissanstaltens fortsatta och framtida utveckling.

Diakonissanstalten i Stockholm har utöfvat ett djupt, välsignelserikt inflytande på diakonissanstalterna i Danmark, Norge och Finland, såsom de mest vittnesgilla oförbehållsamt och tacksamt erkänna. Långt bort till missionsfältet i Zululandet hafva systrar blifvit utsända. Och vår diakonissanstalt i Omaha känner sig såsom ett litet älskadt och innerligt tacksamt "fosterbarn" till det kära moderhuset i Sverige, som

gjort så mycket för oss och vid hvilket vi äro djupt fästade genom starka personliga band. När vi afsluta denna skildring med föreståndarens ord i slutet af "Minnesskriften", bedja vi innerligt, att dessa ord må blifva tillämpade både på anstalten där hemma i fäderneslandet och på den lilla början, som skett hos oss: "Vi tro, att Herrens församling och hennes präster skola vakna upp rätteligen öfver hvad som försummats i denna församlingens lifssak. Och vi vilja också tro, att de hem, i hvilka Herrens fruktans ande bor, skola begynna *räkna det för en glädje* att lämna sina döttrar åt barmhärtighetens tjänst. Vårt amen blifve därför det gamla, kära lösensordet, som vi ej vilja släppa: *Vår hjälp är i Herrens namn, hans, som har gjort himmel och jord!*"

E. A. Fogelström.

Se, jag kommer snart.

Upp. 22: 12.

Jesu snara tillkommelse i härlighet är det högsta målet för de kristtrognas längtan och hopp. Jesus gick vid sin himmelsfärd bort för att öfvertaga det rike, hvartill han såsom Guds Son hade full arfsrätt. Men han lämnade icke denna jorden för alltid. Han skall återkomma och varda uppenbar för all världen såsom härlighetens Herre och konung. Tiden för denna hans bortovaro sammanfaller med den nytestamentliga tidsåldern, under hvilken han är när de sina alla dagar enligt sitt löfte (Matt. 28: 20). Denna tidsålder afslutas med Kristi tillkommelse och gudsrikets framträdande ur sin nuvarande fördoldhet och förnedring. Hela denna tidrymd kallas i skriften *"den yttersta tiden"* (1 Joh. 2: 18), emedan den är den sista af kampens, vedermödans och förskingringens tidsåldrar för Guds folk på jorden. Den är

brud-församlingens yttersta eller sista lidandestid. När måttet af så väl de heligas lidanden som de ogudaktigas synder blifvit fullt, kommer Herren igen för att till sig i härligheten hemföra sin brud och fullkomligt infria alla sina löften (Uppb. 6: 11, 10: 7).

De första kristna besjälades af en brinnande längtan efter Kristi tillkommelse, och en sådan längtan är ännu allt jämt ett af de mest utmärkande dragen hos de kristtrogna. Vi alla, som hafva Andens förstling, sucka och bida efter barnaskapet, vår kropps förlossning, och med oss suckar och våndas hela den förnuftslösa skapelsen (Rom. 8: 22—23). Ja, själfva den himmelska församlingen förenar sig med de kristtrogna på jorden i denna längtan efter Kristi härlighets uppenbarelse. *"Huru länge, du helige och sannskyldige Herre, dröjer du att döma och att hämnas vårt blod på dem, som bo på jorden?"* Så ropa martyrsjälarna i den himmelska helgedomen (Uppb. 6: 10). Detta deras rop är en längtansfull bön om den förlossning och härliggörelse, som väntar hela Guds församling vid Jesu tillkommelse. Det är ock den stridande församlingens oaflåtliga bön.

Herren kommer, han kommer snart. Detta är den heliga skrifts bestämda vittnesbörd. *"Denne Jesus, som har blifvit upptagen från*

eder till himmelen, han skall så komma, som I hafven sett honom uppfara till himmelen" (Apg. 1: 11). *"Se, han kommer med skyarna, och alla ögon skola se honom"* (Uppb. 1: 7). *"Men om den dagen och stunden vet ingen, icke ens änglarna i himmelen, utan Fadern allena. Vaken fördenskull; ty I veten icke, hvilken stund eder Herre kommer"* (Matt. 24: 36, 42). Jesus talade ofta om denna utomordentligt viktiga tilldragelse. Hans sista tal handla hufvudsakligen härom. Härom handlar ock i främsta rummet bibelns sista bok, Johannes' Uppenbarelse, hvilken bok ändas med "denna treklang af ett allt i sig innefattande löfte: *Ja, jag kommer snart,* en allt i sig innefattande bön om uppfyllelsen af detta löfte: *Amen, kom, Herre Jesus,* och en allt det goda, som kan önskas, utsägande slutönskan: *Vår Herre Jesu Kristi nåd vare med alla."*

Tiden omedelbart före Kristi tillkommelse blifver en stor vedermödans och bedröfvelsens tid, särskildt för de kristtrogna. De skola då vara hatade af alla folk för Kristi namns skull, och detta hat skall gifva sig luft i den mest fruktansvärda förföljelse. Ty en tid kommer, då rättigheten att lefva skall betingas däraf, att man bekänner sig till det gudsfientliga väsendet just såsom gudlöst och gudsfientligt, och ingen,

så vidt möjligt är, skall tillåtas att lefva, som icke tillbeder vilddjuret eller dess bild (Uppb. 13 : 15—17). Må vi väl besinna detta och i tid bereda oss härpå. "Det behöfs väl, att vi komma ihåg just detta, ty alltid är människohjärtat benäget att undandraga sig delaktigheten uti Herrens lidande. Det ser nu ofta så ut, som sökte och väntade man endast det, som är roligt eller förnöjsamt, utaf sin kristendom och sin kallelse som kristen. När det icke är roligt, vill man icke längre vara med. Men huru skall det då gå, när det kommer att gälla förföljelse och lidande?"

Guds folk behöfva icke förlora modet, huru stora och svåra deras lidanden än äro. Herren är deras tillflykt och starkhet. De kunna midt i den svåraste nöd triumferande sjunga: "I *allt detta öfvervinna vi rikligen genom honom, som älskat oss*" (Rom. 8 : 37). Den sista stora vedermödans tid är för brud-församlingen hennes begynnande härliggörelse. Hon kan därför midt under kampens hetaste stunder glad och förtröstansfull resa sig upp och upplyfta sitt hufvud, ty Herrens dag, hennes stora seger- och jubeldag, är omedelbart för handen.

Ännu blott några strider,
blott några tårar mer,

så kommer han, hennes brudgum, och förlossar henne från allt ondt och hämtar henne hem till sig i härligheten. *"Ty Herren själf skall stiga ned från himmelen, med befallande rop, med öfverängels röst och med Guds basun, och de som hafva dött i Kristus, skola uppstå först. Därefter skola vi, som lefva och äro kvar, tillika med dem bortryckas i skyar till Herrens möte i luften, och så skola vi vara med Herren alltid. Så trösten nu hvarandra med dessa ord"* (1 Tess. 4: 16—18).

Den sista förföljelsen mot de kristtrogna inträffar, när den laglöse blifvit uppenbar. När han kommer, skall han upphäfva sig öfver allt, som kallas Gud eller heligt, *"så att han sätter sig i Guds tempel såsom en Gud och föregifver sig själf vara Gud"* (2 Tess. 2: 4). Innan detta kan ske, måste stora omgestaltningar hafva försiggått bland människor i allmänhet, hvad det religiösa tänkesättet beträffar. Detta är emellertid något, som för närvarande håller på att ske, och som vi därför särskildt hafva att akta uppå. Stora villfarelser gå före och bana väg för den laglöse och hans hädiska gudsdyrkan, villfarelser, hvilkas hufvuduppgift är att undanskaffa det stora och egentliga hindret för den antikristiska maktens framträdande såsom världsmakt, nämligen tron på bibelordets gu-

domliga ursprung och auktoritet. Ty förr än detta skett, kan en antikristisk gudsdyrkan omöjligen införas och vinna erkännande. Rörelsen i denna riktning är ett af vår tids mest utmärkande kännetecken. Hvilka jätteansträngningar göras icke allt jämt för att omintetgöra, hvad som ännu finnes kvar af verklig tro på bibelordets gudomliga auktoritet bland människorna, och till hvilken grad har icke detta redan lyckats! Bibeln har visserligen alltid varit illa tåld af världen. Bibelfientliga stämningar hafva alltid gjort sig förnimbara och tid efter annan framträdt med utomordentlig kraft. Men först i våra dagar har man gjort verkligt allvar härmed, och följderna börja redan blifva uppenbara. Den sanna tron, som ur bibelordet hämtat sin näring, förtvinar och dör; otro, religiös likgiltighet, fräck gudsförnekelse, laglöshet m. m. intaga hennes plats i människors hjärtan. Man ignorerar eller löper till storms mot kristendom, mot samhällsskick, mot lagar, ja, mot allt bestående. Affallet mognar, och härmed mognar äfven världen för den laglöses mottagande och för domen.

Vi hafva påmint om detta tidstecken särskildt, emedan det mer än alla andra vittnar om att *"tiden är nära"*. *När grundvalarna ned-*

brytas, hvad kan den rättfärdige uträtta" (Ps. 11: 3)? Och när många af dem, som skulle vara Guds mun, sanningens målsmän och försvarare i världen, utveckla den största ifvern vid detta nedbrytningsarbete, hvilken framtid måste vi ej gå till mötes? Och är icke detta en förvillelse, som i sig innesluter en begynnande dom, ja, den dom, om hvilken aposteln i 2 Tess. 2: 11, 12 talar? Gud väcke oss i tid, innan det blir för sent! *"Se, jag kommer snart"*, säger Frälsaren, *"behåll det du hafver, att ingen tager din krona"* (Uppb. 3: 11).

De tecken, som bebåda den nuvarande världsperiodens slut, kunna visserligen, sedda i och för sig, icke framkalla annat än bäfvan, tårar och ångest, men betraktade i skriftens ljus blifva de icke dess mindre glädjetecken för Guds folk. Ty allt detta måste först ske. *"Men när detta begynner ske, resen eder upp och upplyften edra hufvud; ty då nalkas eder förlossning"* (Luk. 21: 28). Glömmen icke detta, I, som sucken och sörjen öfver den växande nöden och ofriden på jorden. *"Ty ännu en helt liten tid, så kommer han, som skall komma, och dröjer icke, men den rättfärdige skall lefva af tro, och om han undandrager sig, skall han icke behaga min själ* (Ebr. 10: 37—38).

Under växandets och utvecklingens tid skrider världen nästan omärkligt framåt mot sitt bestämda mål. Allting synes då förblifva, såsom det varit ifrån begynnelsen. Mot slutet af en världsperiod däremot förhåller det sig helt annorlunda. Tiden liknar då en eftersommar med heta tryckande dagar och hastigt mognande skördar. En sådan tid är nu för handen. Världen tager numera jättesteg framåt på alla områden med hvarje år, som går tillända. Detta är något, som tämligen allmänt inses och erkännes, men att vi därmed lika hastigt närma oss slutet af den nuvarande utvecklingen, torde mindre allmänt inses och erkännas. Människor i allmänhet akta föga vare sig på tidens tecken eller påminnelserna om deras betydelse. *"Inga ogudaktiga skola akta däruppå, men de förståndiga skola akta däruppå"* (Dan. 12: 10). De förstå af allt detta, att *"tiden är nära"*, likasom vi årligen, då träden begynna knoppas, veta, att sommaren är nära (Luk. 21: 29—31). Bengel säger: "De tider, i hvilka de heliga befinna sig, äro antingen *gränstider,* då en period är på väg att utlöpa och något annat skall uppgå; eller *mellantider,* då ett släkte eller flera mansåldrar utan märklig ändring framgå". Härtill fogar en utläggare följande tillägg: "Är något tydligt, så är det, att vi befinna oss

icke i en mellantid, utan i en gränstid, som mer och mer närmar sig sitt slut. Så mycket mer gäller det då att icke vara sofvande", Herrens dag skall komma för de oförvarade såsom en tjuf om natten. *"När de säga: det är frid och säkerhet, då kommer ett plötsligt fördärf öfver dem, likasom födslovåndan öfver den hafvande kvinnan, och de skola icke kunna undfly. Låtom oss därför icke sofva såsom de andra, utan låtom oss vaka och vara nyktra"* (1 Tess. 5: 3, 7).

Kom snart, o Herre Jesus! Vi bida efter dig.
Bjud nattens skuggor vika och stormen lägga sig!
Låt din församling, Herre, snart sin fulländning nå
och bruden, frälst och salig, inför din åsyn stå!

"Ja, jag kommer snart. Amen, kom, Herre Jesus!..Vår Herre Jesu Kristi nåd vare med alla! Amen."

A. F. Almer.

Han kommer snart.

Snart kommer han, som hädan for
till himlens ljusa salar;
han komma skall med ära stor,
så ordet till oss talar:
han komma skall i härlighet
och sedan i all evighet
med alla änglars skara
de trognas lofsång vara.

Han kommer snart. Med tidens fart
den stora dag upprinner,
den dag, då allt blir uppenbart
och denna värld försvinner.
Men nya himlar och ny jord
vi vänta enligt Herrens ord,
då själf han kommer åter
och sig förklara låter.

Från denna jord, från denna värld
han skall de sina föra
till evig ro, som är beskärd
åt dem, till honom höra.

O, en gång skall hans köpta brud
med ohöljdt anlet' skåda Gud
och honom gladligt prisa
för nåden, han täcks visa.

Låt mig, o Jesus, vara din
här under pilgrimsfärden,
att jag i glädjen kommer in
från strid och tvång i världen.
Ja, led mig med din Ande här,
att jag för allting har dig kär
och så en gång får vara
uti din helgonskara.

D—.

"Och som du for, du komma skall, o Jesus, hit tillbaka."

II.

Ur pastoralvårdens historia.

En erfaren evangelisk lärare och en oerfaren evangelisk predikant.

En erfaren, rätt evangelisk lärare.

En tjänsteflicka vid namn Elisabeth hade förut tjänat hos Luther, men af trotsighet gått ifrån honom och därpå blifvit så gudlös, att hon hade öfverlämnat sin själ åt djäfvulen. Efter någon tid blef hon dödssjuk i sin nya tjänst. Då nu Luther på begäran kom till henne, frågade han, hvad hon önskade. "Jag ville väl", sade hon, "bedja er om förlåtelse, men jag har något ännu svårare på mitt samvete: jag har öfverlämnat min själ åt den onde fienden!" "Puh", sade Luther, "det betyder ingenting! Hvad har du för andra synder på dig?" Hon svarade: "Jag har väl ännu flera; men denna är väl den största, som ej kan förlåtas mig, ty jag har redan bortkastat min själ" — "Hör", sade Luther, "om du under den tid, då du var i min tjänst, hade bortskänkt alla mina kläder till en främmande, skulle det väl

gälla?" — Nej! — "Nå, välan! Din själ tillhör ju icke dig, utan Herren Jesus! Huru kan du då bortgifva, hvad som ej tillhör dig? Gå du och bed Herren Jesus, att han åter tager till sig, hvad honom tillhörer; men synderna, som du begått, kasta dem åt djäfvulen tillbaka, ty honom tillhöra de." Flickan lydde och blef lugnad. (Burks Pastoral-teologi, Andra bandet, sidan 405.)

En oerfaren och därför icke nog dristig och evangelisk predikant.

Under "väckelsetiden" i Sverige i början af 1860-talet stod en ung lekmannapredikant just färdig att gå in i "bönesalen" för att predika, då en man inträdde till honom i kammaren och efter hälsningen sade: "Jag är en träl under synden, huru skall jag blifva fri och frälst?" — "Jesu Kristi, Guds Sons, blod renar af alla synder." — "Men jag är en slaf under dryckenskapslasten — — —" "Men om vi bekänna våra synder", afbröt predikanten, "så är han trofast och rättvis, att han förlåter oss synderna och renar oss från all orättfärdighet." Se, här är fullkomlig hjälp: förlåtelse för allt, rening från allt; behöfver ni mera?" "Ja, väl! Men ni vet ej, hurudan jag är: jag har en gudfruktig hustru, och när jag är hemma, läsa vi och bedja, och jag smakar aldrig "något starkt", men så snart jag

kommer från hemmet och bekanta bjuda mig, så har jag ej kraft att stå emot. I dag har jag kommit hit till byn, blifvit bjuden och jag är icke riktigt nykter; hvad skall jag taga mig till för att bli fri?" Han trädde närmare predikanten, och denne kände brännvinslukten, blef obehagligt öfverraskad och visste icke, hvad han skulle säga. Han sade några ord om Jesu makt att befria från syndaträldomen, men mannen märkte förändringen: det var ej med samma tillförsikt, som predikanten nu talade, och mannen gick bedröfvad sin väg.

En erfaren råder den oerfarne, men denne gör ett nytt misstag.

När predikanten kom hem, omtalade han denna händelse för sin troende pastor, och denne sade: "Då gjorde ni ett stort misstag. Om den mannen icke var en skrymtare, så var han en "uppväckt", hvilken djäfvulen håller fången med dryckenskapsbegäret och genom förnyade syndafall hindrar från att tro nåden och därigenom få kraft att öfvervinna synden. Ni skulle fortfarit såsom ni började, så kanske den stackars trälen blifvit fri." — Detta och mycket annat talade pastorn, och sedan de bedit för sig själfva och för den stackars mannen, gick predikanten till sin boning.

Det nya misstaget.

Efter en sömnlös natt och en ledsam förmiddag begaf sig predikanten till postkontoret och sände förbudssedlar till gästgifvaregårdarna för att morgonen därefter resa till det ställe, där han träffat mannen, och besöka honom i hans hem. När han, resklädd, inträdde till pastorn, blef denne öfverraskad och frågade: "Hvarthän?" — "Till Sk....d för att rätta det misstag, jag begick." "Åh, min käre.... det blefve troligen ett nytt misstag. Ni finner troligen mannen i sitt hem, lugnad af sin fromma hustru och icke i den upprörda sinnesstämning, han var. Gå ni hem, bed Gud om förlåtelse för att ni af oförstånd försummade ett gifvet tillfälle att gifva ett godt råd; bed för den stackars mannen och öfverlämna honom åt Gud, som förstår att sköta honom såsom han betarfvar, samt hämta ni lärdom af detta misstag." — "Men jag skickade förbudssedlar i går eftermiddag." — "Nå ja, så res i Guds namn! Hvem vet, kanske ni får gå hans ärende hos den mannen eller någon annan. Gud vare med eder!" Han reste de åtta svenska milen, kom till mannens hem, fann honom såsom pastorn sagt, talade med honom och hans fromma hustru, men kunde ej märka någon synbar verkan af sitt tal. Det försummade tillfället var förbi

och kunde ej återkallas, och predikanten begaf sig sörjande, suckande och bedjande därifrån.

Åter något, som denne predikant ej förstod och mycket undrade på.

I grannskapet bodde ett äldre, kristligt par, och dit begaf sig predikanten för att få någon hugsvalelse i den tryckande sinnesstämning, hvari han befann sig. Han blef hjärtligt välkomnad, och efter aftonmåltiden slogo de sig ned framför brasan, och ett lifligt, uppbyggligt samtal kom till stånd. Det märktes dock, att något tyngde äfven på dessa gamla, fromma människor. Deras "åker bar frukt nog", de "hade mycket godt förvaradt för många år"; källare, visthus, lador, ladugård etc. voro väl fyllda; boningshuset bekvämt och väl, men ej luxuriöst möbleradt; barnen "väl försörjda"; de gamla bevisade sin tro med sina gärningar och hade ett godt vittnesbörd af alla Guds barn, som kände dem; och när världen skulle säga något ondt om dem, måste det ske — "ljugande". Men ändå var det en skugga, ett mörkt, tungt moln, som blott något litet skingrades, då samtalet rörde sig om Guds kärlek och barmhärtighet. En sak förekom besynnerlig: när samtalet händelsevis kom in på Guds godhet mot oss i jordiska gåfvor, uttryckte de visserligen sin tacksamhet för det goda, Gud gifvit

dem; de skyndade att föra samtalet in på det rätta förvaltandet, rikedomens svek och faror o. s. v., och molnet tätnade. Predikanten undrade, om det vore ägodelarna, som tyngde; men han tänkte också på huru frikostiga de gamla voro att bidraga till missionen, kristlig välgörenhet i allmänhet, och att han äfven hört, att de gärna hjälpte de fattige i sin omgifning. Han undrade, hvad det var, som tyngde; men då de ej anförtrodde honom det, så afhöll vördnaden för dessa gamle honom, en ung man, att fråga närmare därefter; och hans förra misstag som rådgifvare gjorde honom mindre böjd att söka blifva bekant med det, som tryckte dem; han ansåg, att det fordrades större erfarenhet, än han ägde, att råda i en sak, hvari dessa erfarne kristne icke kunde råda sig själfva och kasta sin omsorg på honom, som hade omsorg om dem.

Gåtan löst.

Predikanten begaf sig hem. Några månader förflöto, och så kom ett sorgligt rykte: det gamla parets gård hade blifvit förstörd genom vådeld; kreaturen hade visserligen blifvit räddade, men nästan allt bohag, som var brännbart i boningshuset, hade förstörts, och mannen hade blifvit — vansinnig. Efter en tid vände sig predikantens vägar åt den trakten, och han be-

sökte åter de gamle, som nu bodde i "sädesboden", medan ett nytt boningshus uppfördes. Han blef som förut hjärtligt välkomnad och gästfritt undfägnad. Nu sutto de ej framför brasan utan på en träbänk under ett träd på gården den ljusa, svala sommaraftonen. En förändring märktes både hos de gamle och den besökande: de förra voro nu glada och tackade Gud innerligt för all hans godhet såväl i det jordiska som i det andliga; den besökande ådagalade en viss återhållsamhet, ville ej låta föra sig in på talet om eldsvådan, talade om att "allt tjänar till det bästa för dem, som hafva Gud kär", samt att Guds goda och nådiga vilja är för oss bäst, hvad han än låter öfvergå oss, hvari de gladt instämde. Slutligen frågade han dock rätt fram: "Huru kändes det för eder, när eder gård ödelades?" Smålcende svarade mannen: "Ah, jag blef ju 'vansinnig' öfver förlusten" — "Nå, nå, far", sade hustrun, "tala icke efter de dårars prat". — "Jo, jag vill tala litet därom, ty jag märker, att ryktet har flugit ända till vår väns hemort. Genom vår Guds innerliga barmhärtighet har allt gått oss väl i hand, våra åkrar och ängar buro rikliga skördar, skogen gaf god afkastning, kreaturen trifdes väl, kortligen: 'Gud gaf oss allting rikligen till att nyttja'; och sedan vi lärt något

känna honom, tackade vi honom och njöto med tillfredsställelse och tacksamhet hans goda gåfvor. Men efter hand började vi oroas af dessa och dylika Guds ord: "De äro icke i olycka som andra människor"; "de hafva sitt goda, medan de lefva"; "ären I utan aga, i hvilken *alla delaktige vordne äro,* så ären I oäkta och icke barn." Äfven vår goda hälsa och våra grannars, i synnerhet de otrognas, vänlighet gjordes till anklagelse emot oss. Vi försvarade oss, så godt vi kunde; men vi fingo erfara, hvad jag läst någostädes: "Då djäfvulen icke kan öfvervinna genom anfallets häftighet, försöker han med anfallets *ihållighet,* stöter oupphörligt med samma "murbräcka" på samma ställe för att få hål på muren." Genom detta ihållande "stötande" förlorade vi så småningom vår frimodighet och glädje, och våra jordiska ägodelar blefvo oss en börda. Vi kunde icke anse det vara rätt att genom slöseri eller oförståndigt gifvande eller genom att förstöra vår goda hälsa och genom onda gärningar ådraga oss grannarnes ovänskap, själfva skaffa oss kors såsom katolska verkhelgon. Ack, hvilka usla varelser vi människor äro! I motgången klaga och knota vi, och icke heller med medgången äro vi belåtna. Emellertid anropade vi Gud om hjälp, och han hjälpte — kanske icke all-

deles så som vi önskade; men vi veta, att hvad han gör, det är väl gjordt. Elden kom lös i brygghuset en natt, om genom pigornas vårdslöshet eller skorstenens bristfällighet, det veta vi icke, och jag har icke särdeles forskat därefter; assuransen var liten, och agenten bråkade icke synnerligt, utan rapporterade: "Orsaken till eldsvådan okänd." Genom Guds godhet vaknade vi tidigt, och grannarne kommo snart till hjälp, så att medan elden förstörde brygghuset, fingo vi tid att rädda alla kreaturen och utkasta en del foder. Vagnar och åkerbruksredskap m. m. räddades, och spannmålsboden antändes icke. Länge ansågs boningshuset också vara skyddadt för elden, emedan vinden, som allt mer tilltog, icke låg åt det hållet, men helt plötsligt vände sig vinden. Vi buro i hast ut, hvad vi kunde få tag i, men snart måste vi upphöra därmed. Nu visade sig mitt "vansinne", och jag undrar alls icke på att folk trodde, att jag blifvit "galen". Det ljöd oupphörligt i mitt inre: "Detta har Gud gjort, så hjälper han", och under räddningsarbetet visade jag mig mera angelägen att rädda en höna eller en gris än en vagn eller annat redskap af mångfaldigt större värde; icke heller klagade eller grät jag — ja, Gud öfvergöt mitt inre med så öfverväldigande fröjd, att jag velat ut-

brista: "Lofva Herren, min själ, och förgät icke, hvad godt han dig gjort hafver" o. s. v., och jag vågade knappt tala till någon af fruktan att förråda min sinnesstämning. Äfven min hustru var "besynnerlig", tyckte man, ty hon hvarken klagade, knotade, grät eller — svimmade; dock var hon icke alldeles så "tokig" som jag. När intet mera kunde göras för att rädda saker, försvann jag. Till en början fäste man sig ej därvid, men snart saknade mor mig och begynte söka efter och ropa på mig. Några, som märkt åt hvad håll jag gått, begåfvo sig in åt skogen för att leta efter mig. Jag var tvungen att gå för mig själf och utgjuta mitt hjärtas tack och lof till Gud; och så funno mig några snälla grannar på knä, lofvande Gud, och de kunde ju icke tänka annat, än att jag vore galen. Men ni tänker det ju icke, om jag beder eder sjunga Davids 103 psalm, som jag förr hört er sjunga." Predikanten efterkom uppmaningen, och de gamla tycktes vara i samma sinnesstämning som David, då han dansade inför arken; men ingen Mikals ögon hvilade nu på dem. Det hade blifvit sent på kvällen, och efter gemensam bön inne i boden begåfvo de sig till hvila. Predikanten somnade icke snart: dagens erfarenheter höllo honom vaken. Han tänkte på det "försummade tillfället", huru

oerfaren och oduglig han var som predikant och "rådgifvare", och nu, såsom så många gånger tillförne, ljödo de orden i hans inre: "Jag duger icke till att predika", och han bad: "Herre, hvad vill du, att jag skall göra?" Vidare tänkte han på dessa gamla. Ehuru han själf just ingenting ägde, så kände han dock, att han ej vore så lös från det jordiska som de, icke "med fröjd kunde lida sina ägodelars (det lilla han hade) försköfling" och bad Dav. ps. 139: 23, 24.

Och nu, du som läser detta! Hvad kunna jag och du lära af dessa berättelser, och hvarom böra vi bedja?

P. S.

Några reflexioner och erfarenhetsrön.

Många förhoppningar uppspira i en pastors hjärta, då han tillträder sin församling eller sitt pastorat. Dessa förhoppningar omfatta hvar och en i hans hjord, som nu helt lefver i hans bedjande hjärta och synes Gud mycket tillgifven. Han anser, att ganska många eller de allra flesta, om icke alla i pastoratet, äro i det tillstånd, att de fromt vandra på den smala lifvets stig.

Arbetet går med lust och fröjd. Pastorn kan i början mera fritt och kanske mera pröfvande närma sig den enskilde i sin hjord. Allt upptages nu väl och synes äfven bära någon, om än ofta tillfällig, frukt

Under det pastorn umgås med sin hjord, lär han sig känna hvars och ens personlighet, får tillfälle att blicka in i församlingsmedlemmarnas kristliga lif, sådant detta framträder i hvardagslag, han lärer sig känna den enskildes ställning till Gud, nådemedlen, bönen, gudstjäns-

ten och till nästan. Vid dessa iakttagelser, som pastorn i tysthet gör, ligger det stor vikt vid att han ihågkommer Pauli förmaning i 1 Tim. 4: 16: "Haf akt på dig själf"; ty under det läraren söker utforska sina åhörares inre, är han själf föremål för en lika skarp observation så väl med hänsyn till de ord, han talar, som ock till hela sitt uppförande för öfrigt. Pauli förmaning gäller pastorn icke blott på predikstolen: hon sträcker sig utöfver hela hans verksamhet. Vid iakttagelser, som pastorn gör, komma ganska ofta många af hans första förhoppningar att sättas på kännbart prof. Där han väntade sig finna ett ärligt och uppriktigt trons väsende, fann han snart kanske endast inställsamhetens, efter människogunst fikande vänlighet. Det tillmötesgående, den böjlighet och det intresse, som i början syntes honom så uppmuntrande, befanns kanske efter en kort tid vara endast ett påtaget, tvunget och tillfälligt verk, utan hjärta och sanning. Sådana upptäckter tillfoga en pastor mången sömnlös natt och komma ofta hans ämbetsrum att skymma på ljusa dagen. Under dylika erfarenheter skakas nog både hans tro på kristendomens allmänlighet hos den honom anförtrodda hjorden och den förhoppningen, att hans verksamhet genast skulle bära frukt. På så sätt må dock

pastorn, om han icke noga besinnat det förut, lära sig att icke vänta frukt före sådden och att han öfverhufvud icke må vänta frukt af *sitt* utan af *Jesu* arbete.

Så småningom lär sig herden att känna sin hjord. Denna kännedom ställer sedan många kraf på honom, och tusental äro de frågor, som det åligger honom att under sin ämbetsutöfning lösa.

Se här några exempel på hvad pastorn snart nog torde finna, då han söker lära känna sin församling:

1. Han finner hem, där föräldrarna tro och älska Herren, uppbygga sig med Guds ord och bön samt uppfostra sina barn i tukt och Herrens förmaning;

2. hem, där makarna gå hvar sin väg mot evigheten, och där barnen uppväxa utan andlig vård;

3. hem, där världsväsendet är rådande, där husandakt icke gärna är möjlig och där man dock tror sig vara ganska god kristen.

4. Han finner, att makarna i månget hem lefva i öppen eller hemlig träta, kif och strid med hvarandra;

5. att grannar och släktingar äro hatfulla och bittra fiender till hvarandra och kunna för den skull icke gärna umgås med hvarandra;

6. att somliga taga sig den s. k. "måttlighetssupen" och kanske ibland litet däröfver och vilja äfven försvara och behålla denna sed;

7. att många göra till sed att försumma den allmänna gudstjänsten och andra uppbyggelsemöten;

8. att en del hängifva sig åt söndagskalas;

9. att den uppväxande delen af församlingen vill behålla sina ungdomsnöjen af mer eller mindre tvifvelaktig beskaffenhet;

10. att somliga luta åt sekterismen och mena, att allting är lika godt, blott det låter andligt;

11. att det är en stor förmån att hafva diakoner, som äro Gud och samfundet tillgifna, uppbygga och uppmuntra församlingen samt på allt sätt bistå pastorn i hans arbete;

12. att det är till stor skada, om i församlingen finnas sådana diakoner, som klandra allt i församlingen, klandra sitt eget samfund och dess inrättningar, prisa sekterismen och kunna gå förbi sina egna gudstjänster och besöka sekternas möten o. s. v. Korteligen, hvad en pastor finner i församlingen är så oändligt mycket och så mångfaldigt af både godt och ondt, att det är omöjligt att föra förteckning däröfver. Att finna den rätta lösningen på alla de problem, som uppstå i en församling, är sanner-

ligen ingen lätt sak. Pastorn behöfver verkligen den evige Guden till rådgifvare i pastoralvårdens utöfvande.

Påtrugad individuell själavård är, äfven om den kommer från ens egen pastor, oftast oväl-kommen, särskildt för de självrättfärdiga. Icke sällan får man erfara, att denna påtrugade tjänst blir, om än på beskedligt sätt, tillbaka-visad. Vid sådana tillfällen är det synnerligen godt och behöfligt, att pastorn är på det klara med sina förhållningsregler, Tit. 1: 7, på det han icke må blifva "ondsint", icke "våldsam" utan "foglig", tålmodig och kärleksrik. Ett annat och lämpligare tillfälle skall Herren säkerligen gifva honom.

Det är ju en bedröflig sak, att medlemmar i den kristna kyrkan kunna lefva utan Guds ord och bön, utan andlig uppbyggelse i sina hem. Husandakten, Guds ords betraktande, bön, sång och inbördes förmaning, är en skön och härlig sak. Men icke bör en pastor under hvilka omständigheter som helst fordra, att denna sköna öfning skall förekomma äfven i de hem, där intet behof däraf förefinnes. Det enda, som under sådana fall kan göras, torde vara det att varnande påpeka den stora fara, som ett hem utan Guds ord och bön alltid är utsatt för.

Huru hårdt en människa kan sitta fast i

egenrättfärdighet och att äfven bibelläsning, då det sker utan verkligt hjärtebehof, endast blir ett hinder för människans omvändelse, därpå erhöll jag en gång ett slående bevis.

Till min hjord hörde äfven en snickare. Han var i yttre hänseende ordentlig och redbar. Flitig var han ock att bevista gudstjänsterna, men jag märkte, att han ibland kunde taga sig en lindrig "fiorshufva", likväl "så anständigt", att ingen märkte det utan ett noga aktgifvande därpå. Han hade ock det ryktet, att han öfvade husandakt i sitt hem. Jag beslöt att samtala med honom om dessa saker. Jag uppsökte honom vid ett husbygge, hvarest han tillfälligtvis arbetade ensam. Efter åtskilligt kringgående yttrade jag: "Jag förstår att hr H. brukar bibeln och öfvar husandakt i sitt hem?" Därpå utspann sig följande samtal: "Ja, jag gör så hvar morgon, när arbetet icke är alltför påträngande." — "Nå väl, detta är godt och vackert gjordt af er; hvad väntar ni till slut att få såsom lön därför?" — "Jag väntar naturligtvis att komma till himmelen, när jag dör."—"Tror ni alltså, att ni skall komma till himmelen därför, att ni läser bibeln?" — "Ja, eller hur skall jag eljest komma dit?" — "Jag betviflar mycket starkt, att ni kan erhålla himmelen på den vägen." — "Pastorn menar då, att Gud i fråga

om min frälsning och eviga salighet icke gör det minsta afseende på min bibelläsning?" — "Ja, det är just hvad jag menar, ty det är af nåd genom tron på Kristus, som Gud vill frälsa människan och icke genom hennes gärningar." — Men då blef han ond, och med ett väldigt knytnäfveslag i väggen utropade han: "Jaså, då kan äfven jag just så gärna upphöra med att läsa min bibel!" Jag blef alldeles stum af förvåning öfver en sådan kraftig försäkran och gick ifrån honom, naturligtvis ganska otillfredsställd i mitt inre. En viss känsla tycktes ock vilja säga mig: "Du borde hafva gått fogligare tillväga!"

Genom att fara för hårdt mot en delvis öppen dörr, kan man helt stänga densamma för sig.

* * *

Det sorgligaste, som en pastor får erfara under sin ämbetsutöfning, är, att han finner så många i församlingen, hvilka synas helt och hållet otillgängliga för Guds ords omskapande och förnyande kraft. Denna otillgänglighet, detta ihärdiga trots är mer än det medfödda, naturliga motståndet. Det kan komma af en i hemmet inöfvad kristendom, som icke är hjärtats. Man kan läsa Guds ord, höra evangelii predikan, öfva bön och bevista det heliga nattvardsbordet från

ungdomen och allt framgent, men någon sann omvändelse, något den Helige Andes verk vill man icke veta af, tror icke, att det behöfves. En falsk kristendom kan sålunda göra människan oåtkomlig för Guds Andes verkan. Men äfven dryckenskapen i dess olika stadier stänger sina offer inom en sådan ringmur, att Guds ord icke skall träffa dem till frälsning från synden och lasten.

Medgifvas må, att det kan finnas en viss fromhet och hjärtlig vekhet hos både den egenrättfärdige trälen och den, som är fången i dryckenskapslasten. Denna vekhet får Herren nu och då göra till en anknytningspunkt för att begynna och fullborda frälsningens verk äfven i deras hjärtan. Se här ett exempel. Bland andra hade jag en gång till medlem i församlingen "en kronans man", en soldat från Sverige, hvilken kunde räknas till de sist omnämnda. Jag hade inbjudits af hustrun att i deras hem hålla en bönestund. När jag kom dit, var hela huset fullt med folk. Men husfadern hade i en hast hittat på "ett mycket viktigt ärende" till staden och lofvat att snart vara tillbaka. Vid slutet af gudstjänsten kom han också hem, något "anstruken". Sångens sista kadans tonade honom till mötes vid inträdet. Alla böjde sig i tyst bön. Husfadern stod vid dörren så-

som fastnitad vid golfvet. Om en stund steg han fram, hälsade och begärde, att jag skulle hålla en predikan till, "särskildt för mig, ty jag behöfver det", mente han. Då detta icke medgafs, tog han fram en Luthers postilla med de orden: "Så får jag väl själf lof att göra det då!" Därpå läste han några minuter, men då han märkte, att ingen lyssnade på honom, utbrast han: "Nej, det är då slut, att jag skall stå här och läsa, då ingen vill höra på!"

Han afslutade hastigt sin "predikan", men nu var det mig det gällde. Närmande sig med stort allvar bordet, vid hvilket jag satt, slog han i bordet, icke ett hårdt slag, utan många lätta, för att gifva eftertryck åt sina ord, sägande: "Nu begär jag, att pastorn ger mig ett klart besked på huru jag skall inkomma i himmelen, när jag dör!" — Mitt sätt har varit att undvika samtal med druckna personer och särskildt samtal i andliga frågor, men nu måste jag, för folkets skull, tala, hvarvid följande samtal uppstod: "Jag erinrar mig, att ni varit soldat. Är det icke så?" — "Det stämmer." — "Och hvad svar erhöll ni då, när ni knackade i bordet mot edra förmän?" — "Hm, jag knackade icke då, och jag ber allra ödmjukast pastorn om förlåtelse för min häftighet!" — "Då vill jag ock gifva er ett rätt besked på er fråga. Ni kommer

till himmelen, när ni dör, om ni, medan ni lefver, i botfärdighet vänder er till Gud, undfår syndernas förlåtelse, öfverger synden, äfven dryckenskapslasten." — "Pastorn anser mig således för en drinkare?" — "Ja, det gör jag visst, och är icke det så väl bekant, att alla här omkring känna till det?" — "Jag ska' säga pastorn, att det är icke många gånger, jag varit full!" — "Må så vara, men jag vet likväl, att det varit ganska ofta och ganska grundligt, så att ni inte har kunnat reda er. Är det icke så? Och står det icke i er bibel: 'Drinkare skola icke ärfva Guds rike'?" — Intet svar. — "Gif mig då svar på en fråga: Hur många gånger bör ni stjäla för att bli kallad tjuf?" — "Åh, en gång är väl nog, vet jag." — "Nu blott en fråga till. Huru många gånger bör ni vara öfverlastad för att få namnet drinkare?" — Här slöt samtalet. Herren fick sedermera vinna den mannen för himmelen.

X.

Frigjord.

I mitt första pastorat bodde en fru Charlotta ———. Hon bekände sig vara "en gammal kristen från Sverige". Ofta grät hon och var sällan glad. Jag bemödade mig mycket med att trösta henne, men lyckades sällan, ehuru jag, efter den nåd Gud gaf, framhöll för henne Guds ords rika löften och tröstefulla tillsägelser.

En måndagsmorgon besökte jag henne i hennes hem. Efter att hafva hälsat henne sade jag mig vara kommen för att tala med henne om en viktig angelägenhet. Jag ville säga henne, att hon tvifvelsutan var en farisé. Emedan hon ännu vore bunden i egenrättfärdighet, vore hennes hjärta icke rätt för Gud och hon kunde därför ej vara *glad i Gud*. "Kärleken utdrifver räddhågan", och "Den mycket förlåtes, den älskar mycket." Då hon icke svarade härpå, aflägsnade jag mig. Hon uteblef från gudstänsterna ett par veckor, och jag aflade ej vidare

besök hos henne. Men hon kom slutligen till mig, kom med tåradt öga, men tårarna voro glädjetårar. Hon tackade mig, som varit så väl frimodig som uppriktig mot henne. Nu vore hon Herrens fria. Gemensamt tackade vi nu Gud för den förlossning, som genom Jesus är skedd.

J. T.

Hjärtat och plånboken.

I staden X var en yngling tillhörande församlingen därstädes. Emedan församlingen var liten och fattig, upptogs och antecknades vid nyårsstämman frivilliga bidrag till bestridande af församlingens utgifter. Ofvannämnde yngling nedtecknade 25 dollars. Året förut hade han äfven antecknat sig för 25, men emedan han icke betalt dem, anmärkte någon: "Han betalar icke sin subskription." Men han gjorde det, ehuru anmärkningen för tillfället var befogad. Om några månader betalade han dessa 25 dollars och kort tid därefter åter 25. Det dröjde ej länge, förrän han skänkte ytterligare 10 dollars och efter en tid åter igen 10. Före årets slut skänkte han församlingen ännu 5 dollars, sålunda inalles 75 dollars under året. Den sista 5-dollarn inbetaldes, då jag låg sjuk. Jag frågade honom, hvarför han i år betalt 75 dollars, då han under förra år icke alls bidragit

till församlingens underhåll. Han svarade: "Under de förra åren var jag ej kristen. Nu tillhör jag Herren. När Gud får hjärtat, får han äfven plånboken." J. T.

Hans tungas band blef lossadt.

Bland dem, som vid ett visst tillfälle läto anteckna sig till nattvardsgång, var äfven en hr Mons, en stilla äldre man. Emedan pastorn fruktade, att mannens hjärta icke vore rätt för Gud, sade han till honom i en allvarlig men vänlig ton: "Jag fruktar om eder, att ni är en farisé." Härvid aflägsnade sig hr Mons utan att säga någonting. Då nattvardsgång sedermera hölls på den därför bestämda dagen, infann sig hr Mons icke vid nattvardsbordet. Pastorn tänkte naturligtvis på mannen, och mannen tänkte säkerligen på pastorn, ehuru de säkerligen tänkte något olika. Pastorn beslöt att gå till hr Mons och samtala med honom i hans hem. Ditkommen stod hr Mons ute på vedgården, men då pastorn hälsade, besvarade hr Mons icke hälsningen. Pastorn gick in i huset, men herr Mons kom icke in. Sedan pastorn talat med frun i huset, läst Guds ord och bedit, gick han hem efter att hafva sagt farväl

äfven till herr Mons, som förblef tyst äfven nu. Hvad som försiggick i mannens inre, är kanske icke godt att säga, men nog var det, att han icke ens hälsade på sin lärare, högst betecknande. Hvad skulle utgången blifva? Ehuru dag efter dag förgick och ingenting hördes af, fick nog den mannen i sitt inre utkämpa en hård strid. Om några veckor kunde han liksom Paulus fordom tacka Gud för den fria nåden i Kristus Jesus. Till sin pastor sade han: "Jag vill tacka Gud för en trogen herde. Nu är ock jag ett af den gode Herdens får. Må ingen af oss villas bort från Kristi hjord." Hans tungas band var lossadt.

J. T.

Vid sjukläger.

Jag blef en gång kallad att besöka en sjuk kvinna, som ville begå Herrens heliga nattvard. Ehuru hon icke tillhörde församlingen, reste jag den 10 mil långa vägen till hennes hem för att tala vid henne och betjäna henne med hvad hon önskade, ifall jag kunde. Då jag talade vid henne om synden, svarade hon: "Jag har icke med synden att göra. har aldrig gjort någon synd, den har jag alltid varit rädd för." Inför alla Guds bud vore hon ren. Alla mina försök att öfvertyga henne därom, att hon vore självbedragen och ginge förlorad, om hon doge i ett sådant själstillstånd, strandade mot hennes helighet. Slutligen sade jag henne, att för en så helig person behöfde icke den heliga nattvarden utdelas. Med tungt sinne måste jag lämna henne utan denna betjäning.

En annan kvinna, som var nära döden, ville hafva nattvarden. Då jag sökte utröna hennes

själstillstånd, fann jag af hennes bekännelse, att hon var insnärd i sin egen rättfärdighet och kunde därför icke bestå i Guds dom. Omsider, så syntes det, trängde dock en ljusets stråle in i hennes hjärta. Mörkret uppdagades, och hon kom i nöd. Då jag vid ett annat tillfälle kom för att besöka henne, möttes jag i dörren af hennes otrogna dotter, som sade: "Pastorn har fördömt mamma; vi vilja icke, att han skall gifva henne någon nattvard." Detta oaktadt gick jag in till den sjuka och kunde vid detta tillfälle, ehuru icke utan en viss tvekan, meddela Herrens heliga nattvard.

Vid sjukbäddarna har jag mer än en gång varit förlägen om hvad att säga och göra. Att rycka undan de falska stöden och rätt framhålla det enda hållbara, Jesus allena, anses ofta vara lätt och enkelt, men härtill behöfves sannerligen mer än mänsklig kraft och visdom. Och det är för mången sjuk svårt att få syn på och låta de egna, murkna stöden falla och så i tron hålla sig till Jesu förtjänst allena. I allt behöfves Guds nåd, nåd att se sin egen förtappelse, nåd att tro sina egna synders förlåtelse, nåd att hvila stilla vid nåden.

Det var en gång en skollärarinna, hvilkens lefnadsafton led mot sitt slut. Hennes läkare hade tillsagt, att ingen finge tala vid henne.

Jag besökte hennes hem, men fick icke tillåtelse att ens se henne. Efter några dagar kom bud, att hon ville se och tala vid mig. Läkaren hade uppgifvit allt hopp om hennes tillfrisknande, och först nu skulle prästen få komma. Hennes bekännelse var denna: "Jag ligger nu för döden, har förspillt hela min nådatid, är utan Gud och är utom Guds församling. Jag vet, att jag aldrig i detta lifvet kan komma till eder kyrka, men håll likpredikan efter mig och anse mig som medlem af församlingen." Jag märkte snart, att här vore den hårda marken uppristad, och det var mig kärt att få så den ädla säden i denna brutna mark, att få gjuta evangelii balsam i de svidande såren. Det var ljuft att få meddela henne aflösning och räcka henne Jesus själf i välsignadt bröd och välsignadt vin, hvarefter hon ifrigt längtade. Några dagar därefter fick hon sluta sitt jordelif med denna bekännelse: "Mamma, gråt icke för mig! Kläderna äro redo, allt är redo!" Så fick man hoppas, att hon blifvit ryckt såsom en brand ur elden och det "i elfte stunden". — Denna flickas sjukdom och död gaf mig anledning att fråga en viss läkare, om han i likhet med många andra läkare hyste den åsikten, att ingen bör tala till den sjuke om hans eller hennes själstillstånd och om döden. Han svarade: "Nej, om

den sjuke saknar frid med Gud och är rädd för att dö, hafva medicinerna på en sådan icke den verkan, som de hafva på den, hvilken har sin sak rätt med Gud och är nöjd och belåten, hur Herren gör." Denna sköna bekännelse af den ädle läkaren borde uppsättas i alla sjukrum.

Ofta kan man förvånas däröfver, att det bland vårt svenska folk, som från barndomen hört och läst Guds ord, i andligt hänseende råder en sådan brist på självkännedom och sådan okunnighet, som understundom göra sig gällande. — Vid många sjukläger har jag dock haft många saliga stunder, gjort erfarenhetsrön, som varit mig till både nytta och glädje. Härom vore mycket att säga, men handen, som för pennan, är för tillfället alltför klen att nedteckna några berättelser härom. Dock, jag har fått bevittna de ordens kraft och betydelse: "Denna är segern, som öfvervinner världen, vår tro."

N. N.

DEN RÄTTE TRÖSTAREN.

III.

Lefnadsteckningar.

Teol. Dr. Per Johan Swärd.

Den bild, som här meddelas, är välkänd ibland oss. De milda och på samma gång allvarliga ansiktsdragen erinra oss mannen, som under en följd af år innehade ordförandeskapet inom Augustana-synoden, och de af oss, som under denna tid besökte ett synodalmöte, behålla denna bild i kärt och tacksamt minne.

Dr Swärds vagga stod inom Styra församling, Östergötlands län, Sverige, där han föddes den 1 april 1845 och i det heliga dopet erhöll namnet Per Johan. Hans barndom förflöt stilla, men det troslif, som i dopet blifvit tändt, erhöll ej nödig näring och vård. Herren hade honom dock i sin hand, och helt ung blef han kraftigt fattad af Guds Ande och förd till personligt trosmedvetande. I glädje öfver och tacksamhet för den barmhärtighet, kärlek och nåd, som han nu erfor, blef det hans innerliga lust att få förkunna hans dygd, som kallat honom från mörker till sitt underbara ljus.

Swärds högsta önskan var att få blifva missionär bland hedningarna, och för att nå detta sitt önskningsmål sökte och erhöll han inträde vid

Evangeliska Fosterlandsstiftelsens missionsskola i Stockholm. Vistelsen därstädes blef för den af ungdomligt kristligt nit hänförde ynglingen af genomgripande betydelse. "De profana läroämnena förekommo mig motbjudande, men sedan jag måste lära dem, grep jag mig an med all kraft, och det gick", sade han oss vid ett tillfälle. "Värre blef det med teologien, i synnerhet exegetiken. Jag protesterade gång på gång mot att kritiskt läsa Meyers torra bibelkommentar, hvilken jag ville utbyta mot Starkes eller Fjellstedts, men det hjälpte ej. Läraren sade endast: 'Du måste läsa Meyer, tills du i den ser och kan värdera hvad som saknas hos de andra'. Jag läste Meyer på befallning, och intet studium har varit mig till större nytta än det, ty jag fick där lära mig att se djupare än på ytan." Den lärare, prof. W. Rudin, som han så blindt måste lyda, lärde han sig att innerligt älska. Mellan läraren och lärjungen uppstod en själsfrändskap och knöts ett kärleksband, som höll profvet under både solklara och mulna dagar. Detta visade sig, då R. började misstänkas för att hylla den s. k. "Myrbergska rättfärdiggörelseläran" och med anledning däraf drog sig tillbaka från missionsinstitutet. Misstankarna mot Rudin drabbade äfven Swärd, hvilken öppet försvarade sin lärare. När S. hade fullbordat sin kurs och stod färdig att utgå på missionsfältet, fick han stanna hemma. Han prästvigdes i Linköping den 20 maj 1869 för att stå i Fosterlandsstiftelsens tjänst, men fick stanna inom stiftet tills vidare. Denna tid var säkerligen den mest pröfvosamma i

Swärds lif. Om han ej fick gå ut till Afrika, dit hans håg stod, blef det dock för honom en glädje, när han erhöll missionsstyrelsens kallelse att utgå som sjömansmissionär.

Konstantinopel blef Swärds första arbetsfält. De skandinaviska skepp, som anlöpte den turkiska hufvudstaden, voro ej så många, hvarför verksamheten bland sjömännen ej gaf stadig sysselsättning åt den liflige och nitiske missionären; men vid sidan af denna verksamhet tjänstgjorde han som svensk-norsk och för en tid äfven som tysk legationspredikant. Många och växlande voro de erfarenheter, som han under denna tid fick göra. Medan han troget utförde sin kallelse, fick han en djup inblick så väl i den okonstlade, ej sällan råa sjömannens lif och tänkesätt som i den förnäme aristokratens lefnadsvanor och världsåskådning. När därtill kom, att Swärd med öppet öga följde händelsernas gång i den brokiga världsstaden samt fick på nära håll och i all dess nakenhet lära känna mohammedanismen, så kunna vi lätt förstå, att vistelsen därstädes blef för honom själf lärorik. Detta visade sig ock snart i de dagboksanteckningar, som han hemsände, och som, införda i Stiftelsens missionstidning, väckte stort uppseende och så omstämde sinnena i hemlandet, att Swärd där prisades som den ypperste bland stiftelsens utsända missionärer.

Under vistelsen i Konstantinopel gjorde Swärd en vidsträckt resa genom Egypten, Palestina och Mindre Asien. Denna resa var för honom synnerligt lärorik. På densamma var han klädd som en österländing, talade landets språk och ägde

således förmåner, som de fleste pilgrimer sakna. En öfverhettning, solstyng, gjorde en flyttning till kallare klimat nödvändig, och då Swärd nu fick välja fält för fortsatt verksamhet, valde han Nord-Amerika.

Swärds första verksamhetsfält i detta land blef Brooklyn, N. Y., dit han i egenskap af sjömansmissionär anlände 1873. Om hans arbete därstädes säger pastor E. A. Fogelström i ett minnestal: "Den svenska sjömansmissionen i B. blef ej af varaktig betydelse, emedan de norska lutheranerna hade upptagit och ännu bedrifva en kraftfull sjömansmission därstädes. Såsom stadsmissionär samlade dock Swärd snart omkring sig en liten skara af de landsmän, som bodde på platsen, och som gärna ville höra det rena och klara Guds ord, som han förkunnade. Dessa hans åhörare blefvo honom innerligt tillgifna, och för Augustana-synodens verksamhet i den stora staden blef Swärds fyra-åriga verksamhet i Brooklyn af mycket stor betydelse. Då han 1874 organiserade den första svenska lutherska församlingen, lade han en mycket god grund, hvilken omständighet har varit af stor betydelse för den fortsatta verksamheten." 1877 flyttade Swärd till Baltimore för att därstädes grundlägga en svensk sjömansmission, men vistelsen där blef ej långvarig, ty redan följande år finna vi honom som vice pastor i Vasa, Minn.

Under sin fem-åriga verksamhet i Brooklyn och Baltimore deltog Swärd lifligt och med kraft i New York-konferensens danande. Det var då en rätt bullersam tid, ty striden om betydelsen af

Kristi försoning pågick som hetast, och Swärds fasta hållning i stridsfrågan bidrog i icke ringa grad att lugna och stilla de upprörda sinnena vid skriftens tydliga ord och lära.

Med Swärds flyttning från Baltimore till Vasa, 1878, utträdde han ur Fosterlandsstiftelsens tjänst och förenade sig med Augustana-synoden. Efter åtta års verksamhet inom församlingen i Vasa antog han kallelse till den första svenska ev. luth. församlingen i St. Paul, Minn., hvilken församling han förestod till 1894, då han flyttade till Omaha, Nebr., och öfvertog vården om Immanuelsförsamlingen därstädes. Inom nämnda församling kvarstod han till på sommaren 1899, då han återvände till fäderneslandet och åter inträdde i den svenska kyrkans tjänst.

Förutom verksamheten inom församlingen, hvilken verksamhet för en pastor inom Augustana-synoden är och förblifver den betydelsefullaste, hade Swärd tid efter annan offentliga uppdrag, hvilka i och för sig vittna om det förtroende, som han ägde bland sina ämbetsbröder. Redan inom New York-konferensen deltog han kraftfullt i dess angelägenheter och inom Minnesota-konferensen satt han några år som ordförande. Skolåret 1888—1889 tjänstgjorde han som extra ordinarie lärare vid synodens teologiska seminarium, ehuru han afböjde kallelsen till den ordinarie professuren. Sedan han några år stått som synodens vice president, valdes han 1891 till president, hvilket ämbete han innehade, tills han 1899 nedlade sin verksamhet inom synoden och flyttade till Sverige. Efter biskopsbesöket jubelåret 1893 utnämndes

Swärd 1894 i egenskap af Augustana-synodens president till kommendör af Nordstjärneorden, och samma år erhöll han af Augustana College och teologiska seminarium teologie doktorstiteln.

När Swärd 1899 tog afsked från Augustana-synoden, lämnade han efter sig ett tjuguettårigt träget, troget och väl utfördt arbete. Han hade stått vaksam på sin post, och troget hade han utfört sin kallelse. Detta intyg äger han af de församlingar, som han betjänade, af de konferenser, som han tid efter annan tillhörde, och af hela synoden.

Swärd var predikant och pastor. Därtill var han särskildt fostrad ej blott på skolbänken utan äfven i Andens och lifvets skola. Medan han var i skolan, var han, såsom redan är antydt, lycklig nog att få blicken skärpt för det djupa och underbara i bibelordet, och i Andens skola hade han lärt känna och fått erfara detta ords kraft. Frukten däraf var en klar uppfattning af den heliga skrifts utsagor och en djup inblick i kristendomslifvets växlande erfarenheter af synd och nåd. Dessutom hade hans vistelse i skilda länder bland människor af olika fostran och olika erfarenheter gifvit honom en mer än vanlig inblick i människolifvet och dess kraf. Dessa omständigheter jämte naturlig begåfning gåfvo färg åt Swärds predikningar. I desamma var det för honom hufvudsak att framleta och framhålla textens innehåll, så att det framsagda vittnesbördet blef ett tydligt och visst: "Så säger Herren". Därnäst kom den allvarliga frågan: Hvad säger du, eller "hur står du till boks inför detta Herrens ord?"

Teol. Dr. Per Johan Swärd.

Det var tankedjup och klarhet i hans utredning af texten, och i hans tillämpning af dess innehåll på åhörarne visade sig hans djupa inblick i människohjärtats nöd och behof. Swärd tillhörde de predikanter, som i ordets fulla mening kunna säga: "Jag tror, därför talar jag". Han trodde, och han predikade för att leda sina åhörare till och stadfästa dem i tron på syndares ende Frälsare. Ofta hördes han därför säga: "Vi predika ej för att låta höra oss, utan för att syndare må frälsas; och är detta ej målet med vår predikan, skall Gud kräfva våra åhörares blod ur våra händer."

Såsom pastor ägde Swärd den stora gåfvan och nåden att kunna öppet och ärligt säga sina tankar. Kom någon till honom och sökte undervisning och ledning angående själens frälsning, eller kallades han till sjuksängen för att där råda och trösta, så var det för honom högst angeläget att få klart reda på hvad som vid det ena eller andra tillfället fattades och särskildt behöfdes. Han kunde då utan omsvep och utan anseende till person säga den säkre eller egenrättfärdige, hvad han hade att vänta. Allra bäst syntes han förstå de andligen fattigas nöd och lidanden, och för dem var han en verklig fader. Det var ock dessa, som allra bäst förstodo honom så väl i hans predikningar som i den enskilda själavården.

För de yttre bestyren eller ordnandet med församlingens yttre angelägenheter ägde Swärd mindre fallenhet eller rättare lust. Han skötte sådana ärenden plikttroget, man torde kunna säga väl, men det var plikten utan kärlek, som dref honom till sådant arbete. "Mångbestyren och

mångbekymren", som han plägade kalla finansiella och dylika frågor, "inom friförsamlingen" voro för honom en plåga och bidrogo att hålla hans blick riktad på fäderneslandet, där han trodde sig mera bekymmerslöst och helt få ägna sina gåfvor och krafter åt den andliga verksamheten inom församlingen.

Samma plikttrohet, som han visade i församlingsverksamheten, ålade han såsom synodens president, hvilket ämbete han innehade under åtta års tid. Det, som var hans styrka inom församlingarna, var det äfven på presidentstolen. Han kom alltid väl förberedd till synodalmötena och öppnade de samma med en hjärtevarm och trosfrisk predikan, hvilken gaf en allvarlig stämning åt mötet. I samma riktning gingo ock de omständliga rapporter, som han afgaf. Hvad ämne dessa än afhandlade, så pekade framställningen på det enda nödvändiga, lifvet i Guds Sons tro, såsom grundvillkoret för den kyrkliga verksamhetens framgång. Åt synodalgöromålen, hvilka stundom kunna blifva både insnodda och tålamodspröfvande, gaf hans godmodighet, antingen den visade sig i gisslande satir eller i ett skämtsamt infall, en säregen färg och gladlynthet, som bidrog till att hålla intresset för de växlande frågorna vid makt. Vid hans afgörande af omtvistade frågor, kunde någon gång hans parlamentariska takt men aldrig hans opartiskhet och omutliga rättvisa sättas i fråga. Såsom självskrifven ordförande i missionsstyrelsen ådagalade han synnerligt intresse för missionsarbetet inom synoden. Han besökte missionsfälten i Montana och Utah

och höll sig väl underrättad om deras kraf, hvilka han efter förmåga sökte tillmötesgå.

Under sin mångåriga och växlande verksamhet inom synoden hade Swärd lärt att både känna och älska densamma, men hur det än var, så kunde han aldrig frigöra sig från den tanken, måhända rättare hoppet, att få sluta sin arbetsdag i det gamla hemlandet. Redan 1883 reste han till Sverige för att se hvad utsikt, som där kunde väntas. "Det ambulatoriska" i frikyrkan var honom misshagligt, och på verksamheten i stadsförsamlingarna med sina ändlösa föreningar och kvällsmöten blef han trött. Hade Swärd erhållit kallelse från en stadgad landtförsamling, så hade han nog stannat kvar i Amerika. Så sade han den, som skrifver detta, vid mer än ett tillfälle. Emellertid kom det därhän, att han å ena sidan såg sig från visst håll förföljd, emedan han enligt sin ämbetsplikt ingrep i vissa personers åtgöranden och fordrade rättvisa, och å andra sidan fann han under sitt officiella besök i Sverige vid konung Oscars jubelfest utsikterna därstädes sådana, att han sökte inträde i svenska kyrkan, där han hoppades i mera lugn få tillbringa sina återstående dagar.

Afskedsstunden vid synodalmötet i St. Paul 1899 står oförgätlig i de närvarandes minne. Där visade det sig, huru högt dr Swärd var aktad och älskad inom Augustana-synoden, där förnams ock, huru innerligt han var förenad med densamma. Ömsesidigt kändes det svårt, då bandet måste slitas; dock, det brast ej, det endast knöts desto starkare, ty Swärd fann där större kärlek och till-

gifvenhet, än han hade anat, och ehuru han sedan vistades i Sverige, var hans kärlek till och hans intresse för den svensk-amerikanska kyrkan och dess arbete desamma, som de alltid hade varit.

Inom Linköpings stift hade han börjat sin prästerliga verksamhet. Där tillbragte han sitt första prófvoår, och där skulle han så nära få tillbringa det sista, hvilket äfven var rikt på oro och bekymmer. När han slutligen fick flytta till det pastorat, i hvilket han var utnämnd kyrkoherde, var hans hälsa bruten. Han sökte sig till Mora i Dalarne för att där få njuta en sorgfri ålderdom, men han kom dit för att dö. Ehuru sjuk och svag hade han under de få månader, som han fick vistas inom sin blifvande församling, blifvit högt värderad och innerligt älskad. Detta visade sig, då han den 14 oktober 1901 fick sluta sina matta ögon samman och insomna i den eviga hvilan.

Vid hans bår stod hans trogna maka, Selma Maria, född Thermaenius, hvilken stått stödjande och uppmuntrande vid hans sida sedan 1872, samt fyra af hans barn. De två äldsta äro bosatta här i landet. Hans äldste son, dr Ernst Swärd i Oakland, Nebr., bifogade underrättelsen om faderns död detta vittnesbörd: "En bättre fader har ingen haft", och vi tillägga: en tillgifnare och uppriktigare vän hafva vi ej ägt.

"Salige äro de döda, som i Herren dö — — de hvila sig från sitt arbete."

S. P. A. L.

Teol. Dr. Pehr Anderson Cederstam.

Vår hemförlofvade vän och broder i Herren var en af banbrytarne och såsom sådan känd inom Augustana-synoden från dess tidigare historia; och det är med djup saknad, vi känna hans frånvaro från brödrakretsen här nere. Undertecknad hade hoppats, att Cederstams lifstid skulle förlängts till 1905, då vi tillsammans kunnat fira vår 50-åriga tjänst inom vår lutherska kyrka i Amerika. Förlidet år skref jag till honom om denna sak, men han svarade tämligen bestämdt: "den dagen upplefver jag icke". Och det blef så. Den 21 juli 1902 fick han se slutet på vedermödans väg och ingå i Guds rolighet. Vi unna honom denna rolighet och kunna därför icke sörja; men vi känna dock en underlig saknad efter honom, emedan vi icke mera kunna träffas här nere och få utbyta broderliga tankar med hvarandra. Efter en nära femtioårig bekantskap och en lika lång och oafbruten korrespondens skulle undertecknad kunna skrifva en lång historia om den hemförlofvade vännen; och det skulle möjligen blifva en rätt intressant historia, emedan Cederstam var med i mycket, som ingick i

vårt samfunds utveckling från början och till närvarande tid. Men jag skall icke nu skrifva utförligt därom; endast lämna en del uppgifter om hans lif och verksamhet samt påpeka några mera framstående drag, hvarigenom han i synnerhet karakteriserade sig själf. I min "De sv. luth. församlingarnas i Amerika historia" finnes en självbiografi öfver honom, till hvilken läsaren härmed hänvisas. Det var mycket, som ingick i pastor Cederstams historia. Han var född i Ranstorp, Glimåkra församling, Kristianstads län, Sverige, den 14 februari 1830. Hans fader, som hette Anders Oredsson, dog några månader innan Cederstam föddes, och hans moder, Arna Hansdotter, som dog den 9 september 1874, fick sin graf i Moores Prairie, Minn. Efter ett år fick Cederstam styffar, som för honom synes ha varit en stor olycka och förorsakade honom ett svårt lidande i många år. Vid tio års ålder skaffade modern honom plats för en kort tid hos klockaren och skolläraren i Broby för att inhämta några kunskaper; sedan skulle han ut och försörja sig själf. Modern ville, att han skulle ägna sig åt skrädderi-yrket, men därtill hade han ingen lust. Sedan skaffade hon honom plats som vallgosse hos en bonde i Legeve i Fjelkinge socken. Där var han i ett och ett halft års tid och slet outsägligt mycket ondt, under det han den större delen af tiden fick gå vall med svinen på Legeves trädesåkrar. Hans egen beskrifning öfver sin usla lott under denna tid lyder delvis sålunda: "Jag måste tillbringa nätterna både vinter och sommar i en ödegård i ett gammalt stall och tilläts aldrig

huru kallt det var om dagarna, att sätta min fot i stugan längre än vid måltiderna. Och om kläderna af regn eller snö blifvit våta, kunde jag ingenstädes få dem torra, utan jag måste lägga mig våt och sålunda få dem torra under natten." Så barbariskt kunde ett barn på 10 @ 11 år blifva behandladt i Sverige omkring 1840, och likväl undrar man på, att folk började vid den tiden att flytta till Amerika! Cederstam var icke en tiggaregosse utan en hemmansägares son, och han hade äfven ett litet arf att vänta.

Efter denna tid ställde hans förmyndare, en farbror i Oppmanna, om att han under några månader fick lära sig skrifva och räkna hos en bokhållare därstädes. Katekesen kunde han utantill, och det ansågs vara nog i bokväg.

Under alla sina vedermödor i barndomstiden hade han en viss tillit till Herren, och han trodde, att Gud skulle hjälpa honom. Han läste sina böner och verser, som modern hade lärt honom. Vid 15 års ålder erhöll han konfirmationsundervisning af pastor T. N. Hasselquist, som då var pastorsadjunkt i Glimåkra. "Denna oförgätliga tid", säger han, "blef i visst afseende en vändpunkt i mitt lif. Jag blef kraftigt sökt och rörd af Herrens Ande, och jag fattade beslutet, att jag ville vara Herrens egen för hela mitt lif och tjäna honom." Väl förbleknade dessa intryck efter någon tid; men han fick dock ingen ro i synden. Detta tillstånd synes ha fortgått i omkring två år, men då fick han en ny, kraftig väckelse genom en predikan af Sven Hasselquist i Ousby, och han blef en ifrig forskare i Guds ord. Han hade då

vistats i hemmet omkring tre år, men nu blef han bortkörd af styffadern och fick icke ens taga sina kläder med sig. Redan vid konfirmationstiden, ja, äfven tidigare, kände han en djup önskan att "få gå i skola och lära sig något". Sedan han blifvit bortkörd från hemmet, började denna önskan att förverkligas. På våren 1847 begaf han sig till Kristianstad och lät inskrifva sig i lankasterskolan, och på hösten samma år ingick han såsom elev vid elementarskolan därstädes. "Under denna tid", säger han, "var jag kamrat med öfverste Hans Mattson och rumkamrat med den nu sorgligt beryktade kyrkoherden Per Nymanson."

Han fortsatte studierna i tre år, blef sedan sjuk i 9 månader, läste därefter privat till våren 1853 och hade ämnat på hösten taga studentexamen, men så beslöt han sig för att resa till Amerika. Han anlände till New York den 17 juli 1853. Denna omkastning i hans lif förklarar han själf sålunda: "Orsakerna till detta steg voro i synnerhet två: Jag hade ämnat blifva präst; men när jag såg, huru ogudaktiga präster fingo rusa fram i ogudaktighet och laster utan att blifva tilltalade och däremot redliga och nitiska blefvo af konsistorium direkt och indirekt förföljda, så ansåg jag mig icke kunna beträda den vägen. Så blef jag ock indragen i den andliga rörelse, som då begynte i dessa trakter och som sedermera visade sig vara af en separatistisk riktning, och detta ökade mitt prästhat. Att nu återgå till landarbetet tyckte jag ock vara svårt, alldenstund jag på mina studier användt en stor del

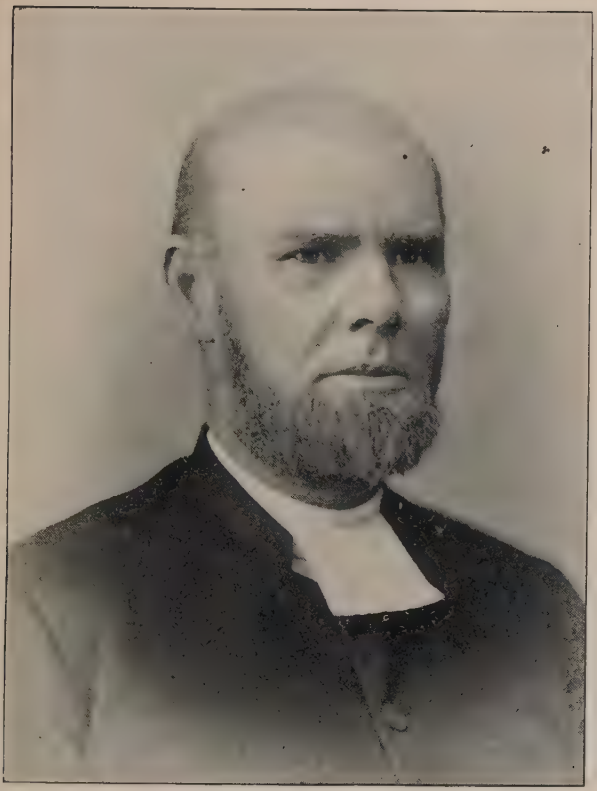

Pastor P. A. Cederstam.

af mitt arf. Jag beslöt därför att begifva mig till Amerika och försöka min lycka."

Undertecknad råkade vara i New York vid samma tid, som Cederstam landade där, och blef då bekant med honom på ett något egendomligt sätt. Pastor A. Viberg, en f. d. luthersk präst i svenska statskyrkan och som då hade öfvergått till baptistsamfundet, vistades också i New York vid samma tid. Jag var bekant med honom från Sverige, och han hade hälsat på mig någon längre tid förut i Columbus, O. En dag, när jag träffade honom, sade han: "Jag har blifvit bekant med en studerande, Anderson, som är just kommen från Sverige. Han synes vara en from, redlig yngling; men jag fruktar, att han blir indragen till metodistsamfundet. Ville icke du tala till och varna honom för faran?" Detta tal förekom mig mycket underligt. Viberg hade arbetat med mig rätt allvarligt, att jag borde lämna den lutherska kyrkan och blifva baptist, och nu ville han, att jag skulle varna en annan yngling för att bli metodist. Mig förekommo hans ord såsom icke fullt ärliga. Emellertid, jag blef genom Viberg bekant med Cederstam, eller Anderson, som han ännu kallade sig, och hade då och sedan några allvarliga samtal med honom. Han var något sluten och misstänksam, på samma gång som han ådagalade ett djupt allvar i sin kristendom. Jag föreslog honom att resa med mig till skolan i Columbus, men därtill kände han sig icke beredd. Vi talade om den andliga och kyrkliga ställningen bland svenskarne i Amerika, och jag varnade honom för att låta blotta skenet bedraga sig. När

jag märkte, att han var så väl bekant med Hasselquist och hade haft stort förtroende för honom, så hade jag tillfälle att påvisa därom, att statskyrkans präster voro icke sådana, som han hade föreställt sig dem.

Någon liten tid därefter såg jag honom emellertid på Bethel-skeppet hos pastor Hedström, tagande del i åtskilliga förrättningar vid mötena därstädes; och då förstod jag, att han på sätt och vis anslutit sig till metodisterna. I sin självbiografi redogör han för sin ställning till metodismen och upplyser, att han aldrig på ett formligt sätt blef upptagen i metodistsamfundet; men han stod dock där på prof. När proftiden var slut, hade han fått sina ögon öppnade, och han kunde icke bli metodist. Detta ägde rum, sedan han på vintern 1854 hade anländt till Chicago. Från någon tid i augusti 1853 till dess han reste västerut, vistades han hos en amerikansk familj i Tarrytown, N. Y., och han syntes trifvas där ganska väl.

På följande sätt beskrifver han sina erfarenheter i Chicago: "Till Chicago kom jag alltså i februari 1854. De bedröfliga erfarenheter, jag här måste genomgå, vill jag helst förtiga; men jag kom snart underfund med att metodisterna icke voro lutherska läsare, och att deras lära var något annat än Luthers lära (såsom Hedström hade sagt honom). Den kamp och strid, som nu följde, bringade mig nästan i förtviflan, och i denna belägenhet tog jag dristigheten att uppsöka pastor E. Carlsson och begära att få något råd af honom. . . . Carlsson emottog mig broderligt och

visade ett djupt och hjärtligt deltagande med mig. . . . Han rådde mig att resa till pastor Hasselquist i Galesburg och sade, att han hade ofta hört H. med faderlig ömhet tala om mig etc."

Under tiden, som han genomgick denna brytning, sökte metodistprästen Nyman dels med löften och dels med hotelser förmå honom att stanna kvar. Baptisterna G. Palmqvist och Frisk sökte äfven att vinna honom för baptismen, men det lyckades icke. Fram på sommaren reste han ändtligen till Galesburg och uppsökte sin forne faderlige lärare och blef på det kärleksfullaste sätt mottagen och ömt vårdad under ett kolera-anfall, som han där råkade ut för. "Då jag efter några dagar bjöd honom farväl", säger han, "sade han till mig: 'Ja, bland metodisterna ser jag, att du icke längre kan vara, men tag dig nu till vara, att du icke låter dig fånga i ett ännu svårare nät'."

Liten tid därefter flyttade han till Galesburg i tanke att göra det till sitt hem. Han tänkte lära sig ett handtverk och vara i stillhet och icke vidare tänka på någon andlig verksamhet. "Och jag kände mig nu", säger han, "efter alla kullerbyttor och sorgliga erfarenheter åter lugn och tacksam mot min Gud för hans nåd i Kristus, på grund hvaraf jag kunde tro förlåtelse för allt. I andligt afseende hade jag nu den gladaste tid, jag haft. Där var mycken andlig rörelse bland landsmännen både i Knoxville och Galesburg, och där voro många kära vänner i nåden, och vi hade många saliga stunder tillsammans."

Han blef dock genom Hasselquist så småningom ledd till tanken att ägna sin tjänst åt försam-

lingen. Då den senare var ute på missionsresor och dessutom på hösten 1854 fick mycket att beställa med att förbereda utgifvandet af tidningen *Hemlandet*, ombad han Cederstam att betjäna församlingarna, medan han var borta. På ett konferensmöte i Andover i början af december samma år framställde pastorerna Esbjörn och E. Carlsson rätt allvarligt för honom, att det var hans plikt att ägna sig åt församlingens tjänst, alldenstund nöden bland vårt folk var så stor. "Slutligen samtyckte jag", säger han, "och lämnade saken i Herrens och deras händer. Jag tänkte: i nödfall brukar man träben." Efter att hafva blifvit examinerad af Esbjörn och Hasselquist, blef han rekommenderad till erhållande af adinterims license af Norra Illinois-synodens dåvarande president, dr W. S. Harkey, för att tjäna som pastor Hasselquists medhjälpare på hans stora arbetsfält. Detta fält omfattade Galesburg, Knoxville, Wataga, Princeton, Monmouth, Abingdon och Hendersonskogen. Tidigt på våren 1855 blef han på enträgen begäran om prästerlig betjäning sänd till Chisago Lake, Minnesota. Här hade han sitt hufvudkvarter till sommaren 1858. Ända till våren 1856 var han ensam svensk luthersk präst i Minnesota och besökte, så långt han förmådde, de olika nybyggena, i synnerhet de på östra sidan af Mississippi-floden. Tillsammans med undertecknad samt A. Andreen blef han på hösten 1856 prästvigd i Dixon, Ill. Strax därefter inträdde han i äktenskap med fröken Johanna Laurentia Le Veau. I henne fick han en riktig hjälp, som blef honom till stor välsignelse. Under hans tid i Chisago Lake fick han

genomgå många pröfningar af olika slag. Församling var visserligen organiserad, men ännu fattades det mycket, innan det blef en ordnad församling. Där funnos flera olika element, folk från skilda delar af Sverige, med olika andlig fostran och utan erfarenhet med hänsyn till kyrklig självstyrelse. Det blef därför mången gång svårt att sammanhålla församlingen. Han lyckades dock genom tålamod och ihärdighet att bana väg för bättre tider. Genom hans trägna arbete bragtes det därhän, att församlingen uppförde sin första kyrka, som för den tiden ansågs rätt stor. Hon var visserligen icke inredd, då han flyttade, men den var brukbar på sommaren och hösten 1859.

Under denna tid bodde han i Daniel Petersons hus, och enligt hans egen beskrifning var där icke stort svängrum. "Detta hus", säger han, "var ganska enkelt, t. o. m. bland nybyggarehus på den tiden, ett lågt stockhus med jordtak. På vinden inreddes ett litet rum för oss ungefär 8 om 14 fot, men så lågt, att jag kunde stå rak endast midt i rummet. Våra möbler voro också enkla, ty vi hade icke medel att skaffa oss några, och skulder voro vi rädda för. Min svenska emigrantkista fick tjäna som bord, två stolar, en säng och en kok-"stove" — se där hela vår möblering, och här lefde vi lyckliga och glada nära två år."

Minnesota var ännu icke upphöjdt till stat, men 1857 hade territoriet erhållit rättighet att genom valda ombud samla sig och utarbeta den konstitution, på hvilken det önskade blifva upptaget i

det amerikanska statsförbundet. Till ett sådant ombud valde folket i Chisago Lake pastor Cederstam, och blef han således nämnda år medlem af Minnesotas konstitutionskonvent, hvilket sammanträdde i St. Paul. Han tjänade hufvudsakligen såsom medlem i kommittéen på rösträttsfrågan. Under tiden predikade han om söndagarna för svenskarne i St. Paul.

Om våren 1858 flyttade han från Chisago Lake till St. Peter och Scandian Grove. "Här var nu allting i sin begynnelse", säger han, "och fingo vi dela de första nybyggarenas svårigheter och äfventyr. Ett litet halfruttet 'log-shanty' i skogskanten nära vid A. Thorsons hus reparerades något, och det blef vårt andra hem. Och äfven här voro vi lyckliga. Endast när det regnade, voro vi störda i vår lycka och ofta illa ute, ty taket var så otätt, att icke en plats i huset var torr, och jag tror, att det aldrig regnade något år som sommaren 1858." Här föddes deras första barn. Om vintern hade de indianerna till grannar, hvilka hade slagit upp sina tält i skogen därinvid; men ännu voro de fredliga.

Icke långt från den nuvarande svenska luth. kyrkan i Scandian Grove erhöll han 160 acres land ute på prärien och började uppföra nödiga hus, så att de kunde flytta dit året därpå. Här ämnade han göra sig ett jordiskt hem. Han och hans hustru trifdes väl, folket var tillmötesgående och älskade sin prästfamilj. Hans krafter och hälsa tillåto honom att betjäna församlingarna både i Scandian Grove och St. Peter. Allt såg lofvande ut, men i augusti 1862 blef det en fullkomlig om-

kastning. Det stora rebellkriget hade pågått öfver ett år, och många af vårt svenska folk öfver allt i våra församlingar hade blifvit utkallade för att taga del i det blodiga verket. Midt uppe i detta elände gjorde indianerna på statens västra gränser, eller egentligen uppefter Minnesota-floden, uppror och började ett vildt utrotningskrig mot nybyggarena. Hans egen berättelse om dessa sorgliga erfarenheter lyder sålunda: "Det var tisdagen den 19 augusti 1862, som det första hemska ryktet om det för sin grymhet och ryslighet beryktade indiankriget nådde oss, och det rasade endast 18 eller 20 mil väster om oss. Den allmänna panik, fasa och förskräckelse, som intog alla, kan icke beskrifvas. Hela settlementet var inom ett par timmars tid samladt vid vår kyrka, där vi mottogo färska bekräftande underrättelser om sanningen däraf. På lördagen anföllo indianerna vårt settlement; men genom Guds underliga ledning undkommo vi alla med lifvet utom en hustru, som blef mördad, och hennes son samt ett par barn, hvilka blefvo sårade." De flydde först till St. Peter, där ända upp till 6,000 människor sammanskockades. Efter något mer än en vecka reste han med familj till St. Paul och sedan till vännerna i Galesburg, Ill. Det var icke fritt att en del både präster och andra i Minnesota klandrade Cederstam därför, att han ej stannade inom Minnesota och efter stormen återvände till Scandian Grove; men i de omständigheter han var, kunde han ej gärna handla annorlunda än han gjorde.

I Galesburg bodde han i Hasselquists hus till

sommaren 1863, då han blef kallad och flyttade till Geneva, Ill. Här hade han rätt många sorger och bekymmer. Fältet var för vidlyftigt, ty utom Geneva hade han att besöka De Kalb, St. Charles, Elgin, Batavia, Aurora, Sycamore och Blackberry och stundom äfven Sterling. Sina resor mellan dessa platser måste han göra till fots. Kläder och näringsmedel voro dyra på den tiden. Så kostade t. ex. kalikå 60 cents per yard, och lönen var endast $400 för året. Följden blef, att hans hälsa blef alldeles nedbruten, och han måste sluta sitt arbete.

På läkares tillstyrkan återvände han till Minnesota på våren 1866 och slog sig ned, på undertecknads inbjudning, först i Red Wing och sedan i Vasa. Här blef han nu boende till sommaren 1870 och var mig och församlingarna till mycken hjälp. Till att börja med kunde han intet uträtta; men efter någon tid återkommo hans hälsa och krafter så, att han icke blott blef min medhjälpare utan äfven för ett par års tid vice pastor under min svåra sjukdom. Under denna tid eller egentligen på hösten 1869 blef hans kära hustru nedlagd i lunginflammation och tyfusfeber och var sängliggande hela vintern. På våren blef hon något bättre, men till hälsa blef hon aldrig återställd. I 21 långa år fick hon dragas med sin sjukdom, till dess döden ändtligen gjorde slut på hennes lidande.

På våren 1870 antog Cederstam Minnesota-konferensens kallelse till respredikant, och för att vara sitt arbetsfält närmare flyttade han till Chisago Lake. Det var under denna tid som hans

svåra rheumatism började att ansätta honom och som snart gjorde det omöjligt för honom att fortsätta det myckna resandet i alla slags väder. 1872 blef han kallad till Taylor's Falls och flyttade dit samma år; men därigenom blef det icke mycken inskränkning på det myckna resandet, ty på den tiden räknades både Sand Lake och Balsam Lake, Wis., till samma pastorat som Taylor's Falls. 1874 erhöll han och antog kallelse till församlingen i Moores Prairie, Wright co., Minn., och flyttade dit i augusti månad. Här arbetade han nu träget och med välsignelse ända till 1882, då hans och hans hustrus sjukdom tvang honom att resignera för att försöka, hvad ett mildare klimat kunde uträtta till hälsans återställande. I Kansas antog han kallelse till församlingen i Friends Home, Allen co. Hans egen hälsa blef här något bättre, och för omkring åtta års tid fortsatte han att sköta församlingen. Men hans hustrus sjukdom tilltog allt mer och mer, i synnerhet de fem sista åren, då hon var ansatt för mycket svåra andliga lidanden. Rörande dessa pröfningar anmärkte han: "Här fick jag tydligen erfara, att ingen människa förmår något, att Gud *allena* kan hjälpa i nöden; och det var väl detta, Gud på detta sätt ville lära oss båda till sitt namns pris." Vidare säger han om denna tid: "Det var en stor Guds nåd, att jag icke dukade under. Därtill kom, att församlingen förorsakade mig många sorger och mycket bekymmer under denna tid. Fienderna och partimakarne sade: 'Där sen I, hurudan lärare han är; han kan ju icke hjälpa eller trösta sin egen hustru'; och djäfvulen sade därtill amen."

Men fridens och förlossningens timme kom den 9 maj 1890. Nådens ljus segrade öfver tviflets mörker, och den döende makan kunde barnsligt lika på Jesu Kristi, Guds Sons, blod, som renar från alla synder, och den hårdt pröfvade maken kunde med undergifvenhet säga: "Herren gaf, och Herren tog; välsignadt vare Herrens namn."

Vid begrafningen i Friends Home visade församlingen stort deltagande, och detta bidrog icke litet att hela de sår, som han, särskildt under den stora pröfvotiden, erhållit på denna plats. Snart flyttade han därifrån till sin dotter och måg i Olsburg, Kansas, men vistades där endast en kort tid. Enligt synodens missionsstyrelses kallelse arbetade han en tid på missionsfältet i Florida, men antog sedermera kallelsen till sv. ev. luth. församlingen i Knoxville, hvilken han troget tjänade i fyra och ett halft års tid. Han kände dock, att krafterna började att svika honom allt mer, hvarför han flyttade till sitt lilla hem i Olsburg, Kansas, i tanke att där finna ro och hvila. Men emedan församlingen därstädes var vakant, kallade hon Cederstam till sin pastor. Under någon tid var han också pastor i denna församling, till dess han genom en ny åkomma förlorade sin röst, och därför nödgades afsäga sig församlingsvården. Väl blef han efter någon tid så mycket återställd, att han kunde tala högt; men talorganerna hade blifvit så försvagade, att han icke länge kunde fortsätta med att tala ledigt och utan plågor. Hans dagsarbete hade blifvit uträttadt; axet var moget, och Herren kom och plockade det upp utan någon föregående långsam och tärande

sjukdom. Hans begrafning, som firades i Olsburg, var högtidlig och uppbygglig, under en stor tillslutning af pastorer och andra från nära och fjärran. De närmast sörjande utgöras af hans trenne efterlefvande döttrar, nämligen fru C. A. Larson i Rock Island, fru G. H. Haff och fröken Ester Cederstam i Olsburg, Kansas, samt fosterdottern, fru pastorskan Seashore.

Min föresats var, när jag började skrifva denna biografi, att i korta drag teckna den hemförlofvade broderns karaktär såsom kristen, såsom präst och såsom människa; men jag märker, att sedan jag nu nedlagt den nödvändiga historiska grunden för dessa ändamål, så återstår icke mycket rum i Korsbaneret att säga någonting i den riktning, jag ämnade, och likväl har jag endast på det allra kortaste och ytligaste kunnat framställa hans historia. Han hade nämligen en lång och mycket innehållsrik historia. Dock, några ord måste jag få lof att yttra såsom ett personligt omdöme om den hemgångne.

Cederstam var af naturen känslig, sympatisk, försiktig, oegennyttig, självuppoffrande och ytterst anspråkslös. Han hade därför medlidande med andra lidande människor, tog sig tid för att öfverväga saker och ting, stundom ända till öfverdrift, i synnerhet när det gällde honom själf. Han hade mycket litet självförtroende, och därför blef han vanligtvis "bakefter", när han kom tillsammans med folk med för mycket självförtroende. Han hade ett godt förstånd, sund omdömesförmåga, men han var alldeles icke originell, ej heller spekulativ. Han var vidare upprik-

tig, vänfast och praktisk. Fastän ofta nedböjd af sjukdomar och motgångar, kunde han vara glad, men glädjen var stilla och fridfull. Uppsluppen var han aldrig.

Såsom präst tog han sitt ämbete med allvar och gudsfruktan, och han lefde såsom han lärde. Ehuru hans predikogåfvor icke voro lysande, var innehållet i hans förklaringar uppbyggligt och närande för troslifvet. Hans styrka låg mera i den enskilda själavården, och jag har träffat flera själar, som haft mycket godt af hans särskilda själavårdande verksamhet. I de många bekymmersamma lägen, han var såsom präst, hörde man aldrig om honom något, som tydde på slarf eller ett en präst ovärdigt beteende. Han var rädd för skulder, men han var icke snål. För den lilla hjälp, som många af synodens församlingar gaf honom under hans lefnads afton, då han på grund af sviktande krafter icke kunde vara verksam i sitt kall, var han ytterst tacksam. Han skref flera gånger till mig och frågade på hvad sätt han skulle kunna tillbörligt afbörda sig denna tacksamhetsskuld.

För hans trägna och trogna arbete i Herrens vingård; för hans trofasta, broderliga och vänsälla sinne; för hans tålamod och goda exempel skall hans namn länge minnas och vördas inom Augustana-synoden. Han hvile i frid!

E. Norelius.

Pastor Carl Peter Rydholm.

Pastorn och professorn Carl Peter Rydholm föddes i Hvena församling, Kalmar län, den 31 maj 1843. Föräldrarna Lars Peter Larson och hans hustru Anna Katrina Scherman flyttade från Hvena till Hinneryd i Kronobergs län och sedermera till Amerika, där fadern dog som änkling nära Porter, Ind., år 1897.

I sällskap med J. S. Benzon, som sedan blef pastor inom Augustana-synoden, kom Rydholm 1862 till pastor P. A. Ahlbergs skola i Ahlsborg. De båda fromma ynglingarna tillhörde då en riktning, som älskade doktor C. A. Rutströms och finske pastorn Hedbergs skrifter; men i Amerika öfvervann Rydholm denna riktnings ensidigheter. Han behöll dock alltid från sin första väckelse en djup vördnad för det heliga dopet såsom nya födelsens bad, och hans hjärtas tröst var Kristi marterfulla försoning, hvarom Rutström särskildt sjungit i "Sions nya Sånger". Ofta talade Rydholm med kärlek om Ahlberg, men ogillade hans lära om tusenåriga rikets framträdande.

Rydholm och Benzon följdes också åt till Amerika. En söndagsmorgon i juni 1864 kommo de

till Chicago och styrde genast sina steg till sv. luth. kyrkan på Superior st. De hunno dit, just som dess pastor, Erl. Carlsson, afslöt sin predikan med versen: "Hulde herde, blott ett jag beder: följ och led mig" o. s. v. Gudstjänsten och särskildt denna sångvers gjorde ett godt och vederkvickande intryck på Rydholm; ty då han före afresan till Amerika skulle taga ut sitt prästbetyg från Hinneryd, hade han, tyvärr, erfarit annat. Därvarande kyrkoherde hade då observerat i hans västficka Palmqvists "Pilgrimssånger" och gaf honom för den boken en hel hop bannor. "Detta var", sade Rydholm vid ett visst tillfälle, "svenska kyrkans afskedsord till en välment och oförfaren yngling."

Från Chicago begaf sig Rydholm till Paxton och studerade där till och med våren 1869. Det tillhör den ännu outgifna historien öfver Augustana College and Theological Seminary att skildra, huru här de studerande ynglingarne, som förut hade fått ganska olika andlig fostran, lärde sig att förstå och värdera såväl hvarandra som också sina lärare. Så skedde det emellertid, och här må blott tilläggas, att Rydholm under skolferierna betjänade som predikant och skollärare församlingarna i Attica, Ind., Burlington, Ia., Chicago och Moline, Ill.

Tillsammans med sin rumkamrat i Paxton, numera komministern i Kalmar stift, J. W. Kindborg, ingick Rydholm hösten 1869 i lutherska prästseminariet i Philadelphia och fortsatte där sina studier till våren 1871. De hoppades att kunna där bättre tillägna sig engelska språket,

men Rydholm trifdes icke och var väl icke rätt förstådd af proefssorer och kamrater. Hån uppskattade dock högt från dessa år dr C. P. Krauth's utredning af förhållandet emellan Paulus och Jakobs lära om rättfärdiggörelsen, ehuru dr T. N. Hasselqvist ansåg denna utredning vara tarflig. Under denna tid predikade Rydholm sommaren 1870 i en "hall" för landsmän i Boston.

På synodalmötet i Chisago Lake, Minn., prästvigdes Rydholm den 11 juni 1871 och tillträdde omedelbart pastorsämbetet i sv. luth. Messias-församlingen i Burlington, Iowa. Troget fortfor han här i denna kallese, till dess han afflyttade till synodens läroverk i Rock Island, Ill. Under hans vård förkofrades församlingen och byggde sin nya kyrka, som invigdes af dr Hasselquist den 9 nov. 1873. Hvad Rydholm var lycklig och glad den dagen! Han hade ock skäl därtill, ty efter många omsorger stod där med blott $1,500 skuld den prydliga helgedomen, uppförd i en genomgående götisk kyrklig stil.

Rydholm predikade i en sant evangelisk grundton, både undervisande och uppbyggligt, och han öfvade en trogen och allvarlig själavård. Både i församlingen och synoden ägde han därför allmänt förtroende. Sålunda var han under denna tid Iowa-konferensens sekreterare ett år och dess ordförande två år samt Augustana-synodens sekreterare 1874 vid synodalmötet i Rockford. På kallelse af synodens missionsstyrelse arbetade Rydholm år 1875 öfver 6 månader såsom dess resepredikant i Colorado, Utah och California.

Höstterminen 1877 började Rydholm sin verk-

samhet som professor i kristendomskunskap och i svenska språket i den förberedande afdelningen af Augustana College. Såsom lärare härstädes var han alltid i sitt arbete omsorgsfull och noggrann, och gent emot den studerande ungdomen visade han så väl ett rätt kristligt allvar som en nästan faderlig ömhet. För många af professor Rydholms medlärare vid Augustana College and Theological Seminary skall hans vänsälla och trofasta väsen alltid kvarstå som ett af deras dyrbaraste minnen. Och det var en förlust för skolan, då han våren 1890 afsade sig denna sin lärarebefattning för att åter inträda i pastoral verksamhet.

Rydholm betjänade därefter luth. församlingen i Spokane, Wash., 1890—91, och var sedan sysselsatt i Chicago med redigerandet af den reviderade upplagan af Hemlandssångerna och särskildt dess musik. Han blef pastor för luth. Ebenezer-församlingen i Summerdale 1892 och vikarierade vissa tider för doktorerna Abrahamson och Evald till deras och föramlingarnas fulla belåtenhet. Därefter tjänstgjorde Rydholm såsom pastor i Gustaf Adolfs-församlingen i Grand Crossing samt Zions-församlingen i Chicago Heights, till dess att han år 1899 flyttade till lutherska församlingen i New Sweden, Texas, hvars pastor han var intill sin död. Under sin pastorala verksamhet i Grand Crossing var Rydholm de båda skolåren 1894—96 president för det nybildade Martin Luther College i Chicago och professor i kristendom och svenska språket.

Under arbetet i Chicago nedbröts Rydholms häl-

Pastor Carl P. Rydholm.

sa genom bröstlidande och en svår lunginflammation. Delvis för den orsaken flyttade han till Texas, där han för någon tid återvann hälsa och krafter. Men på besöket i Lindsborg, Kans., vid Bethany Colleges 20-årsfest i oktober 1901, ådrog han sig en svår förkylning, som sedan utvecklade sig till lungsot. Denna ändades med hans fridfulla död under en viss och fast tro på Jesus Kristus den 16 augusti 1902. Från sitt sista sjukläger skickade han genom pastor Widén denna hälsning: "Säg mina ämbetsbröder och andra troende inom vårt samfund, att jag högt älskar hela vår lutherska kyrka, samt att jag i denna stund räknar det såsom en stor Guds nåd, att jag fått tillhöra och verka inom vår kära Augustana-synod. Hvarje läroartikel af vår bekännelse har med åren blifvit min egen personliga hjärtebekännelse, och jag är fullkomligt viss, att vår kyrka helt hvilar på sanningens grund. Jag har på mitt sjukläger ej behöft genomkämpa några svåra inre strider, fastän det nog varit mörkt ibland. Gud har förunnat mig en inre stilla hjärtefrid, och däröfver är jag innerligt tacksam. Jag hvilar helt på Kristi förtjänst och vet, att jag för blodets skull får fara hädan i frid. Jag orkar icke mera, men framför denna min hälsning till mina ämbetsbröder samt andra troende kristna vänner."

Söndagen den 17 augusti begrofs Rydholm i New Swedens kyrkogård, hvarvid likpredikningar höllos af pastorerna Stamline, Widén, Acsell och Sylvan.

Rydholm hade vid sin bortgång uppnått en ål-

der af 59 år, 2 månader och 15 dagar. Han var gift tvenne gånger: första gången med Emilia Charlotta, dotter af mr och mrs M. Johnson i Burlington och död i Rock Island 1890; andra gången nära 10 år därefter med änkefru Nancy Olivia Vallentin. Han hade varit en kärleksfull make och öm familjefader och sörjes nu närmast af sin efterlefvande maka och sonen Harold från första och sonen Carl Oliver från andra äktenskapet samt styfsonen Luther Vallentin. Äfven talrika vänner, särskildt ifrån de skolor och församlingar han betjänat, bevara Rydholm i trogen åminnelse.

Guds frid öfver den käre brodern!

N. Forsander.

Pastor Bengt Magnus Halland.

En känsla af saknad grep den gudstjänstfirande Mamrelund-församlingen, då det söndagen den 17 augusti 1902 kungjordes, att den gamle banbrytaren och trogne läraren pastor B. M. Halland på morgonen kallats hädan från tidens oro och strid till evig hvila. Blott tvenne söndagar förut hade han hållit högmässa och äfven förrättat begrafning. Icke anade någon då, att han skulle blifva den, som därnäst skulle nedbäddas i jordens sköte.

Bengt Magnus Halland föddes i en ringa torpstuga i Drängsereds socken, Hallands län, Sverige, söndagen den 15 oktober 1837. Blott en kort tid efter gossens födelse dog fadern, lämnande sin maka med de små barnen i fattiga omständigheter. — Redan tidigt vaknade hos den unge Bengt hågen att studera, men fattigdomen lade oöfverstigliga hinder i vägen. År 1855 utvandrade han därför till Amerika. I det nya landet började nu för den 17-årige ynglingen ett ganska sträfsamt lif. Om sommaren tog han städsel såsom dräng, och om vintern gick han i engelsk skola. Genom träget arbete lyckades han samla en liten sparpenning, hvarefter han, troligen 1859,

inträdde vid läroverket i Springfield, Ill. Han var en af de studerande, som medföljde prof. L. P. Esbjörn, då denne lämnade Springfield och flyttade till Chicago. Här och i Paxton, Ill., fortsatte han sina studier, tills han prästvigdes på synodalmötet i Rockford, Ill., den 19 juni 1864. Under sin studietid fann han lifvet i tron på Guds Son. Det andliga lifvet var varmt hos den tidens troende studerande, och man ville gärna hafva reda på de nykomnas hjärteställning till Herren. Månget frälsningsord riktades ock mot denne tyste, flitige studerande, hvilken slutligen föll till Jesu fötter och sökte och fann frid genom tron på Jesus Kristus.

Hans första arbetsfält blef Burlington, Iowa, med omkringliggande platser. Emedan svenskarne här voro mycket fattiga, lönen liten och allting dyrt, såg det ofta rätt bekymmersamt ut. Pastor Halland klagade dock aldrig, utan tröstade sig och sin maka därmed, att Herren skulle nog dag för dag sörja för dem, såsom han hittills gjort. Då han här såg den stora fattigdom, i hvilken våra landsmän lefde, och hörde deras längtan efter en egen torfva att bruka, såsom mången haft det i det gamla landet, vaknade hos honom tanken att söka sammanföra landsmännen till ett större nybygge någonstädes. Vid samma tid anlades C. B. & Q. järnvägen västerut genom staten Iowa. Bolaget, som byggde järnvägen, hade utmed densamma af guvernementet erhållit en större landsträcka, hvilken det önskade sälja. Pastor Halland besåg landet och fann det ganska tjänligt för åkerbruk. Han öfverenskom därför med

bolaget att till svenskar sälja landet mellan floderna Nodaway och Wishnabotany i Montgomery och Page counties. Detta gjorde han utan att det minsta taga i beräkning någon ekonomisk vinst af företaget; hans tanke var endast att hjälpa våra landsmän till en bättre utkomst och föra dem så tillsammans, att de kunde få egna kyrkliga hem. Därför fick han ej heller någon ersättning för det mesta landet, han sålde; först sedan bolaget höjt priset erhöll han arfvode för det land han sedermera sålde. Under tiden var han i mycken inre kamp, ty mången smädade honom för hans företag, dessutom fick han utstå många vedermödor på sina resor och uppbära mycken förargelse af missnöjda landköpare; men han sökte och fann den vissheten, att företaget var från Gud, och i förtröstan på honom vidblef han detsamma. För att bistå de utflyttade landsmännen resignerade han från församlingen i Burlington och följde med dem, delande med dem nybyggarelifvets alla besvärligheter. Detta var år 1870. Här nedlade han nu sina bästa krafter, predikade Guds ord, bistod folket med råd och hjälp i både andligt och lekamligt hänseende, bildade församlingar och byggde kyrkor.

År 1870 stiftade han församlingarna i Stanton, Nyman och Bethesda, 1871 församlingen i Creston och 1872 församlingen i Red Oak. På alla dessa och flere andra platser predikade han Guds ord. Så småningom blefvo dock de olika församlingarna mäktiga, att de kunde underhålla egna lärare, och pastor H. kunde nu begränsa sitt arbete till Stanton-församlingen. Hit inflyttade

landsmän i stor mängd, och församlingen förökades så, att vid nyåret 1883 bestod den af 571 kommunikanter. På vintern 1878 uppstod en allmän väckelse i settlementet, och många kommo då till tro på Jesus Kristus. År 1883 antog pastor Halland kallelse till affärsföreståndare för vårt gemensamma läroverk i Rock Island, Ill., och flyttade dit. Om denna sin flyttning säger han själf i ett tal, hållet i Stanton vid församlingens 25-årsfest, bland annat följande: "Sedan väckelsens tid var öfver, och man skulle begynna lefva af Guds blotta ord utan känslostämningar, så ville man ej låta sig nöja med denna Herrens nådeshushållning. Ordet syntes vara dödt och kraftlöst, inga väckelser eller omvändelser förspordes. De ogudaktige blefvo allt djärfvare, de kristne mera slutna och misstänksamma. Att räddningen låg i ett troget vidblifvande vid Kristus genom nådemedlens och bönens bruk, såg man icke, utan menade, att allt skulle hjälpas, om man erhölle ombyte af lärare. Herren är dock mitt vittne, att jag arbetade oegennyttigt och flitigt och afsåg endast Herrens ära och församlingens bästa. Mitt dryga kall och ansvar stod alltid för mina ögon, och jag sökte att sköta mitt ämbete därefter." — Under sin församlingsverksamhet i Stanton grundlade han Iowa-konferensens barnhem därstädes. Redan i april 1870 inköpte han land för detta ändamål. Detta visar hans framtidsblick och det förtroende, han hade till sitt företags framgång. Många svårigheter hade han äfven här att kämpa med, men så småningom ljusande det, och för närvarande är det nog tyd-

ligt för alla, att hemmet ligger på den rätta platsen. Det har fått vara till välsignelse för många värnlösa barn. Under nästan hela dess tillvaro har pastor Halland varit medlem af direktionen och med mycket intresse deltagit i dess utveckling. Konferensmötet närmast före sin död invaldes han såsom hedersmedlem af direktionen för lifstiden.

Kallelsen i Rock Island innehade han endast mellan ett och två år. Han verkade därefter såsom missionär i Wisconsin till år 1887, då han återvände till Stanton, där han sedan bodde till sin död. Under de flesta af dessa år har han haft församlingsvården öfver den lilla Rensburgförsamlingen, 14 mil norr om Stanton. Dessutom predikade han på olika platser, då han därtill påkallades. Under Harrisons administration var han postmästare i Stanton. Lediga stunder har han ägnat åt vården af sin landtegendom och sitt hem i staden. Under år 1867 besökte han sin hemtrakt i Sverige för att hämta hit sin gamla moder. Men sjöresan var för ansträngande för henne: hon dog en dagsresa från land, och han måste nedsänka hennes stoft i det djupa haf. Detta var ett hårdt slag för honom.

Det sista året led han af njurlidande. Redan från början var sjukdomen ganska allvarlig. Den sista veckan aftogo krafterna allt mera. Tålig och stilla låg han på sitt läger. Efter Jesus längtade han, och hans vittnesbörd något förr än han dog var, att han hade sitt fäste i honom och hoppades hemlof för blodets skull. Begrafningen hölls onsdags eftermiddagen den 20 augusti. Teol.

dr N. Forsander från Augustana College samt distriktets pastorer voro närvarande. Tal höllos af dr Forsander och pastorerna Östlin och Rydbäck på svenska språket samt af pastor Theo. Seashore på engelska språket. Kören sjöng flere sånger. Sorgeresolutioner upplästes från Mamrelunds-församlingen, från Bethesda-församlingen och från barnhemsdirektionen, hälsning från Augustana College samt kondolenstelegram från deltagande vänner.

Många voro bevisen på den kärlek, med hvilken den aflidne var omfattad. Mamrelunds-församlingen ombesörjde begrafningen såsom en sista gärd åt församlingens stiftare, vän och trogne arbetare under många år. I den stilla aftonstunden nedsänktes stoftet på den sv. luth. grafgården i Stanton, Iowa, där det nu hvilar till uppståndelsens morgon.

Pastor Halland var en saktmodig man. Stilla och tålig gick han sin väg fram, och mycket sällan fick man från honom höra knot eller klagan. Han föredrog lidandet. Vid bekymmersamma tillfällen sjöng han gärna en psalm eller sång. En af hans älsklingssånger var 291 i Hemlandssångboken.

Innehållet i hans predikningar vara klart och bibliskt, men han var något saktfärdig i uttalet, hvartill kom, att hans röst var liksom hes och skärande. Han blef därför aldrig någon synnerligen populär predikant. Han var flitig i ordets betraktande, bevistade flitigt gudstjänsterna samt var mycket noga med att samla sitt folk till de dagliga andaktsstunderna. Ofta rördes han, i

Pastor Bengt Magnus Halland.

synnerhet under senare tiden, till tårar under ordets hörande. Det prästerliga ämbetet aktade han högt och var mycket rädd för att på något sätt vara Guds rike till anstöt.

Den 15 oktober 1865 förenades han i äktenskap med Hanna Swensson från Galesburg, med hvilken han hade nio barn. Två af dessa dogo endast några månader gamla. De öfriga äro: Otilia, gift med dr F. Jacobson i Brooklyn, N. Y.; Anna, gift med prof. Philip Dowell i Washington, D. C.; samt Selma, gift med mr Thomas Street i Florida. Beata och Ester äro hemma hos modern, Luther har anställning i St. Louis, Mo., och Lorens studerar vid synodens gemensamma läroverk i Rock Island, Ill. Vid sin död var pastor Halland 64 år, 10 månader och 2 dagar gammal. Han var en stilla, tålmodig och trogen Herrens tjänare.

"Så far i frid, du fridens man,
farväl du trogne Jonatan:
gack i din Herres glädje in
och lönen för din möda finn."

J. E. Rydbäck.

Pastor Victor Vixell.

Makarna Olaus Stake och Anna Katarina (född Moström), bosatta vid Gustafsfors bruk, Dalsland, och sedermera vid Sandvikens bruk, Gästrikland, Sverige, välsignades med åtta barn, fem söner och tre döttrar. Det andra barnet, en son, erhöll vid sitt dop namnet Victor.

Victor Vixell, hvilket senare namn han antog strax före sin prästvigning, föddes den 3 september 1853 vid Gustafsfors bruk, Torrskogs socken, Dalsland, Sverige. Hemmet var fattigt, men föräldrarna voro gudfruktiga, idoga och sparsamma. Fadern var smed till yrket. Lille Victor växte till under Guds beskydd och goda föräldrars vård. Tidigt fick han lära sig att bedja, och vid upphunnen ålder mottog han undervisning i läsning och skrifning dels i hemmet och dels i folkskolan, och på båda dessa ställen var Herrens ord den förnämsta kunskapskällan. Det visade sig snart, att gossen var af naturen rikt utrustad och ägde en osläcklig törst efter kunskap. Mycket läste han därför äfven på egen hand under sin tidigare ungdom, synnerligast bibeln och uppbyggelselitteratur. Omsider mottog han konfirmationsundervisning

och blef konfirmerad 1868. Antagen rätt tidigt såsom lärling vid bruket, arbetade han troget därstädes såsom smältare till år 1871, då han flyttade till Särboda bruk i Värmland och inträdde därstädes i samma arbete samt fortsatte därmed två år. Det afbröts dock under en längre tid af svår sjukdom. Sedan föräldrar och syskon år 1873 flyttat till Sandvikens bruk i Gästrikland, flyttade äfven han dit och arbetade där i smedyrket under fyra års tid. Under sin barndom och ungdom förde Vixell ett stilla, fromt, i det yttre oklanderligt lif. Aldrig deltog han i ungdomens syndiga nöjen och utsväfningar. Men flitig var han att besöka kyrkan och bönemötena, om än vägen var lång och ofta besvärlig. Han deltog med vördnad och kraft i sången och bönen och var en uppmärksam ordets hörare. Dock, enligt hans eget förmenande, saknade under denna tid hans kristendom den lifaktighet och den öppna bekännelse i ord och gärning, som den bort hafva. Men ungefär vid uppnådda 21 års ålder, under den tid, då mäktiga andliga rörelser förnummos i landet och heta strider utkämpades om Guds ords rena lära, blef han djupt rörd. Guds Ande grep hans själ kraftigt. Svåra trångmål fyllde hans hjärta. Det största, det viktigaste måste afgöras: skulle han helt lefva för Herren eller nöja sig med detta fromma sinne och yttre anständiga och gudfruktiga lif? Under denna tid gick han ofta för sig själf in i sin kammare eller ut i skogen, åtföljd endast af sin bibel, för att i stillhet få betrakta Guds sanning och utgjuta sitt hjärta inför sin Gud. Så småningom uppgick ljus för hans själ,

och "rättfärdighetens sol med salighet under sina vingar" sken klarligen. Från den tiden kunde han, trots alla skröpligheter, fritt bekänna sig vara ett Guds barn.

Nu väcktes ock begär i hans själ att få förkunna frälsuingens sanning, synnerligen bland hednavärldens i mörker vandrande skaror. På hösten 1877 reste han därför till Uppsala och inskrefs i Fjellstedtska skolan. Han grep sig an med studierna med lust och kraft, och härvid hade han målet, evangelii förkunnelse, i sikte. Under fem skolår fortsattes studierna. Sedan andra året af sin skoltid predikade han under ferierna än här och än där, men i synnerhet vid Korsnäs, Valbo och Sandvikens bruk. Men synnerlig kraft förkunnade han Herrens ord och afgaf ett den lefvande kunskapens och erfarenhetens vittnesbörd om syndares Frälsare.

Under studietiden i Uppsala ändrades hans afsikt med hänsyn till hednamissionsverksamhet. Han beslöt att begifva sig af till de förskingrade landsmännen i det förlofvade landet i väster. Medförande utmärkt afskedsbetyg från Fjellstedtska skolan anträdde han under sensommaren 1882 resan till Amerika. I Chicago mottogs han med glädje af släktingar och vänner. Sin första predikan i detta land höll han strax efter sin hitkomst i Zions-församlingens gamla kyrka. Redan samma års höst inskrefs han i den teologiska afdelningen vid Augustana College and Theological Seminary. Under två år idkade han därstädes studier, förberedande för det heliga predikoämbetet, hvilka studier dock något hindrades af en

svag hälsa, ja, en tid af allvarlig sjukdom, lunginflammation. Under ferietiderna tjänstgjorde han inom åtskilliga församlingar, i synnerhet i Cadillac och Tustin, Mich.

Vid Augustana-synodens möte i Andover, Ill., 1884, vigdes han den 22 juni, tillsammans med sjutton andra, till det heliga predikoämbetet. Erbjuden rätt förmånlig plats öfvertog han dock omedelbart församlingsvården inom den nybildade sv. ev. luth Ansgarius-församlingen i Manistee, Mich. Församlingen var liten och dess fält mycket stenbundet. Men med Andens kraft grep Vixell sig verket an. Kyrka uppfördes, och snart blomstrade församlingen i inre och yttre afseende. Efter tre års hårdt och troget arbete flyttade han 1887 till Joliet, Ill. Äfven där mötte honom mycket arbete och många bekymmer. Under hans vistelse i Joliet, en tid af omkring tio år, utförde han ett mycket troget och gediget arbete i Öfverherdens tjänst. Verkan däraf visade sig snart nog och skall för visso sent utplånas. Rätt mycket plågad af sjuklighet och ännu mera af den hos honom själf inneboende och bland landsmännen sorgligt härjande synden, kändes mödorna och bekymren ofta allt för tunga. Bön, Guds ords studium och arbete utgjorde hans ständiga sysselsättning. Ofta tillbragtes till och med nattens timmar i innerlig bön och åkallan. — Under denna tid företog han af hälsoskäl två resor till fosterjorden, den ena upptog sommaren 1890 och den andra tiden från juni 1892 till mars 1893. Under det han under dessa besök i Sverige sökte vid åtskilliga badorter en länge efterlängtad hälsa, var han dock

icke sysslolös. Under det förra besöket predikade han ofta här och där, under det andra regelbundet hvarannan söndag i Sandvikens bruks kyrka och hvarannan söndag i Högbo sockenkyrka.

Under sin vistelse i Joliet tog Vixell mycket verksam del i arbetet för det barnhem, som Illinois-konferensen förlade därstädes år 1892. Kraftigt ledde han det förberedande arbetet därför inom församlingen och i staden. Han var en af direktionens för detta barnhem första medlemmar och dess förste och fleråriga ordförande. Under allt ömmade han varmt för de värnlösas väl, och med ord och handling sökte han på allt sätt befrämja den sköna barmhärtighetsanstaltens framgång.

Nedbruten till kropp och själ lämnade Vixell sin kärvordna församling i Joliet år 1897. Efter en kort tids hvila öfvertog han församlingsvården i Tustin och Dewings Siding, Mich. Omkring tre års tid verkade han på dessa platser med nit, trohet och framgång. Äfvenledes tillsåg han under samma tid åtskilliga missionsplatser såsom Traverse City, Mancelona m. fl.

År 1900 flyttade han till Menominee, Mich., och öfvertog vården af därvarande Bethel-församling. Här fick han utkämpa sina sista strider, utföra sitt sista trogna arbete och nedlägga herdestafven.

Vixell var en *allvarlig kristen*. Hans uppsyn, hans ord, hans vandel, hela hans väsen bar en stark prägel af djupaste allvar. I Andens skola hade han genom många pröfningar lärt, att den kristnes och synnerligen den kristna själasörjarens lif på jorden är ingen lek, att här gäller

"tränga, ja, tränga sig fram,
annars är himlen förlorad."

Men hans allvar parades med mildhet och fördragsamhet. Hårda, bittra ord och omdömen voro ej hans. Led han oförrätt, bar han sådan med lugn och talade till sin Gud därom. Endast i närmaste släktingars krets eller under förtroligt samtal med sina intima ämbetsbröder fick någon annan än hans Gud blicka in i hans hjärtas gömma. Aldrig glömmes ett tillfälle, icke långt före hans död, då han på sitt säregna allvarliga sätt försäkrade, att, hända hvad som hända ville, aldrig skulle han säga något ondt om någon ämbetsbroder. Hade han varit föremål för kärlek och förtroende och knutit vänskapsband, syntes dessa å hans sida vara oslitliga. I hans bemötande af föräldrar och syskon, af ämbetsbröder och vänner yppade sig detta alltid. Allvarligt öm om sin egen själs och andras själars sanna väl var han alltid. Han hade gjort djupa och omfattande erfarenheter af hvad synd och nåd innebära. Mången gång gaf han uttryck åt djupt känd fruktan för faran af att, under det man predikade för andra, själf gå förlorad. Hans själs frälsning var föremål för innerlig bön och trogen omsorg.

Vixell var en *man*, man för sina åsikter, sin tro, sina ord och sina handlingar. Flyktighet var främmande för honom. Han stod stark på sanningens grund, sådan han genom Guds nåd fattat den. Alltid vågade han försvara sina åsikter, och han vek icke från hvad han trodde våra rätt.

Vixell var en god predikant, en öm själasörjare.

Begåfvad med en stark, manlig kropp, om än ofta plågad af sjukdom, begåfvad med en stark, manlig röst, ägande en sund kristlig karaktär, alltid i förtroendefullt förhållande till sin Gud, flitig i bönen och Guds ords studium, forskande djupt i lifvets och evighetens viktiga frågor, aktande Guds namns ära och själars frälsning det viktigaste af allt, stod han en vaksam väktare på Sions murar, varnande Guds återlösta folk för tidens faror, manande till bättring och tro. Sällan hafva vi hört en mera allvarligt djupgående, helgjuten Guds rena ords förkunnare.

I bekännelsen var Vixell *lutheran*, och detta i exklusiv mån. Mången kanske mente, att han var för sträng härvidlag. Men han hade med mottagligt hjärta vistats fem år vid Fjellstedtska skolan, två år vid Augustana-synodens prästbildningsanstalt, studerade alltid jämte sin bibel rent lutherska skrifter och var fullt viss i sin själ, att Guds ords rena och hela sanning fanns inom vår lutherska kyrka. För honom gällde det att hafva hela sanningen eller intet. Han kunde med Paulus säga: "Jag vet, på hvem jag tror." Nutidens unionistiska ande var för honom afskyvärd. Allt religiöst slidder-sladder hatade han.

Vixell ägde *rätt goda kunskaper*, så väl allmännyttiga som i synnerhet teologiska. Ej endast under sju års studier vid redan nämnda läroverk hade han inhämtat ett godt kunskapsmått, utan han hade sedermera troget och träget sökt öka detsamma. Med förkärlek studerade han teologiska arbeten, men sysselsatte sig i icke ringa mån med filosofiska, poetiska och andra studier.

PASTOR VICTOR VIXELL.

En stark *poetisk åder* rann genom Vixells själ. Rätt många smärre poetiska alster flöto ur hans penna, fastän han, på grund af sin tillbakadragenhet och en kanske allt för sträng självkritik, ej tillät många sådana att blifva synliga i tryck. För icke så få bland vårt folk torde dock signaturen "V. V." vara känd. Uti sin poesi, såsom i allt annat, rörde han sig hufvudsakligast på det religiösa området. Det var hans längtansfulla, trånande ande, sökande efter frid och hvila, som utgöt sig i poesiens sköna form. Den jordiska bild af frid och hvila, som skimrade för hans längtansfulla ande, tog form af en liten anspråkslös men hemtreflig hydda, belägen på stranden af en liten insjö, omgifven af Nordens prunkande natur, sköna blommor, mjuk gräsmatta, rik blandad löf- och barrskog, fågelkvitter och lekande vindar, allt skyddadt af den höga, klarblåa himmelen. På jorden fann han ej sin längtande andes mål, men han har funnit en skönare boning på evighetens strand.

Ända från sin tidiga studietid nästan oaflåtligen plågad af sjukdom blef Vixells sista allvarliga sjukdom kort, fastän ytterst plågsam. En längre tid hade den aningen varit stark, att arbets- och lidandestiden snart skulle sluta. Gång på gång nämnde han därom till sina närmaste. Och vid sitt [illegible]k i sin gamla kära församling i Joliet under våren gaf han under sin sista där hållna predikan uttryck åt denna aning. På sin födelsedag den 3 september 1902, 49 år gammal, insjuknade han allvarligt, och påföljande dags förmiddag vid half elfva-tiden fick han hemlof. Voro de kroppsliga plågorna svåra, så fann dock hans själ

mycken tröst och kraft hos syndares Frälsare. På tillfrågan om hans tillstånd svarade han: "Min själ är renad i blodet." Och på tilifrågan om han kunde tro sina synders förlåtelse, svarade han: "Ja, Jesu Kristi, Guds Sons, blod renar från all synd." Och vid ett annat tillfälle sade han med trosvisshet: "Jag har kämpat, jag har kämpat en god kamp. Farväl, o värld, med alla dina sorger." Hans sista hälsning till sina närmaste var: "Hälsa dem, att de söka sina själars frälsning i Jesus Kristus." Stilla och fridfullt flyktade hans själ, rengjord i Kristi blod, mot härlighetens rymder, förlossad, salig för evigt hos Gud.

Påföljande söndag, den 7 september, firades i Bethel-församlingens kyrka begrafningshögtid, bevistad af en stor skara församlingsmedlemmar och vänner. Pastor E. Boman höll predikan med Ef. 1: 7 såsom text. Pastor A. E. Hiller predikade med 2 Mos. 12: 11 såsom text. Kortare tal höllos af stud. Wm. Eldien samt två på platsen boende engelsk-talande pastorer.

Samma afton fördes den aflidnes kroppshydda till Chicago. Begrafningshögtid firades därstädes i sv. ev. luth. Zions-församlingens kyrka påföljande tisdag, den 9 september. Efter bibelläsning och bön af pastor A. P. Fors, höllos predikningar af doktorerna M. C. Ranseen och C. A. Evald, den förre med 2 Mos. 20: 9 och 10 och den senare med Jobs boks 16: 22 och 17: 1 såsom text. Dr L. G. Abrahamson höll personalierna. Gudstjänsten afslöts med bön af dr C. E. Lindberg. En stor skara af släktingar — åldrig moder, syskon och andra — och vänner, bland dem femton pastorer, var sam-

lad. Stoftet fördes därefter ut till den svenska lutherska begrafningsplatsen i Elmwood och vigdes under den sköna aftonstunden till griftero i familjegrafven därstädes. Jordfästningen förrättades af pastor F. A. Johnsson, biträdd af pastor V. Tengwald. Innerligt bedjande ljödo psalmens ord i aftonens frid, sjungna af den begrafningsfirande skaran:

"Beredd håll mig, o Jesu Krist,
att vänta
din ljufva ankomst, när du sist
vill hämta
ur tåredalen
från jordekvalen
din brud till dig i ljusa bröllopssalen."

Hvile hans lekamen i frid till uppståndelsens morgon.

Pastor Vixell, den trogne gudstjänaren, församlingsläraren och själasörjaren, har slutat sitt värf på jorden, nedlagt vandrings- och herdestafven, inträdt i Guds barns eviga ro och mottagit nådelönen från öfverherden. Frukterna af hans arbete i de trakter och församlingar, där han förkunnat fridens evangelium, skola länge förblifva, ja, de följa honom efter. F. A. J.

Till fru Christina Fridlunds minne.

Han kom till sist, den vän din ande kände.
så mildt, så fridfullt med sitt stilla bud.
och ljus vid ljus i dödens dal han tände.
och till dig summo tusen harpors ljud.
Så blef hon fylld, den längtan hos dig bodde,
så blef det verkligt, hvad du stadigt trodde,
och hvad du sade: "*Jesus kommer snart!*"

Ack ja, han kom, ej denna gång att grunda
sitt välde synbart i en fallen värld,
men *Herrens dag* vi veta dock tillstunda,
och segra skall han med sin Andes svärd.
Då skall han samla omkring sig de fromma,
och de med honom skola återkomma,
ja, än vi tro, *att Jesus komma skall.*

Lugnt flöt din dag likt rännil, som ur skogen
sig bortgömd smyger emot insjöns famn.
Lugn var din själ, och därför djupt förtrogen
med den, som bar för dig det högsta namn.
Om storm och strid din inre värld fått skaka,
så låg det minnet dock så långt tillbaka,
att det förglömts för det: "*Han kommer snart.*"

FRU CHRISTINA FRIDLUND.

[Dr. C. E. Lindbergs moder.]

Född den 11 juni 1826. Död den 16 maj 1902.

Du var en ödmjuk Herrens tjänarinna,
och gärna dvaldes du vid Mästarns fot.
Där fick din själ sin högsta glädje vinna
i frälsarordet, som du tog emot,
och trötta sinnen kunde du hugsvala,
då du fick barnsligt om den vännen tala,
som trofast lofvat: *"Se, jag kommer snart!"*

Åt vänner gaf du ett odeladt hjärta,
för dig var främmande det minsta svek.
Du delade med sorgsna deras smärta,
i pröfningsdagar ej från dem du vek.
Men sådan storhet stundom sent vi skatta,
och sådan storhet kanske först vi fatta,
då allt blir klart hos *den, som kommer snart.*

Så slumra ljuft, en enkel krans på griften
med hjärtats tack till dig jag lägger ned.
Jag tror som du på löftet uti skriften,
jag tror, att han, som intill döden led,
fullkomlig seger skall i världen fira,
att allt skall böja sig för Jesu spira,
Kom, Jesus, kom! — Ack ja, *du kommer snart!*

LUDVIG.

Ingeniör Anders Forsberg.

På ett underligt sätt bereder och fostrar Gud ofta sina tjänare för att skickliggöra dem att tjäna honom och gå hans ärenden. Gud ser icke så mycket på huru länge, utan huru troget de hafva tjänat honom. När de hafva fullgjort sitt kall och fullbordat sin tjänst, så kallar han dem till hvila, om deras arbetsdag enligt vår räkning icke är mer än halfskriden. Detta kan man äfven säga om den, hvars lefnadsteckning vi med några ord vilja nedskrifva.

Ingeniören Andrew Forsberg föddes i Gagnef församling, Dalarne, Sverige, den 27 juli 1864. Vid fyra års ålder fick han följa med sina föräldrar, Johan och Anna Forsberg, till Amerika, dit de reste för att skaffa sig en bättre utkomst. De kommo efter en lång och svår resa till Cambridge, Minn., där de bosatte sig på ett frihemman. Där fick lille Forsberg tillika med föräldrarna lära sig, huru svårt och mödosamt nybyggarelifvet är för den fattige immigranten. Men han växte upp under föräldrarnas vård och fick af dem lära sig allvar och gudsfruktan. Man märkte tidigt hos den lille gossen en ovanlig fatt-

ningsförmåga samt en djupsinnig blick, hvilket allt tydde på, att han skulle blifva till gagn och nytta för Guds rike. Hans föräldrar sparade ingen möda att gifva honom en så god och vårdad uppfostran som möjligt. De önskade, att han måtte blifva en Herrens tjänare. Vid 15 års ålder sändes han därför till Gustavus Adolphus College i St. Peter, Minn., hvarest han underhölls af föräldrarna i tre års tid. Därefter fortsatte han sina studier vid Augustana College och aflade mogenhetsexamen därstädes 1886.

Nu stod den 22-årige ynglingen vid skiljovägen. Frågan blef, hvilken lefnadskallelse han skulle välja. Han måste nu bestämma sig. Han hade känt håg och lust samt en inre kallelse att blifva präst, men nu bäfvade han för det stora ansvar, som detta ämbete medförde, och så tyckte han, att han var olämplig till präst, emedan han hade mycket svårt för att på ett ledigt och flytande sätt uttrycka sina tankar. Vid detta kritiska tillfälle i hans lif innehade han tre kallelser: 1) att fortsätta såsom skolläraare, 2) att förestå en vakant församling med Guds ords predikan, 3) att blifva medhjälpare åt grufingeniör Per Larson i Iron Mountain, Mich. Han antog den tredje kallelsen. Han fattade ett sådant tycke och kärlek till detta kall, att han beslöt att utbilda sig till ingeniör. Han reste därför till Ann Arbor, Mich., och genomgick på två år den för denna examen föreskrifna kursen. Sedermera fick han anställning i Republic, Mich., där han stannade i fem år och utförde ett storartadt arbete. 1893 kom "den dyra tiden". Forsberg kände det då, som

om han hade stått i vägen för någon, och därför lämnade han sin befattning för att söka sin utkomst på annat håll. Han lefde i fattigdom och försakelser; hans stora planer blefvo grusade och hans framtidsutsikt mycket mörk. På hösten 1898 begaf han sig till Douglas Island, Alaska, för att söka arbete i guldgrufvorna därstädes. Där arbetade han med framgång, tills han genom en olyckshändelse omkom den 12 jan. 1902 i en ålder af 37 år, 5 månader och 15 dagar. Den 10 aug. 1888 ingick Forsberg i äktenskap med fröken Anna Mathilda Anderson. Äktenskapet välsignades med tre barn: Per Johan Harald, född den 6 juli 1889; May Anna, född den 14 maj 1892; Esther Andrea Helena, född den 26 juni 1902.

Vi hafva nu visat den yttre ramen af ingeniör A. Forsbergs lif; nu vilja vi låta hans skol- och klasskamrat pastor J. E. Linnér berätta något om Forsberg såsom studerande:

"Forsberg var i allt, hvad han företog sig, mycket samvetsgrann. Såsom mången annan studerande. hade han att kämpa med fattigdom och umbäranden under sin studietid. Han var därför ofta i bekymmer för hvarifrån det nödiga till studiernas fortsättande skulle komma. Men genom sparsamhet och flit gick det. F. var i många afseenden rikt begåfvad. Sina studier skötte han troget, och gaf läraren honom blott tid att svara, blef han aldrig svaret skyldig. F. tänkte nämligen sakta men djupt. Hans älsklingsämnen voro matematik och filosofi.

Forsberg kom till skolan med för sin ålder (endast 15 år) ovanligt djupa kristliga intryck. Eme-

Ingeniör Anders Forsberg.

dan han troligen aldrig fallit ur döpelsenåden, kände han sig ofta bedröfvad däröfver, att han ej erfarit någon så kännbar förnimmelse af synd och nåd som många andra af hans kamrater. Han var ofta bekymrad öfver sin ställning, men det kom sig däraf, att han dömde sig alltid hårdt själf. Guds ord brukade han flitigt. På knä började och slutade han alltid dagen. Söndags f. m. och oftast äfven kvällen besöktes gudstjänsten, och den öfriga delen begagnades till enskild uppbyggelse. F. var såsom studerande en stilla, ödmjuk, allvarlig kristen. Han var ganska sluten af sig, och endast den, som stod honom nära, förstod honom. Den, som han hade förtroende till och med hvilken han var närmre bekant, meddelade han öppet och förtroligt sina andliga erfarenheter. Vid sådana tillfällen var han, äfven sedan han blifvit äldre, alldeles som ett barn.

Hvad som mycket oroade honom under skoltiden, var ovissheten, om han var kallad till att blifva präst. Han älskade Gud och ville tjäna honom; han älskade sina medmänniskor och ville gärna för dem peka på Frälsaren, men han ansåg sig sakna gåfvor för predikokallet. F. sade som Moses, att han vore ingen "talför" man, och däri hade han delvis rätt. F. höll dock alltid goda, innehållsrika predikningar. Genom umgänge med ingeniör Per Larson i Iron Mountain, Mich., och särskildt genom att se, hur mycket godt han uträttade för Guds rike såsom lekman, beslutade han sig för att, hvad hans jordiska utkomst beträffade, blifva gruf-ingeniör, men att för öfrigt offra så mycken tid som möjligt åt andlig verk-

samhet. Och få, om någon af våra lekmän, hafva villigare, trognare och på ett mera försakande sätt än F. tjänat Herren och vårt samfund."

Forsberg var en stilla, allvarlig och varmhjärtad kristen, som med hela sitt lif bevisade sin kärlek till Herren; han brann af nitälskan för sin egen och sina medmänniskors frälsning. Under veckans arbetsdagar skötte han sitt arbete, på söndagen var han alltid på sin vanliga plats i kyrkan; när han blef anmodad, predikade han både under veckan och på söndagarna. Ankommen till Republic, Mich., blef han strax invald till diakon, och denna befattning innehade han, till dess han flyttade därifrån. Den tid, under hvilken Forsberg vistades i Republic, hade stor betydelse för hans andliga lifs utveckling; han liksom mognade i Herrens skola, och den kraftige mannen framträdde. Mellan åren 1888 och 1889 blåste det en Andens pingstvind genom dessa bygder, och många människor blefvo förda från mörkret till ljuset, från satans makt till Gud. Forsberg blef då ett godt stöd för pastorn i församlingen, hvilken betjänade tre församlingar och var alldeles öfverhopad af arbete. Forsberg blef därför mycket anlitad såsom predikobiträde. Till en början var han mycket saktfärdig i sitt predikosätt, men det dröjde icke så länge, förr än han var af allmänheten ansedd såsom en ypperlig predikant. Hans tal bar allvarets prägel, och hans ord voro spjut och pilar i de ogudaktigas hjärtan men en ljuf balsam för de gudfruktiga. Man blef aldrig trött på att höra honom predika, emedan hans tankegång var klar och innehållet

var djupt tilltalande och på sak gående. Han kunde så predika lagen, att åhörarna darrade och bäfvade samt kände styng i sina hjärtan, och evangelium till tröst och uppmuntran. Ofta blef han beskylld för att vara en lagpredikant, men de, som kände honom och förstodo hans framställningssätt, visste, att så icke var förhållandet. Han var en frigjord och benådad själ, som hade sin fristad vid Jesu kors och som fröjdades med den hopen, som håller högtid omkring Guds ord.

Om man kan tala om någon hvila eller ro på jorden, så genomlefde Forsberg en sådan tid under de två första åren af sin vistelse i Republic. Det var frid och endräkt i församlingen, och här och där hörde man den frågan: "Hvad skall jag göra, att jag må blifva frälst?" Han blef då ett redskap, som Gud använde, till många själars frälsning. Tillsammans med de öfriga kristna i församlingen vistades han i Guds örtagård, där de "fingo smaka och se, huru ljuflig Herren är." Men efter denna hvila och vederkvickelse följde en väldig storm, som hotade att fördärfva hela Guds sköna plantering i denna trakt. Partier uppstodo, hvilka stredo emot hvarandra så, att brödrakärleken höll på att kallna. Forsberg framträdde då på sitt lugna och allvarliga sätt, sökande att med Guds ord bilägga striden samt föra de stridande till andlig sans. Under denna oroliga tid kom han själf i tvifvel och stor andlig nöd. Han började att betvifla sitt barnaskap, emedan han icke såsom mången annan kunde angifva dag eller stund för sin omvändelse. Han visste dock ingen tid, då han icke hade älskat Herren. När

han skulle predika, brukade han kunna finna text utan svårighet, men under denna tid letade han igenom hela bibeln utan att finna, hvad han sökte efter. Han tillbringade mycken tid med att läsa, bedja och meditera, men intet syntes hjälpa. När han icke fick någon tröst i Guds ord och icke tycktes finna några kännetecken på sitt barnaskap, blef det mycket mörkt för honom på hans väg. Då han pröfvade sig själf enligt Guds ord, kom han till den öfvertygelsen, att han älskade Guds barn och trifdes väl bland dem, men om han älskade Gud, visste han icke. Men i denna stora nöd kom ett Guds ord till honom, hvilket dref otron på flykten och beröfvade djäfvulen hans vapen. Detta Guds ord var 1 Joh. 5: 1: "Hvar och en som älskar den som födde, han älskar ock den, som är född af honom." Forsberg drog då denna slutsats: när jag älskar dem, som äro födda, så älskar jag Gud, som födde. Så fick han då genom Guds nåd förvissning därom, att han var Guds barn, och han fröjdade sig i Gud, sin Frälsare. Med trohet och nit fortsatte han att verka Herrens verk både i Michigan och Alaska till dess han fick nedlägga sin pilgrimsstaf. Han kände det tungt och mycket svårt att bo bland fiender till Kristi kors, men han försökte på allt sätt befrämja Guds verk. När han hade någon ledig stund, gick han omkring och talade med sjuka samt läste och bad för dem. Det var Forsberg, som påbörjade vår mission i Alaska och gjorde den andliga nöden därstädes känd bland vårt folk. Evighetens dag skall göra klart, huru mycket godt ingeniör A. Forsberg såsom lekman uträttat för Guds rikes

befrämjande och själars frälsning. Lefve hans minne i salig hågkomst! Hans arbete skall icke blifva olönt på uppståndelsens morgon.

ERLAND ANDERSON.

Charles P. Holmberg.

Charles P. Holmberg föddes i Fjerrestad, Skåne, den 8 mars 1840. Efter slutade sockenskolstudier insattes han i murerilära. Han arbetade sedermera i detta yrke under någon tid i Helsingborg samt i Köpenhamn, hvarefter han styrde kosan till Stockholm, hvarest han fortsatte samma yrke, på samma gång han ägnade sig åt ritöfningar och matematiska studier i akt och mening att blifva skickliggjord att på egen hand planlägga och föreståbyggnadsföretag. Men knappt hade han nått detta sitt önskningsmål, förrän han efter en kortare tids lyckad praktik som förman angreps af "Amerikafeber". Genom flitigt deltagande i skarpskytteröreIsen hade han fått en viss lust för krigiska idrotter, och för honom hägrade det lockande hoppet om vinnande af snar befordran i det pågående inbördeskriget i Nord-Amerika. I en förtrogen ungdomsväns sällskap styrde han 1865 kurs mot den fjärran västerländska kusten, därtill mest bevekt däraf, att han i ett gladt och obevakadt ögonblick gifvit antydde arbetskamrat och umgängesbroder det löftet, att han skulle följa honom hän öfver de djupa vattnen till det

land, där lyckan skulle stå dem bättre bi än i älskadt men fattigt fädernesland. Men knappt hade den hurtige tjugufemårige skarpskytten satt sin fot på Atlantens jungfruliga västerkust, förrän han möttes af den för honom nästan förkrossande nyheten, att kriget redan var slut. Han blef en af de säkerligen få, som verkligen fällde tårar öfver detta dock så lyckliga förhållande.

Men nog väntade honom i alla fall kamp och strid i detta land.

Först utöfvade han oförtrutet sitt yrke och rönte därvid stor framgång, förestående, som han gjorde, flera betydande byggnadsföretag. Han ångrade ock på senare år, att han låtit beveka sig att lämna sitt respektabla och indräktiga lefnadskall. Jämte utöfvandet af detta ägnade han sig snart nog därjämte åt verksamhet för brandstodsbolag. Sedermera uppmuntrades han af betrodde män i kyrkan att tillsammans med herr Jonas Engberg och pastor C. O. Lindell köpa Augustana-synodens då fal varande bokhandels- och förläggareverksamhet. Denna affär öfvertogs af nämnda män år 1874. Sedan den sistnämnde utträdt ur firman, omorganiserades densamma under namn Engberg-Holmberg Publ. Co. Rörelsen gick med åren allt bättre och bättre, tills synoden efter ett antal år upptog en storartad verksamhet af samma slag, hvarvid helt naturligt den "privata firmans" aktier alltmera sjönko, Firman fortsatte dock sin affär med hoppfullt nit, äfven sedan herr Engberg år 1890 aflidit. Herr Holmberg vakade troget öfver det hela, dels som president och dels som kassör. Det var hans

hjärtas lust att se den ena värderika boken efter den andra utgå från deras tryckeri, men mest gladde han sig däröfver, att den stora förmånen förunnades honom att till sist få vara med om publicerandet af den heliga bibeln i ett lämpligt och vackert format, särdeles afpassadt för utdelning bland nattvardsbarn och i söndagsskolor. Med oförställd kristen fröjd var det, som han jämte en viss pastor "läste prof" på det sköna arbetet, hvilket ock genast vann sällspordt stor spridning.

Under de två sista åren drog han sig, trött och mätt af arbete och bekymmer, helt tillbaka i skötet af sina nära och kära i sitt hem. En inre aning sade honom, att hans strider snart vore utkämpade, att hans dag lutade till afton. Städse hade han haft sin bästa förnöjelse vid Guds ord, tolkadt i templet och läst i hemmet. Detta blef förhållandet i ännu högre grad under de sista åren. Därvid begrät han ofta mer än ett utbrott af sitt af naturen så eldiga och häftigt uppbrusande lynne. Hans lärare hade tillfälle att gång efter annan därvid ihågkomma detta uttryck i en af våra psalmer: "Män'skor mina brister minnas, Gud min tro och bättring ser." Allt mildare, gladare och förnöjdare blef han, i den mån han kände skuggorna breda sig omkring honom i lefnadens kväll.

Under sin vistelse i Stockholm kom han genom åhörandet af magister C. O. Rosenii anderika och praktiska predikningar till bekymmer om sin själs frälsning. Äfven om det icke då kom till full öfvergång från död till lif, så hade han likväl er-

Charles P. Holmberg.

hållit ett för hela sin lifstid outplånligt hjärteintryck. Genast vid sin ankomst till Chicago 1865 kom han i personlig beröring med Immanuelskyrkans dåvarande herde, pastor Erl. Carlsson, och slöt han sig ofördröjligen till sagda kyrka, af hvilken han var en trogen och aktiv medlem ända till sin lefnads slut. Han kom ock snart nog i den saliga ställningen till sitt lifs Gud, att på honom i det inre och i det yttre sannades hans lefnadsmotto: "Herren är min hjälpare, och jag skall icke frukta" (Ebr. 13: 6).

Vid olika tider tjänstgjorde herr Holmberg som kyrkovärd och diakon i församlingen; den senare befattningen innehade han under en följd af år till sin död.

Han var medlem af byggnadsdirektionerna för de båda kyrkornas å Sedgwick-gatan uppbyggande; och vid den senares uppförande förestod han mureriarbetet.

Ofta representerade han församlingen vid synodal- och konferensmöten.

Holmberg var en regelbunden kyrkobesökare och en sällspordt trogen åhörare. Och när han kom hem från templet, där han ofta gjorde anteckningar ur den åhörda utläggningen, gjorde han, såsom vi i Apg. 17: 11 läsa om Pauli och Silae åhörare i Berea: "de forskade i skrifterna, om det så förhölle sig". Detta är ock vägen att komma till och blifva bevarad i tron, såsom det ock heter i den därpå omedelbarligen följande versen: "Många af dem blefvo därför troende".

Såsom han var en kyrkans trogne son, så var han ock en mer än vanligt lycklig hemvän. Han

mottog någon gång inbjudning till trogna vänners hem, men han föredrog helst att hafva dem hos sig. Därvid förekom, jämte animeradt samtal om dagens frågor, än på det kyrkliga och än på det politiska området, läsning af skönlitteratur samt uppbyggliga stycken, men äfven sång och musik. Dessa voro oförgätliga stunder. Tecknaren af denna enkla minnesruna erinrar sig, hurusom en gång hela det lutherska "prästsällskapet" jämte fruar instämde i sköna och kraftiga sånger under orgel- och pianoackompagnement i detta vänsälla hem. Bland sångarne vid det tillfället räknades ock doktorerna Erland Carlsson och Olof Olsson.

Nu ljuder sången mera sällan i detta fridhem. Där höras nu änkans och de ofta samlade adoptivbarnens suckan. Men allt ibland skingras sorgemolnen vid tanken på den sörjdes så lyckliga slut. Strax efter lyktad morgonbön i kretsen af de sina den 20 maj 1902 kom helt plötsligt dödsbudet genom ett häftigt anfall af "peritonitis", hvarvid han insomnade i den sista sömnen med dessa böneord på sina bleknande läppar: "Herre Jesus, hjälp mig!"

Han var vid sin död 62 år, 2 månader och 12 dagar gammal. Han inträdde i äktenskap med fröken Wilhelmina Dorothea Wetterlund från Eksjö den 1 september 1866, och efterlefver hon honom jämte sex fosterbarn.

Under synnerligt stor tillslutning firades herr Holmbergs högtidliga begrafning söndagen den 25 maj. Efter sång, bibelläsning och bön i sorgehuset samlades man i kyrkan, där en högtidlig

och anslående begrafningsgudstjänst firades, hvarvid kyrkokören och manskören Lyran deltogo med skön sång. Efter bibelläsning och bön af teol. doktor S. P. A. Lindahl höllos tal af doktorerna C. A. Evald och M. C. Ranseen samt pastor H. O. Lindeblad, hvarpå några sorgebetygelser från Sverige och olika delar i detta land jämte kyrkostyrelsens sorgeresolutioner upplästes.

Efter slutad altartjänst och sedan den stora skaran, som fyllde det rymliga templet till sista plats, tågat förbi båren och kastat den sista afskedsblicken på den hänsofnes så välbekanta och fridfulla drag, styrdes färden mot grafgården Graceland, där jordfästningen förrättades af dr Evald, assisterad af dr Ranseen.

Frid öfver den hädankallade samfundsmannens och trofaste vännens minne!

C. A. E.

Carl Gustaf Thulin.

Augustana-synoden har inom sina församlingar många män, som förtjäna namnet samfundsmän. De hafva icke blott den lokala församlingens väl om hjärtat utan samfundet såsom ett helt. I kyrkligt hänseende taga de intresse icke blott i det lokala utan äfven i det allmänna. En sådan man var Carl Gustaf Thulin. I sitt föräldrahem i Höja klockaregård i nordöstra delen af Skåne, där han föddes den 26 juli 1835, erhöll han i likhet med de öfriga syskonen en god uppfostran i kyrklig riktning. Flera af syskonen hafva ock tagit kraftig del i arbetet i Guds rike. Exempelvis må anföras kyrkoherden O. V. Thulin i Välinge, organisten i Höja församling, Svante Jakob Thulin, och den älskvärda änkefru Cervin i Rock Island.

Thulin, som ankom till Amerika i sällskap med professor T. N. Hasselquist, då denne återvände från ett besök i Sverige 1870, gjorde sig snart känd inom samfundet icke allenast på grund af det intresse, han tog i det kyrkliga arbetet, utan äfven på grund af de förtroendeposter, som han tid efter annan innehade. Efter att hafva vistats någon

C. G. Thulin.

tid i Paxton, blef han föreståndare för svenska lutherska tryckföreningens bokhandel i Chicago. Då denna försåldes till herrar Engberg och Holmberg, flyttade han till Moline och förestod under en följd af år denna firmas filialbokhandel i nämnda stad. Under de tolf år, han skötte denna syssla, tjänstgjorde han tillika som affärsföreståndare för vår samfundstidning "Augustana". Därpå tjänstgjorde han i tre års tid som affärsföreståndare för Augustana Book Concern. Under de senare åren af sitt lif var han intresserad i flere affärsföretag i Moline. Med framgång skötte han det, som var honom anförtrodt. Detta berodde därpå, att han var trogen och vänlig samt ägde förmåga att sköta affärer. De goda kunskaper, den erfarenhet och belefvenhet, han ägde, bidrogo i icke ringa mån härtill. Han genomgick nämligen i sina gossår folkskolan, studerade sedan någon tid vid latinskolan i Helsingborg och blef därefter bodbetjänt i Paul Isbergs speceributik i Lund i fem år och däreffer bokhållare i Malmö i tre år. Före sin resa till Amerika uppehöll han sig i Berlin, Tyskland, under en tid af åtta år och förvärfvade sig där på grund af sin duglighet anställning som bokförare och uppsyningsman. Thulins förtroende inom synoden var stort, hvilket kan ses äfven däraf, att han i sjutton år beklädde kassörsbefattningen inom densamma och en tid (synodalåret 1889—1890) var medlem i direktionen för Augustana College och teologiska seminarium.

I äktenskap var Thulin förenad första gången med fröken Amalia Johnson, dotter till aflidne pastor John Johnson, och andra gången med frö-

ken Christine Anderson från Red Wing, Minnesota. Med den förra ingick han i äktenskap 1876. Hon efterlämnade vid sin död sönerna Ernest C., Luther C. och Milton S. samt dottern Edith L. Georgina. Med den senare, hvilken öfverlefver honom, ingick han äktenskap 1893.

Thulin afled i tron på Herren tisdagen den 22 april 1902 efter endast en veckas sjukdom i lunginflammation. Begrafningen ägde rum söndagen den 27 april från lutherska församlingens i Moline, Ill., kyrka, af hvilken församling han var medlem. Hans stoft hvilar i "Riverside" grafgård i Moline.

Thulin var en kristlig karaktär. Många år före sin död föll han i en mycket svår sjukdom, hvilken fick vara ett medel att föra honom närmre Herren. Han var en öm make och fader och en trofast vän. Frid öfver hans minne!

A. W. Stark.

Korsbanerets tryckning har, då detta skrifves, hållits tillbaka omkring en veckas tid i väntan på manuskriptet till pastor Quists lefnadsteckning. Underrättelse har nu ingått, 1) att den, som lofvat skrifva denna lefnadsteckning, ombedt annan person att skrifva densamma, och 2) att hon icke vore att förvänta inom ytterligare två veckors tid. Hon kan därför förekomma först i nästföljande årgång.

Hemförlofvade stridsmän.

> Nu begära de ett bättre, det är, ett himmelskt; därför skämmes Gud icke vid dem, icke vid att kallas deras Gud; ty han har beredt åt dem en stad.
>
> *Ebr. 11: 16.*

De hafva nedlagt vapnen nu,
och stridstrumpeten tystnat. O,
de gamla hjältarna ha gått
från striden till en evig ro.
Här stodo de i många år
och stridde Herrens strider, men
de hembud fått, och aldrig mer
de tåga ut till strids igen.

De satte icke kött till arm,
de stridde ej med svärd af stål;
men lifvets ord var deras svärd,
och himmelen var deras mål.
Mot lögn och ränker, synd och brott
de drogo ut i helig strid.
De stodo trogna på sin post
i solklar som i mulen tid.

Ej stredo de för gods och gull,
och ej för ett bestyrkadt namn,

men för att själfva med sin hjord
få ankra uti himlens hamn.
Och genom eld och vatten gick
väl deras väg så mången gång
och genom rykte ondt och godt
och genom lockelser och tvång.

Ja, emot mörkrets hela här
de hjältar kämpade *i tron.*
De målet nått, de hvila nu,
de segrat, funnit ljufva ron.
O, skulle vi begråta dem
och kläda oss i sorgeskrud?
Du dem oss gaf, du ock dem tog,
dig vare lof för allt, o Gud!

Du dem oss gaf och genom dem
välsignelse i ymnigt mått;
ja, kärfvar skola bärgas in
som skörd från ädel säd de sått.
Du dem oss gaf; och när du tog
de såningsmän, vi bedja så:
sänd trogna tjänare att ej
de fallnas led må tomma stå.

O Herre, när du från oss tar
de gamla, kära fäder, — lär
oss yngre vandra samma väg
och samma ande oss beskär.
Ja, må vi bygga på den grund,
som våra fäder byggde på:
den gamla grund, som stått och står
när dödens kalla vågor slå!

Guds verk skall ständigt gå framåt,
fast sina tjänare han tar
från arbetet till hemmet, där
"en sabbatshvila står dem kvar".
Så låt' oss verka Herrens verk
den lilla tid, som återstår.
Vi skola segra, segra, ty
vi äro hans, och han är vår!

GUSTAF E—N.

IV.

KYRKO-ALBUM.

---

1. Präster,

till det heliga ämbetet vigde vid Augustana-synodens möte i Ishpeming, Michigan, 1902.

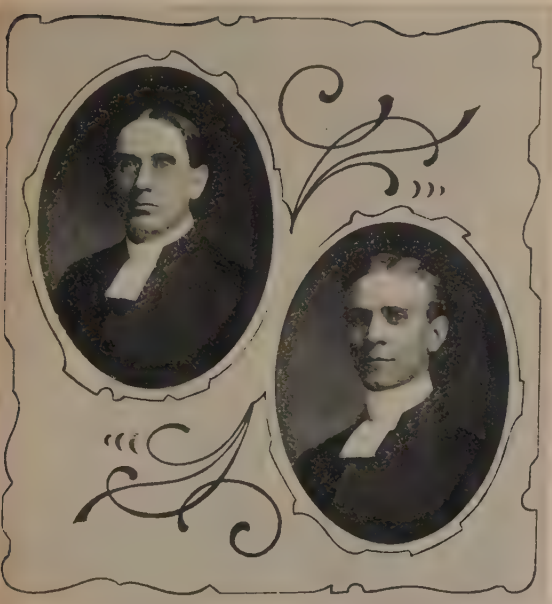

Gustaf Anderson. Alexis Andreen.

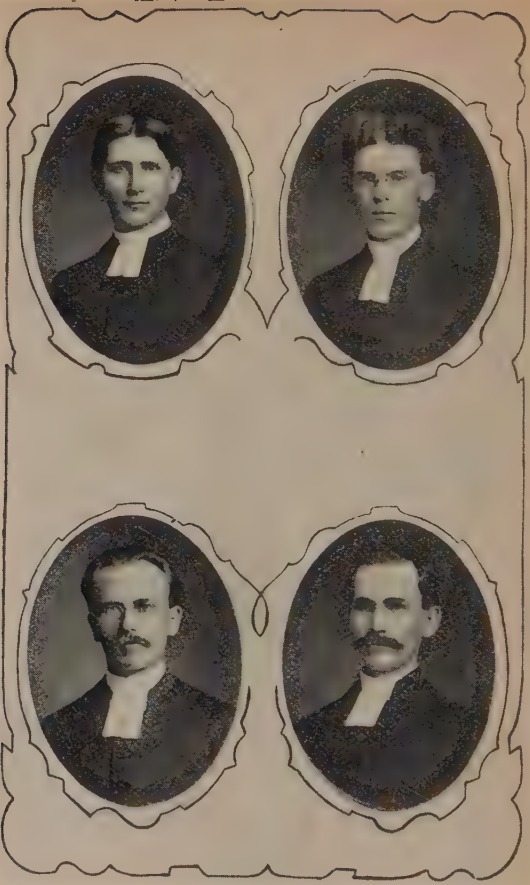

A. F. Burgstrom.
A. W. Edwins.

Gustav A. Elliot.
J. H. Ford.

Peter Froeberg.
A. S. Hamilton.

J. Gullans.
Joseph Knanishu.

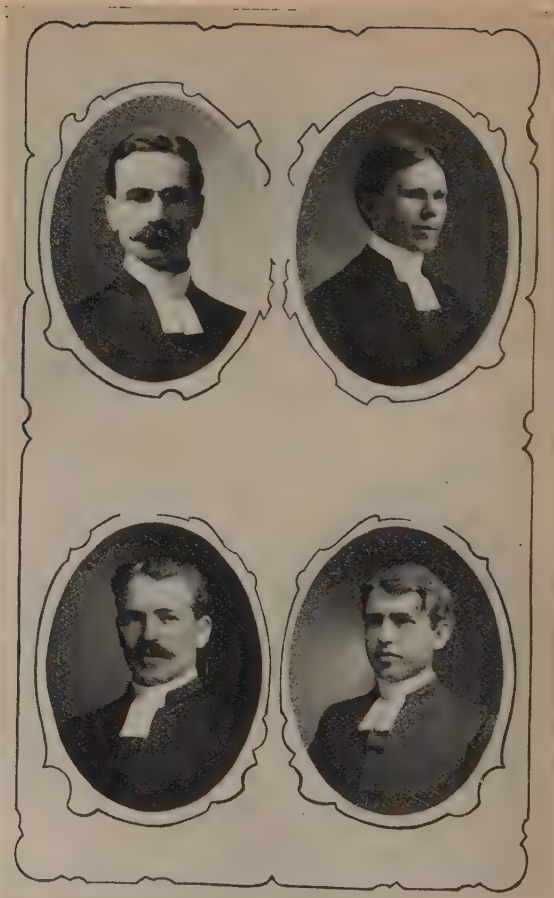

C. A. Lindvall.
A. F. Lundholm.

J. E. Lorimer.
David Magnuson.

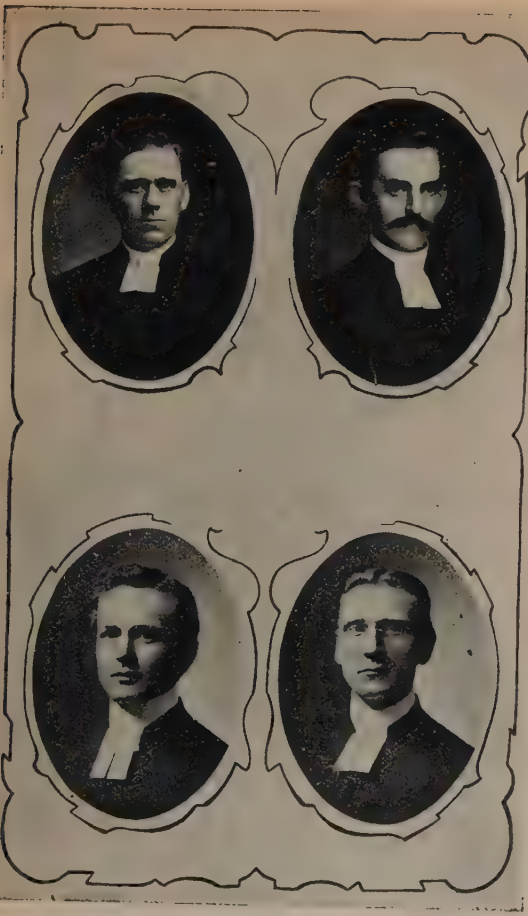

Aug. A. Nelson.
Gottfred Nelson.
O. J. Nelson.
G. S. Ohslund.

Korsbaneret.

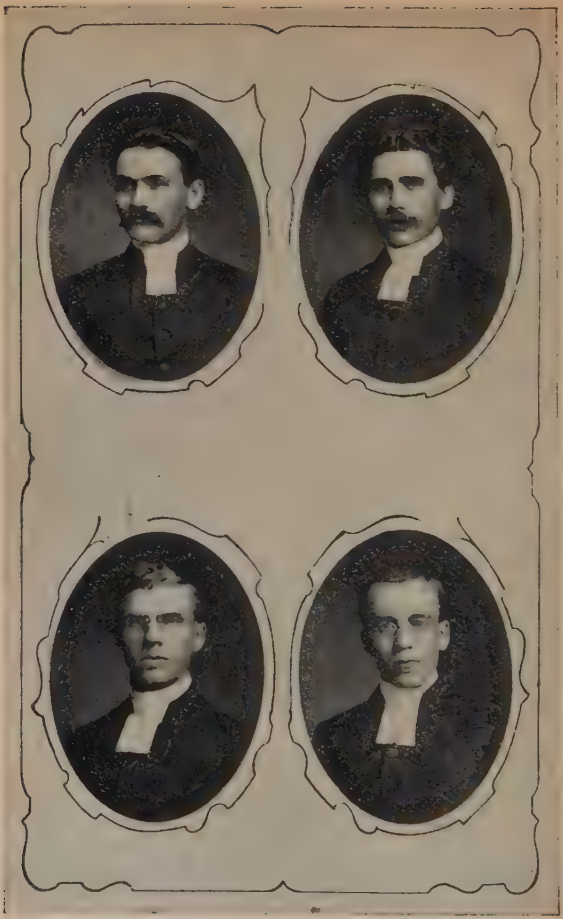

Peter E. Ording.
J. P. Regner.

J. M. Persenius.
Olof Wallin.

2. Kyrkor och prästhus.

1. Sv. ev. luth. församlingens i Hoffman, Minn., kyrka.

2. Sv. ev. luth. församlingens i Atwater, Minn., kyrka.

2. Interiör af församlingens i Atwater, Minn., kyrka.

2. Interiör af församlingens i Atwater, Minn., kyrka.

3. Sv. ev. luth. församlingens i Spruce Hill, Minn., kyrka.

4. Sv. ev. luth. församlingens i Fahlun, Minn., kyrka.

4. Sv. ev. luth. församlingens i Fahlun, Minn., prästhus.

5. Sv. ev. luth. församlingens i Kensington, Minn., kyrka.

6. Sv. ev. luth. Nathanael-församlingens i Lincoln co., South Dakota, kyrka.

7. Sv. ev. luth. församlingens i Metropolitan, Mich., kyrka.

8. Sv. ev. luth. Bethania-förs. i Grand Marais, Mich., kyrka.

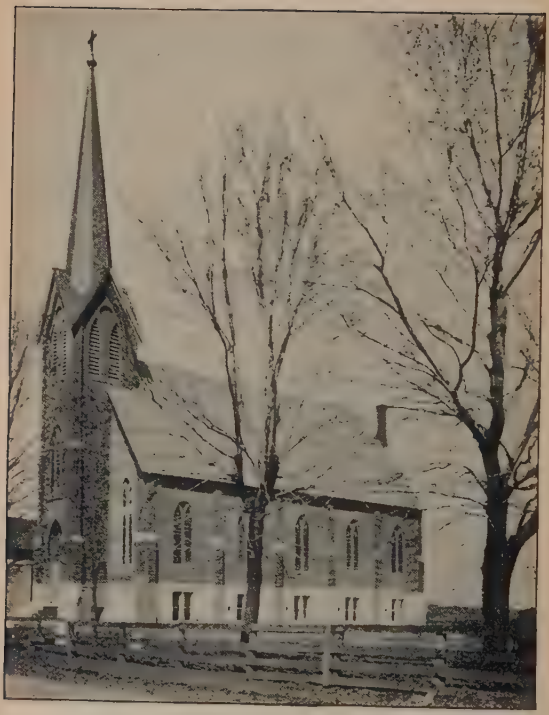

9. Sv. ev. luth. församlingens i Porter, Ind., nya kyrka.

10. Bethesda-föreamlingens i South Chicago, Ill., kyrka.

11. Sv. ev. luth. församlingens i Swedesburg, Iowa, kyrka.

11. Församlingens i Swedesburg, Iowa, prästhus.

12. Sv. ev. luth. Nebo-församlingens i Peale, Pa., kyrka i Peale.

12. Interiör af Nebo-församlingens i Peale, Pa., kyrka i Peale.

12. Sv. ev. luth. Nebo-församlingens i Peale, Pa., kyrka i Grassflat.

13. Sv. ev. luth. Hebron-förs. i Burdick, Kansas, kyrka.

14. Sv. ev. luth. Ekedahl-församlingens i Valparaiso, Nebr., kyrka.

14. Interiör af Ekedahl-församlingens i Valparaiso, Nebr., kyrka.

15. Sv. ev. luth. församlingens i Hutto, Texas, nya kyrka.

15. Interiör af församlingens i Hutto, Texas, kyrka.

16. Sv. ev. luth. Gethsemane-förs. i Seattle, Wash., nya kyrka.

16. Interiör af Gethsemane-församlingens i Seattle, Wash., nya kyrka.

16. Sv. ev. luth. Gethsemane-förs. i Seattle, Wash., gamla kyrka.

17. Sv. ev. luth. Bethania förs. i Olean, N. Y., kyrka

18. Sv. ev. luth. församlingens i Gibbon, Minn., kyrka.

19. Sv. ev. luth. församlingens i Granville, Ill., kyrka.

20. Sv. luth. församlingens i Aledo, Ill., nya kyrka.

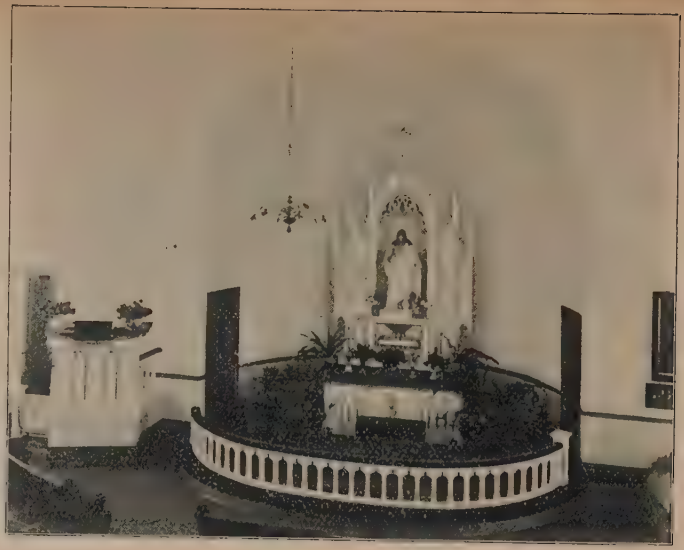

20. Interiör af sv. ev. luth. förs. i Aledo, Ill., nya kyrka.

21. Sv. ev. luth. församlingens i Fairhaven, Wash., kyrka.

22. Sv. ev. luth. Libanon-f rs. i Winburne, Pa., kyrka.

23. Sv. ev. luth. församlingens i Unity, Wis., kyrka

23. Interiör af sv. ev. luth. församlingens i Unity, Wis., kyrka.

24. Sv. ev. luth. förs. i Wenona, Ill., kyrka.

1. **Sv. ev. luth. församlingens i Hoffman, Minn., kyrka**

byggdes 1897, hufvudsakligen af medlemmar af Vännersborg-församlingen, emedan gudstjänstlokal saknades i Hoffman, som under de senare åren, sedan Soo-järnvägen anlades genom dessa trakter, växt upp till en betydande affärsplats. Någon församlingsorganisation tänkte man då icke på, man önskade blott, att kyrkan skulle erkännas och mottagas af Vännersborg-föramlingen såsom hennes egendom, på det reguliära gudstjänster måtte komma att hållas i Hoffman. Men då detta, på grund af allt för stort motstånd från den gamla församlingens sida, icke kunde ske, organiserades den sv. ev. luth. församlingen i Hoffman, Minn., den 29 jan. 1901 med ett kommunikantantal af 140. Kyrkan, som är skuldfri och värderas till minst $4,000, är byggd af trä invändigt och utvändigt klädd med tegel. Dimensionerna äro 34x72, undantagande tornet, som är 14x14 och når en höjd af ungefär 100 fot. Kyrkans bakre del, som är 22x28, begagnas till sakristia, skolhus och understundom till matsal. Församlingen räknar för närvarande 175 kommunikanter. M. A. N.

2. **Sv. ev. luth. församlingens i Atwater, Kandiyohi co., Minn.,**

stiftades 1870 af pastor P. Beckman. En liten kyrka uppfördes äfven samma år. Den nuvarande kyrkan byggdes 1876. År 1887 höjdes hon, och en

undervåning af sten byggdes, hvarjämte hon både in- och utvändigt förbättrades och förskönades. 1901 ommålades hon invändigt, och ett högaltare med Thorwaldsens Kristus-staty insattes. I år (1902) har församlingen förskaffat sig en utmärkt piporgel, som kostar omkring $1,100. Kyrkoegendomen, pastorshuset inberäknadt, värderas till $11,000. Pastor P. Beckman var den förste präst, som utöfvade predikoverksamhet inom församlingen. Efter honom har församlingen betjänats af pastorerna P. Dillner, L. J. Lundquist, J. A. Frost, E. Hedeen. Hennes nuvarande herde är pastor G. O. Schoberg. Vid förliden årsstämma räknade församlingen 316 kommunikanter och 430 medlemmar. G. O. S.

3. Sv. ev. luth. församlingens i Spruce Hill, Douglas co., Minn., kyrka

byggdes 1902. Hon är 50 fot lång och 30 fot bred, sidoväggarnas höjd är 16 fot. Kyrkan kostar i kontanter $1,194, men hon är värderad till $2,000.

4. Sv. ev. luth. församlingens i Fahlun, Minn., kyrka och prästhus.

Kyrkan är 60 fot lång, 34 fot bred, och hennes sidoväggar äro 18 fot höga. Tornbyggnaden är 14x14 och omkring 100 fot hög. Bakom kyrkan är en 30 fot lång och 20 bred sakristia, hvilken äfven tjänar såsom skolrum för församlingsskolan. Förlidet år (1901) firade församlingen minnet af sin

30-åriga tillvaro, och högtiden till ära hade kyrkan smakfullt målats invändigt. I år (1902) har hon blifvit höjd på en stenfot, som är 3 fot hög öfver marken. Värmeapparat skall uppsättas i höst under kyrkan. Kyrkan byggdes under pastor J. E. Hedbergs tid (1885) och kostar i kontanta penningar omkring $2,000. Församlingen har släppt till allt det grofva virket, och då detta inberäknas är kyrkan värd minst $4,000.

Pastorsbostället uppfördes 1893. Huset innehåller 8 stora, präktiga rum. Med stallbyggnaden kostar bostället $1,200. Till bostället hör cirka 20 acres land. J. S. R.

5. Sv. ev. luth. församlingens i Kensington, Minn., kyrka.

Den sv. ev. luth. församlingen i Kensington, Minn., organiserades den 28 februari 1901 med 70 kommunikanter. Kyrkan byggdes 1898 och värderas till $4,000. Hennes dimensioner äro 36x60, sakristian och tornet undantagna. Tornspiran når en höjd af ungefär 100 fot från marken.

M. A. N.

6. Sv. ev. luth. Nathanael-församlingens Lincoln co., S. Dakota, kyrka.

Församlingen stiftades af pastor J. H. Randahl den 16 maj 1885. År 1886 byggdes församlingens kyrka, hvars storlek är 24x36, jämte en sakristia, hvilken är 8x10. 1899 uppfördes tornet, som är 50 fot högt från marken. År 1900 erhöll försam-

lingen en 1,026 "pounds" tung ringklocka, hvilken bär denna inskrift:

"De lefvande till gudstjänst kalla,
till grafvens ro församla alla."

(Ur *Augustana.*)

7. **Sv. ev. luth. församlingen i Metropolitan, Mich.,** stiftades 1895. Kyrkan byggdes år 1900 och kostar $800. Hennes storlek är 34x22. Församlingen utgöres af svensk-talande finnar. Pastor P. G. Thelander har vård om församlingen. N. E.

8. **Sv. ev. luth. Betania-församlingen i Grand Marais, Mich.,** stiftades den 5 sept. 1900 med 39 kommunikanter och 25 barn. Kyrkan byggdes 1901. Hon är 20x30 samt har ett tillbygge för koret, 12x12. Tornutbygget är 8x8. Den 14 september 1902 blef kyrkan invigd af pastor F. A. Linder, som ock ledde sockenstämman, när församlingen stiftades. Ingen skuld hvilar på kyrkoegendomen. Ringklocka skaffade församlingen sig, strax efter det kyrkan var byggd. Då kyrkan invigdes, bestod församlingen af 50 kommunikanter och 31 barn. —R.

9. **Sv. ev. luth. Augsburg-församlingen i Porter, Ind.,** stiftades före 1857. Genast anskaffades en ringa och anspråkslös gudstjänstlokal, men efter något år byggdes en ny och för den tiden mycket skön och rymlig kyrka, som sedan begagnades i öfver

40 år. Vid årsstämman 1900 beslöt församlingen att bygga ny kyrka. I april 1901 var kyrkan färdig, och den 25 nov. samma år blef hon af biskopen K. H. G. von Schéele från Visby, Sverige, invigd till en Herrens helgedom. Kyrkan är med tornutbyggnaden 80 fot lång samt 40 fot bred. Hon är uppförd af tegel, undantagandes undervåningen, som är af sten, och kostar 12,000 dollars. Predikstolen står vid sidan om altaret, och inredningen är mycket smakfull. Pastor A. Andreen var församlingens förste lärare. Sedan dess har hon betjänats af 8 pastorer. Hennes nuvarande herde är pastor M. J. Lönner. M. J. L.

10. Sv. ev. luth. Bethesda-församlingens i South Chicago, Ill, kyrka.

Församlingen stiftades 1891 af pastor G. Lundahl, och en mindre kyrka uppfördes samma år. Sedan dess har tillbygge till kyrkan gjorts för skolrum; torn och läktare hafva byggts, nya fönster, gasbelysning och altartafla hafva blifvit insatta. (Ur *Augustana.*)

11. Sv. ev. luth. församlingen i Swedesburg, Ia.,

stiftades 1866. Hon räknar nu ett kommunikantantal af 421, och hela antalet medlemmar är 600.

År 1869 byggdes församlingens första kyrka, hvilken nedbrann i början af året 1883. Redan samma år uppfördes den kyrka, som församlingen ännu har. Denna kyrka är 67 fot lång, 40½ fot bred med sakristia utbyggd, 18x30½ fot. Tornet,

14x14 fot, är utbyggdt 7 fot och är omkring 110 fot högt. Kyrkans längd är sålunda 92 fot. Hon kostar omkring $8,000 och rymmer 450 till 500 personer. Ringklockan väger med stol och tillbehör omkring 20,000 lb.

Nytt prästboställe byggdes 1901 och kostade i kontanter $2,915. Därtill bör läggas arbete och körning, som utfördes utan ersättning. Prästhuset är 48 fot långt och 28 fot bredt. Det har 11 rum, vestibul, mottagningsrum, badrum och skafferi.

Församlingen har ock en ungdoms- och skolsal, belägen i en vacker park samt äger dessutom 3 acres land. Hela egendomen värderas till $15,000. Församlingen är skuldfri.

Följande pastorer hafva betjänat församlingen: Håkan Olsson 1869—76, Carl Walleen 1877—82, Johannes Franzén 1882—89, K. J. Bring 1890—92, O. H. Sylvan 1893—96 och af Aug. Norrbom sedan 1896. A. N.

12. Sv. ev. luth. Nebo-församlingen i Peale, Clearfield co., Pa.,

stiftades den 1 oktober 1884 af framlidne pastor C. B. Österholm och inkorporerades 1893. År 1885 påbörjades byggandet af en kyrka 64 fot lång och 30 fot bred, och söndagen den 11 december 1887 invigdes hon af pastor T. O. Linell. Denna kyrka nedbrann den 11 december 1898 på dato och timme 11 år efter invigningen. En ny kyrka byggdes nu i det mera centralt belägna *Grassflat*, och en något

mindre uppfördes äfven i *Peale* på den plats, där den gamla kyrkan stått. Den större af de nybyggda kyrkorna är 63 fot lång och 34 fot bred med ett skolrum, 26 fot långt och 24 fot bredt. Den mindre är 44 fot lång och 30 fot bred. Båda äro försedda med torn, ringklocka och altartafla och kosta tillsammans $5,500. Skulden är $700. Söndagen den 10 december 1899 lades hörnstenen till hvardera af dessa kyrkor, och den 24 juni 1900 invigdes de af New York-konferensens president, teol. dr L. P. Ahlquist.

Nebo-församlingen räknar 367 kommunikanter, och hela folkmängden är 597.

Församlingens förste lärare var pastor A. Lindholm, som ankom i augusti 1885 och afflyttade i april 1887. Sedan uppehölls verksamheten af studerande från Augustana College och Teologiska Seminarium. I oktober 1888 anlände församlingens nuvarande lärare, pastor P. A. Bergqvist.

P. A. B.

13. Sv. ev. luth. Hebron församlingen, Burdick, Morris co., Kans.

Den 17 november 1884 stiftade pastor P. M. Sannquist ofvannämnda församling med 29 kommunikanter. Hon upptogs i Kansas-konferensens af Augustana-synoden gemenskap i februari 1885. Att börja med betjänades hon med pastoralvård på så sätt, att pastorerna P. M. Sannquist, J. Wikstrand och A. Wahlin tidtals besökte henne. Under åren 1886—88 var hon annex till Marion Hill och betjänades af pastor E. M. Erickson. I juni

1893 erhöll hon sin förste på platsen boende pastor, nämligen pastor P. A. Malm, som betjänade henne tills i december 1898. Den nuvarande pastorn, G. A. Dorf, har betjänat församlingen sedan den 8 oktober 1899.

År 1887 byggdes församlingens kyrka, hvars storlek är 32x50. För att få kyrkan i bättre skick och mera ändamålsenlig, blef hon hösten 1901 delvis ombyggd. Hennes storlek är nu 32x60 med ett torn ungefär 70 fot högt. G. A. D.

14. **Sv. ev. luth. Ekedahl-församlingen i Valparaiso, Nebr.,** organiserades och inkorporerades enligt statens lagar 1895. Kyrkan uppfördes 1901 för en kostnad af $1,300. På kyrkoegendomen hvilar en skuld af $300. Församlingen är annex till sv. ev. luth. församlingen i Lincoln, Nebr. Hennes lärare är pastor Emil G. Chinlund. E. G. C.

15. **Sv. ev. luth. församlingen i Hutto, Texas.**

Denna församling stiftades år 1892 och är alltså endast 10 år gammal. Hon har likväl under denna tid byggt icke mindre än 3 kyrkor. Den första byggdes 1892 och förstördes af storm 1894. Den andra kyrkan uppbyggdes samma år, men hon var ganska liten och oansenlig. Under årens lopp tillväxte församlingen, och kyrkan blef snart för liten. Man beslöt därför sälja henne och uppföra en ny. Ny och lämpligare kyrkotomt inköptes. Förlidet år (1901) byggdes den nuvarande kyrkan, som är 32x56 samt 16 fot hög på sidoväggarna. Härtill

kommer tornet, som är 10x10. Kyrkan, som är byggd af "frame", tar s g mycket väl ut. Invändigt är koret inbyggdt med ett litet rum på hvardera sidan, det ena för sakristia och det andra för bibliotek. Läktaren är byggd öfver ingången till kyrkan. Kyrkan upplyses af 6 stycken tvåarmade ljuskronor och har omkring 275 sittplatser. Hon invigdes den 27 juli 1902 af Kansas-konferensens ordförande, dr G. A. Brandelle, assisterad af Austin-distriktets pastorer. Fullt färdig kostar kyrkan $3,075, och å densamma hvilar en skuld af $767. O. H. S.

16. **Sv. ev. luth. Gethsemane-förs. i Seattle, Wash.,** stiftades af pastor P. Carlson i januari 1885 med omkring 30 medlemmar. Samma år byggdes den första kyrkan under pastor Carlsons ledning.

Den nya kyrkan byggdes 1901. Columbia-konferensens ordförande, pastor G. A. Anderson, lade hörnstenen till densamma den 31 mars och invigde henne den 15 december. En af församlingens "trustees", hr J. P. Ryden, var arkitekt, och en af diakonerna, hr Daniel Olson, förestod byggnadsarbetets utförande. Kyrkan är uppförd i nästan uteslutande götisk stil. Upp till undervåningsfönstren är hon byggd af granit, det öfriga är af trä. Tre vackra fönster i skönt färgadt glas pryda front- och sidogaflarna. Hon är 75 fot lång och 50 fot bred. Tornet afslutas med ett förgylldt kors. Freskomålningen är mycket vacker. Kyrkan är försedd med läktare, inredd i kyrklig stil, med altaret fristående i koret och predikstolen

något åt sidan. Altare, predikstol och altarring äro af ek, bänkarna och det öfriga träarbetet på insidan af "Washington fir". Sången ledes af en utmärkt god Estey-orgel med två manualer och pedal. Öfra våningen rymmer omkring 500. Undervåningen har en ganska rymlig samlingslokal och rum för kyrkväktaren. Kyrkan upplyses med gas och värmes af två värmeapparater. Den nya kyrkoegendomen, tomten inberäknad, kostade $14,-149.96. Alla, som komma för att se kyrkan, säga, att hon är en af de vackraste de någonsin sett. Gud vare lof för allt! M. L. L.

17. **Sv. ev. luth. Bethania-församlingen i Olean, N. Y.,**

stiftades 1891. Kyrkan är värderad till $2,000. Kommunikantantalet är 40. Församlingens lärare är pastor J. W. Nyvall.

18. **Sv. ev. luth. församlingen i Gibbon, Minn.,**

stiftades 1899 af pastor C. M. Rydén. Kyrkan uppfördes 1900. Kommunikantantalet är 75 och hela folkmängden 147. Pastor H. O. Hemming har varit församlingens pastor sedan dess stiftelse. Kyrkoegendomen, på hvilken hvilar en skuld af $600, är värd $5,000. H. O. H.

19. **Sv. ev. luth. församlingen i Granville, Ill.,**

stiftades den 14 april 1902 och redan samma månad beslöts att bygga kyrka. Kyrkan är 46 fot lång och 30 fot bred samt har ett 46 fot högt torn.

Hon är smakfullt inredd och kostar omkring $2,240. Hon invigdes den 17 aug. 1902 af Illinois-konferensens ordförande, dr C. A. Evald. G. E—N.

20. **Sv. ev. luth. församlingens i Aledo, Ill., nya kyrka** invigdes söndagen den 12 okt. 1902. Hon är byggd i götisk stil af röd "pressed brick". Inredningen är strängt luthersk. I koret står ett högaltare 14x8 fot med 5 fot hög Thorwaldsens staty af Kristus. Predikstolen står till vänster om koret, och bakom den är sakristian. En läktare pryder bakre delen af rummet. Bänkarna äro bågformiga. Kyrkan rymmer ungefär 450 personer. Ett rymligt "basement" finnes under hela kyrkan. Af detta utgör hälften ungdomens "Assembly Hall"; den andra hälften är delad i matsal, kök, "furnace"- samt kolrum. I alla rummen finnes elektrisk belysning. Kyrkan kostar $8,350.

A. T. L.

21. **Sv. ev. luth. församlingen i Fairhaven, Wash.,** stiftades 1893. Kyrkan är värderad till $3,500.

(Ur synodalref. 1902.)

22. **Sv. ev. luth. Libanon-församlingen i Winburn, Pa.,** stiftades år 1900. Kyrkan invigdes den 31 augusti 1902.

23. **Sv. ev. luth. församlingen i Unity, Wis,** stiftades af pastor Carl G. Lundell samt inkorporerades den 6 november 1900. Före honom hade

bland andra pastorerna G. Juhlin, A. G. Ander och A. Lindholm predikat på denna plats.

Kyrkan byggdes under pastor Carl A. Rosanders ledning 1901 och invigdes samma år den 18 december. Kyrkans dimensioner äro: längd 40 fot, bredd 26 fot och höjd utmed väggarna från golfvet 14 fot. Dessutom finnes ett kor, som är 10 fot bredt och 4 fot djupt. Tornet, 8 fot i fyrkant, är 60 fot högt och försedt med ringklocka. Egendomen värderas till $1,500. Församlingen betjänas af pastor Carl A. Rosander. C. A. R.

24. **Den sv. ev. luth. Betania-församlingens i Wenona, Ill., kyrka,**

har under sommaren 1902 genomgått en grundlig reparation. Kyrkan är nu 64 fot lång, 32 fot bred och tornet är 100 fot högt. Kulörta fönster äro insatta, och en skön altartafla, föreställande Kristus i Getsemane, är uppsatt. Församlingen, som räknar omkring 200 kommunikanter, firar i år (1902) sin 10-årsfest. GUSTAF ERIKSON.

20413

APR 26 1965

PACIFIC LUTHERAN
THEOLOGICAL SEMINARY
LIBRARY

GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
For renewals call (510) 642-2500
All items are subject to recall

GTU Library
3 2400 00482 5943

BX8049
.K844
1903

Korsbaneret.

20413